ناوەرۆک

پێشەکی ٥
ژیان و شیعری کاکەی فەللاح ٨
ڕاپەڕن ٢٩
گوڵی جێ ماو ٣٠
ڕێگای بەختیاری ٣١
ئەی شەو.......................... ٣٢
لەجەرگی تاریکییەوە.............. ٣٣
بەستەیەک ٣٤
ڕازی بلبێک ٣٨
کونەپەپوو ٤١
شیوەنی پایز....................... ٤٣
گەڵاڕێزان.......................... ٤٥
بەندیخانە لەجەژنا ٤٥
ئەی فریشتە......................... ٤٦
لە سەر گۆڕی جوانە مەرگێک ٤٨
ئەی وێنە!........................ ٤٨
کامیانە؟ ٥١
ژیان و مردن ٥٢
ئەی کامەرانی ٥٢
کوردستان.......................... ٥٣
هەتا کەی ٥٥
لەسەر شێوەی کۆن ٥٦
سرودی خۆشم ئەوێ ٥٧
هەستێکی پیرۆز ٥٨
ڕۆژێکی نوێ ٦١
هیوا.................................. ٦١
شوانی بێفەڕ.......................٦٣
مەردایەتی ٦٥
ئۆخەی ٦٦
ئەو گەلەی ٦٨
کێ بوو؟ ٦٩
یادی (بێکەس) ٧١
شانازی شەڕ ٧٤
گەشتێک............................٧٥
کاروان ٧٦
لەناخی دەرونەوە ٧٩
سەرلەنوێ ٨١
نەخۆشی بایی بوون...............٨٣
سەرنجێک ٨٥
دوربینی ٨٦
فەلسەفەی ژیان ٨٧
بەردێک ٩٢
تێبینی ٩٤
سۆزی خۆشەویستی.................٩٥
هەناسەیەک ٩٦
بادەی خەم ٩٧
بەراوردێک ٩٨
بۆ فریشتەیەک ٩٩
مەولەوی نەمر ١٠٠
لەگەڵ شەپۆلەکانا ١٠٢
بەسەرهاتێک ١٠٢
چیرۆک بە هەڵبەست..............١٠٤

بۆ ساواکەم ١٠٨
بۆ گوڵێکی ژاکاو ١١٠
بۆ «گۆران»ی نەمر ١١٢
ملوانکەی یاقووت ١١٥
بەسیەتی ئەی دڵ!.................... ١١٧
ئیلهامی دەروون....................... ١١٩
کەگوڵ نابی دڕکیش مەبە ١٢١
چوار مناڵەکە ١٢٢
دوێنێ و ئەمڕۆ........................ ١٢٤
تاسەیەک ١٢٦
بۆ شەش پەپولەکەم ١٢٨
بۆ مەلێکی تەریو...................... ١٣٣
لەزمان جوانە مەرگێکەوە ١٣٤
هەستی من ١٣٦
بە بۆنەی کەشکۆڵە بەنرخەکەتەوە ١٣٧
بلْقی سەر ئاو ١٣٨
وشکەمەلە............................. ١٤٠
سروودی ئینتەرناسیۆناڵ ١٤٢
من و پاییز ١٤٤
ئەی هاوسەری من!................... ١٤٦
لەیادی «شێخ سەلام»دا............. ١٤٧
کلوە بەفرەکان ١٤٩
لەچوارینەکانی بابە تایەری
هەمەدانی.............................. ١٥٠
جەژنی دوو جەژنە ١٥٢
کاروانی وشە.......................... ١٥٥
یادی بیست ساڵەی کۆچی پیرەمێرد ١٥٩
دڵێکی کۆست کەوتوو ١٦٢
بەستەی جەنگاوەرێکی نەناسراو ... ١٦٥
وێنە ١٦٩
سروودی نەورۆز ١٧٠
مامۆستا گیان ١٧٢
نامەی بەندییەک ١٧٤
یادی ئاوابوونێک..................... ١٧٧
بۆ چلەی مەفتوونی هاوڕێم......... ١٨١
دیاریی تۆیە........................... ١٨٢
بۆ هیوای خوشکەزام ١٨٤
لە شیعری شیللی ١٨٥
رازێک و نیازێک ١٨٧
بۆچی نابێ............................ ١٩٠
یادێکی ٢٥ ساڵە...................... ١٩٢
لە ئەلبوومی هەڵبەستێکدا: شەش
وێنە................................... ١٩٤
پێ بکەنە بۆ ژیان ٢٠٠
پڕیشکەکان ٢٠٢
منیش وتم ٢٠٧
لەپاڵ کێلێکدا......................... ٢٠٩
بەستەیەک بۆ هەژاری............... ٢١٤
ئەی ئەسپەکەم پەلە بکە... پەلە ... ٢١٩
وێنە لە شیعری بابلۆ نیرۆدا ٢٢١
مرۆڤ.. نەورۆز.. هیوا ٢٢٩
ئەوە پێرێ، ئەمە دوێنێ، بەڵام
ئەمڕۆ ٢٣٢
چوار دڵۆپی قەتیس ماو ٢٣٤
دەزانی بۆ ٢٣٩
کە شار گڕ ئەدرێ، گڕ ئەگرێ ٢٤٢
لە وەڵامی نامەیەکدا................ ٢٤٥
لەدارستانی کتێبخانەیەکدا ٢٤٩

لەزمان هەڵۆیەکی بریندارەوە ٢٥١
بیگریەنەو خەمتی بەرێ ٢٥٨
لێک دابڕان ٢٦٠
سێ تەڵ سەرنج ٢٦٣
تۆ ئەو تۆیەی........................ ٢٦٦
پەپوولەکان ٢٦٩
بۆ شارە جوانەمەرگەکە ٢٧٧
شیعریش ئەگری ٢٨٣
مرۆڤەو لە میزەڵڵان ئەچێ ٢٨٧
بۆ چاوە گەشەکانی (دێرین)........ ٢٨٩
بۆ (ژێوار)............................ ٢٩١
کە ئەهاتی ٢٩٣
شاعیر بۆیە شیعر ئەڵێ ٢٩٧
بروسکەی پرسەیەک............... ٢٩٩
بۆ مێژوو ٣٠١
بۆ قاسملۆی شەهید ٣٠٣
تاسەی نامەیەک ٣٠٨
بۆ عەزیز نەسین ٣١١
بۆ شەدە............................ ٣١٤
چلەی ماتەمە و کۆچی بەهرەیەک .. ٣١٧
بۆ مەدهۆشی شاعیر و بەڵێنەکەی.. ٣٢٠
بۆ شارەکەم ٣٢١
لایلایە.............................. ٣٢٣
(لەچلەی بەهرەیەکدا) ٣٢٤

پێشەکی

هەستێکی سەیرە، منداڵ بیت و باوکت شاعیرێکی ناسراو. من بەو هەستەوە لەدایک بووم و چاوم کردەوەو گەورەبووم، بەو هەستەوە ژیانی منداڵی و قوتابخانەم بردە سەر، لە قوتابخانەی «بێخود» ی سەرەتایی، لە کۆبوونەوەی ساڵانەی باوکاندا کاکەی فەللاحیان بە سەرۆکی باوکان هەڵدەبژارد، هەموو ساڵێ وا بوو دوبارە دەبووەوە ئاخر کاکەی فەللاح یەکێ نەبوو تۆ بتوانی لە شارەکەی خۆیدا و لە قوتابخانەی کوڕەکانی خۆییدا لە یادی بکەیت. ئەویش دەیزانی کە هەڵی دەبژێرن و وتارێکی تێر و تەسەلی ئامادە دەکرد و منیش دەبوایە لە بەردەم هەموو باوکان و مامۆستایاندا بیخوێنمەوە، بە چەپڵەڕێزان دایان دەگرتمەوە بە بێ ئەوەی لە دێڕێکی وتارەکە بگەم. بەڵام ئیتر کە مرۆڤ گەورە دەبێ، ئیدی کە پرسیار لە دوای پرسیارت لا دروست دەبێت ئەو هەستە بەرەو لاوازی و کاڵ بوونەوە دەچێ. لە جیاتی ئەوە دەبێتە جۆرێک لە پرسیار کردن. پرسیار کردن لە شیعر و کێشەکانی، لە ژیان خۆی لە رۆشنبیری و ئاستەکانی ، لە جوانی و دزێویی ژیان، لە پرسیارکردنی شیعر خۆی لە هەموو گەردوون کاکەی فەللاح و نەوەی ئەو، ئەو کەسانە بوون کە خەونی خۆیان هەبوو.

ڕۆژگارێ بوو ئێستە بەسەرچووە، بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیەنێ کە ئەوان خەونی جوانی خۆیان نەبوو بۆ ئێمە، خەونێک کە تەنها لەدوای مەرگی زۆربەیان بە جۆرێک لە جۆرەکان، لە ئاستێک لە ئاستەکاندا هاتە دی و نەهاتە دی شیعرەکانیان هەرچۆنێ

بووبێت، شاعیرە ناسراوەکـانی مێـژووی ئێمـەن مێژوویـەک پڕ برین، ئەوانیش ئەو شاعیرە بە ویقار و غەمبارانە بوون کە هیچ شتێ لەم دونیایەدا دڵشادی نەدەکردن.
کلتووری ئێمە وایە، کلتووریێکی سەیر و نالەبارە. شاعیر نـابێ دڵخۆش بێت و پێبکەنێت، بۆی هەیە دڵداری بکات، بەڵام تـەنهـا لەناو شیعردا. ئەویش دەبێت عاشقێکی دۆڕاو بێت، سەرگەردان و ڕەنج بەخەسار و کڵاو بابردوو. هەرچەندە باوکی من یەکێ بـوو لەو کەسە دەگمەنانەی کە دانیشتن لەلای هـەتـا بڵێـی بـەتـام و پڕجۆش و سەرلێو لە نوکتە و گاڵتە و پێکەنین بوو، ئەمە قسەی تەنیا من نییە، بەڵکوو هی هەموو ئـەو کـەسـانەشـە بـە پیـر و گەنجەوە لە لای دادەنیشتن من ئەم پێشەکی یەم لە جیاتی هەموو بـراو خوشـکە ئـازیزەکـانم نووسـی لـە جیـاتی هـەمـوو ئـەو پەپوولانەی کە ڕۆژێ لە ڕۆژان باوکمیان لـە کـونجی زیندانـەوە تامەزرۆی بینین و شادبوونەوە بوو پێمان «شەش پەپوولەکـەی گۆشەی باخەکەم هەر بۆ ئێوەیە ئاخ و داخەکەم» بە کۆچ کردنی یەکجارەکی ئێمەش وەک دەبینن لە پەپوولەیی خۆمان کەوتـین. لە ناکاو... بە بێوادە کۆچی کرد و لەدوای خـۆی زۆر شـتی بـۆ جێهێشـتین. هـەر لـە شـیعر و وەرگێـڕان و ڕەخنـەی ئـەدەبـی و شـیعری جـوانی بـۆ منـداڵان و زۆر نووسـینی تـریش. ئـەمـەی لێرەدایە، کۆی شیعرەکانێتی، ئەوانەی کە لـە (دیـوانی کاکـەی فەللاح دا ساڵی ١٩٨٠) بڵاوکرابوونەوە، لەگەڵ زۆربەی زۆری ئەو شیعرانەی تریش کە لە دوای دیوانەکەی لەملاو ئـەولا دەسـتمان کەوتنەوە، هەروەها ئـەو شـیعرانەی تـریش کـە تـەنهـا لـە لای

خۆمـان پاراسـتبوومان و بـە هـیچ مـەرجـێ لــە بـەر ئـەو بـارە سیاسیەی لای خۆمان هیچ ڕۆژنامە و گۆڤارێ نەیدەگرتنە خۆی.
ئارام

ژیان و شیعری کاکەی فەللاح

لە بارەی ژیان و شیعری کاکەی فەللاحەوە وەک خۆی لە (کاروانی شیعری نوێی کوردی)دا باسی لێ دەکات هەر بەو شێوەیەی خۆی بلاوی دەکەینەوە. کاکەی فەللاح ناوی (حەمە) کوڕی (حەمەئەمین) ی کوڕی (قادرە) و لە ساڵی (١٩٢٨) ی ز لە قەزای چوارتا (شارباژێڕی) سەر بە پارێزگای سلێمانی هاتۆتە دنیاوە و ڕۆڵەی خێزانێکی دەست کورت و شێوە هەژارەو لە ماڵێکدا چاوی کردۆتەوە و ڕاست و چەپی خۆی ناسیوە کە کەسیان خوێندەوار نەبوون و لە دێیەکدا هاتۆتە دنیاوە کە هەر لەبەر ئەوەی لەسەر سنورەو ناوچەیەکی گەورە و دێهاتێکی زۆری لەسەرە ناویان ناوە قەزا... کەلە خەم ڕەخسیوە باوکی بەدەستوری ئەو سەردەمە ویستویەتی گولستان و بۆستانی سەعدی لەحوجرەدا فێر بێت، بەڵام ئەم چاوی لە هاوڕێکانی کردوەو ڕێگای قوتابخانەی گرتۆتە بەرو بەتایبەتی لەو سەردەمی خوێندنی سەرەتاییدا زۆر حەزی لەقسە و ئامۆژگاریەکانی (ع. و نوری) کردوە کە بۆ ماوەی سێ ساڵ (٣٩ , ٤٠ , ٤١) بەڕێوەبەری قوتابخانەکەیان بووە لە چوارتا. لە پاڵ خوێندنەکەشیدا زۆر یارمەتی باوکی داوە لەکار و باری دوکان و وردە فرمانیتردا.

هەر لەتەمەنی منداڵیەوە حەزی لە شیعر و هۆنینەوەی کردوە و زۆر جار خۆی بۆ ئەو مەبەستە تاقی کردۆتەوە.. پاش تەواو کردنی خوێندنی قۆناخی سەرەتایی باوکی ناردویەتی بۆ سلێمانی کە بخوێنێت و لەیەکەم بەشی ناوخۆیی وەرگیراوە و هەر لە سەرەتای چونیەوە تێکەڵ بەچالاکی یەکێتی قوتابیانی ئەو

سەردەمەو کاروباری سیاسەت بوە و لە رێگای شیعرو شیعر خوێندنەوەشەوە، کەم و زۆر، وەک یەکێکی بەرچاو کەوتوو، جموجۆڵ و بەشداری هەبوە..
سەرەتای شیعر دانانی بۆ ساڵەکانی (١٩٤٥ ـ ١٩٤٦) دەگرێتەوە و یەکەم شیعری دەربارەی (نەورۆز)ە هیچی لەیاد نەماوە.. ئەم دو سێ پارچە شیعرەی خوارەوە نمونەی بەرهەمی ئەو سەردەمەیەتی:

رێگای بەختیاری

ئەوی ئەیەوێ ببێ بەختیار
بیر و باوەڕم بکا ئیختیار
پێش هەموو شتێ بەرەو نیشانێ
ڕێ بکوتێ خۆیشی با لەسەر دانێ
چاوی نەترسێ بچێ بێ پشو
گیانی نەبەزین بکا بە توێشو
ئەبێ بزانێ لەسەر ئەو رێیە
کە نەبێ هەزار چوتورمی لێیە
دوژمنی خاوەن چەکی هەمە رەنگ
لەسەر چونی ئەو لەو رێیە بون بەنگ
ئەویش لە سایەی ئەو هێز و تینەی
میللەت داوێتیە لەو وەرسی ژینەی
لەگەڵیان بکا بەرەبەرەکانی
تاکو بڵێسەی گری تەکانی
رۆشن کەرەوەی بەر دەرکی شادی
دەریخا بۆتە شبری ئازادی

ئەم شیعرە کە لە هۆنراوەوە نزیکە، دەست نیشانی ئەوە دەکات کە شاعیر خۆی بە هەڵگری بیر و باوەڕێک داناوە و بەلای چەپدا رۆیشتوە و پێش کەوتوە. وەک ئاشکرایە ناوچەی شارباژێڕ، کە شوێنەزایەتی ناوچەیەکی لادێیەوجوتیار نشینە و چەوساندنەوەی چینایەتی زۆر بە زەقی پێوە دیاربوە و هەمیشە شێخ و ئاغا و بەگە زۆردارەکان چەوسێنەری چینە رەش و روت و خوێن مژراوەکان بون و سێبەری خوای ئاسمان بون لەسەر زەوی و وەک سپڵی لاورگ لەسەر حسابی ئەو هەژارە کەساس و زەبونانە تەواو بە خۆشی ژیاون.. چیرۆک و بەسەرهاتی ژیانی و گوزەرانی ئەو چەوساوانەش، وەک هەوێنێک، لەسەرەتاوە کەرەسەی بایەخی شیعر و هۆنینەوەی ئەم شاعیرەمان بوەو ئەوەتا لەپارچە شیعری (گووڵی جێماو)ی ئەو سەردەمەیدا رو دەکاتە جوتیار و دەڵێت:

ئەی ئەو کەسەی هەمیشە
پیشەت کۆشش و ئیشە
بە سەرگەرمی، بێ وچان
لەسەر رێگای هەوڵدان
تاکو دواهەناسەی ژین
بەخت ئەکەی تەوژم و تین
بە رەنجی شانی بازوو
بە گاسنی بێ پشوو
جەرگی زەوی دەرئەدەی
تۆوی بەسەردا ئەکەی

بەئارەق و ئەشکی چاو
پەروەردەی ئەکەی تێراو

هەر لەو سەردەمەدا و ئەم چەشنە جم و جۆڵ و بیر و باوەرە پێشکەوتنخوازو و باس وخواستی چەوساندنەوە و کاروباری خەباتی چینایەتیە بۆ ماوەی چەند شەوو رۆژێک دەبێتە میوانی بە زۆر بانگ کراوی بەندیخانە، کە ئوتێل بەلاشمان پێ دەگوت و لە رۆژێکی دەرگا بچکۆلەی بێ پەنجەرەدا گیری دەدەن و ئەمیش بە دزییەوە لەسەر پشتی پارچە مقەببایەکی شڕ ئەم (ئەی شەو)ە دەنوسێت و دەڵێت:

درێخیم لێ مەکە ئەی شەو، بەهێزی جوتە باڵی رەش
زەمینی ژینەکەم یەکسەر بخە ژێر سێبەری باوەش
بەسەرما شێوە رەشماڵی هەڵی بە جوستەکەم بگرێ
هاتە ئەتوانێ پرشنگی ژیانی شادی من بگرێ
مەهێڵە رو بە روی من بێ، بەرەورووی زۆر بە دەربەستی
بچۆ تاکو لە تواناتا هەیە زۆر بیکە بەربەستی
برۆ هەرچی ئەکەی دەربارەمی کەسا بە چالاکی
پەلامارێکی شێتانە بەرە سەر تیشکی روناکی

مەسەلەی لەقەبی (کاکەی فەللاح)یش تا ئێستا زۆر کەس نازانێت لە چیەوە هاتوەو ئایا خۆی ناوی وایە، یان خۆی بۆ خۆی هەڵیبژاردوە. یان خەڵکی بەسەریدا بریوە؟ ئەوەی ئاشکرایە ئەوەیە کە ئەم لەقەبە هەر تەواو ناوە راستیەکەی شاعیری قوت داوە و جوڵەی لێ بڕیوە.. سەرەتای ئەم لەقەبە بۆ ساڵی

(١٩٤٧)ی ز دەگەڕێتەوە، بۆ سەردەمی هەڵبژاردنی نوێنەرانی پارلەمان کە پارتی کۆمەنیست و حیزبی ئازادکردنی نیشتمانی لە سلێمانی کۆبونەوەیەکی تەواو گەورەیان بۆ سازکرد و لە ساحەی قوتابخانەی سانەوی (غازی)، قوتابخانەی شێخ مەحمودی سەرەتایی ئێستا، ئەو کۆڕە بەستراو ، ئەمیش بەو بۆنەیەوە پارچە قەسیدەیەکی دور و درێژی خوێندەوە کەخۆیشی هەر ئەوەندەی خوارەوەی لەبیر ماوە و دەڵێت:

کرێکار و قوتابی و چینەکانی روت و بێ نانت
سەپان و کاکی فەللاحی بەرەی تاڵان کراوانت
لەگەڵ کیژ و هەتیوانی کزی بێ سوچ و تاوانت
ئەڵێ دەی راپەڕە و گوێ بگرە کففەی خوێنی لاوانت
بەدەنگی بەرز ئەڵێ، نێزیکە جەژنی بەش خوراوانت
برا ئەو گیانە خاوێنەی کەوا قوربانی رێی تۆیە
ئەڵێ: مەجلیسی وا دانێ کەبۆ سەربەرزی تۆ هۆیە
بڵێ: ئۆباڵی چەن ملیۆن هەژارانت لە ئەستۆیە
ملی رێگەی چەوت نەگری دەسم دامێنت ئەمرۆیە
دەسا دەی ڕاپەڕەو گوێ بگرە کففەی خوێنی لاوانت
بە دەنگی بەرز ئەڵێ: نێزیکە جەژنی بەشخوراوانت
لە ئینسانێکی بێ فەردا نەچی دەنگت بدۆڕێنی
دەخیلت بم نەکەی لاشەی شەهیدانت بتۆرێنی
بە دەربەستی نەیەی تا دوا دڵۆپی خوێن بچۆڕێنی
لە تۆ دێ رەورەوەی مێژو بەرەو پێشێ بسوڕێنی
دەسا تۆش راپەڕە و گوێ بگرە کففەی خوێنی لاوانت
بەدەنگی بەرز ئەڵێ: نێزیکە جەژنی بەشخوراوانت

جا لەبەر ئەوەی کە وشەی (کاکەی فەللاح) لەم شیعرەدا هاتوە و شاعیریش لەپێشەکەشکردندا بە ناوی فەللاحە رەش و روت و چەوساوەکانی ناوچەی شارباژێڕەوە پێشەکیەکی بە پەخشان خوێندەوە، لەقەبی (کاکەی فەللاح)ی بەسەردا دابڕاو بوو بە لەقەبی شیعر بۆی.

لەو سەردەمەدا کە شەپۆل و لافاوی بزوتنەوەی نیشتمانی بەرەو راپەڕینەکەی کانونی (١٩٤٨)، رۆژ بە رۆژ، لە بەرزبونەوەو تەوژمدا بوو... دوای بگرە و بەردە و سزا و ئەشکەنجەیەکی زۆر و سەبارەت بە جم و جۆڵی شیعری سیاسی لە کۆبونەوە و خۆپیشاندنەکاندا (کاکەی فەللاح) میوانێکی هەمیشە نوێن بە کۆڵی خانەخوێ نەویستی هەر رۆژە نا رۆژێکی بەندیخانەکانی ئەو رۆژگارە ڕەشە بوو.

تا وای لێ هات یاساوڵ لەسەر کورسی قوتابخانە و خوێندن پەلی گرت و بە پێچەوانەی یاسا و وەسیقەی قوتابخانە و شەهادەتی موختار، بە زۆری زۆردارەکی لە پۆلی سێی ناوەندی راپێچی سەربازی کار و مۆری (متخلف)یان بە ناوچەوانی موعامەلە دەسکردەکەیەوە ناو لەترسی جەماوەری گەلی سلێمانی، کە خۆپیشاندانێکی نارەزایی گەورەی (٣٠) هەزار کەسیان بۆ کرد و هەڵیان کوتایە سەر بەندیخانە، لە نیوەشەودا بە کەلەبچە و زنجیری درێژەوە، پۆلیسی سوارە، بەپێ و چنگ لەسەر شان، بەهەورازی ئەزمریاندا هەڵگیرا و لە چوارتا کەین و بەینەکە تەواو کرا و بە بەندکراوی بەرەو شارە نەوتاوییەکەی

کـەرکـوک کرایــەوە و بــەرگــی خاکیــان لــەبــەرکــرد و ئــەمـیش لەبەرخۆیەوە دەیوت:

بریـنی قاچی زامار و دەلاقەی دەوری پۆستاڵم
بەجوتە هەردو بونە تەرجومانی ئێستەکەی حاڵم

بەڵام لەسایەی دادگای سەربازی و ویژدانی نەمـردوی سـەرۆکـی ئەو دادگایەوە، پاش ئـەوەی لـە گاڵتـە جـاری تـەمسیلەکـەیان گەیشت، بێ تاوان دەرکرا و بە پەنجا دینـاری بـەدەلـی ئـەوسـا رزگاری بوو هاتەوە بۆ سلێمانی و روی کردەوە خوێندن، بـەڵام میری هەر بەرهەڵستی کرد و لەئەنجامدا، دوای هێنان و بردنێکی زۆر، لەسەر بەشداربوونی راپەڕینەکـەی کـانونی دوەمـی سـاڵی (١٩٤٨) ساڵێک بەندی و ساڵێک دەست بـەسـەری حـوکم درا و، بەندییەکەی لە نێوان بەغداد و کوت و دەست بەسەریـەکـەی لـە پارێزگای (ناڵرىە) بەسەر بـرد و لـە (ئـەبـو غرێـب)دا بـە نـاوی (لەجەرگەی تاریکیەوە) دەڵێت:

سەربەستی ئەتپەرستم	*تۆی تاقە خۆشەویستم*
تۆی ویردی سەر زمانم	*تۆی ئامانجی ژیانم*
تۆی ئایینم، تۆی بڕوام	*تۆی ئاواتم، تۆی هیوام*
تۆی بیر و هۆش و هەستم	*تۆی ئارەزو و مەبەستم*
تۆی قیبلەگای نیازم	*بۆ تۆ ئاواتەخوازم*
بۆ تۆ بژیم، بۆت برۆم	*ئۆباڵێکەو لە ئەستۆم*
منێکی دیل و یەخسیر	*هاودەمی کۆت و زنجیر*

دوای تەواوبونی ئەو خەرج و باجی خەباتە گەڕایەوە بۆ سلێمانی و کەدی (کونە مشکیان لێ کردوە بە قەیسەری) بە تەواوی پشتی

کردە ئەو تۆزە رونـاکی و سـەربـەستیە و خـۆی کـرد بـە گـۆمی سامناک و بێ بنی تێکۆشانی نەهێنیدا و عەجەب داستانێکی پڕ لە کوێرەوەری و سزا و راونان و خەبات و دەربـەدەری و پـەژارە و ئارەق رشتن و دان بەخۆدا گرتن و خۆبەخت کردنێکی ریخۆڵە بە کێشانە بۆ ماوەی شەش ساڵێکی دور و درێژ و بێ هەناسـەدان، لـەژیـانی خۆیـدا تۆمـار کـرد و بـەسـەر بـرد و ژیـا تـا کـەوتـە بەردەستی میری و بۆ ماوەی پێنج ساڵ بەندی و سێ ساڵ دەست بەسەری حـوکم درا و، پـاش ئـەو ماوەیـە وازی لـە سیاسـەت و حیزبایەتی هێناو گەڕایەوە بۆ شاری سلێمانی سەرومـر کـەوتـە دنیای شیعر و ئەدەب و رۆشـنبیرییەوە و لـەم بارەیـەوە، وەک یادێکی ئەو دیمـەنانـە و ئـەو سـەرگـوزەشـتە تاریکانـە و بـاری دەرونی و هەستی شاعیر، لە پارچە شیعری (لەناخی دەروونەوە) دەڵێت:

جار جار شەپۆلی هەستێکی بێ بن
دێ ئەشڵەقێنێ گۆمی بیری من
کە دێ شەپۆلی ئەو هەستە قوڵە
دەریای دەرونم ئەخاتە جوڵە
راپێچم ئەکا بەرەو رابردو
رابوردوی وەکو گوڵێک! بابردو
ئەو رابوردووەی ناگەڕێتەوە
گوڵێ کە سیس و ناگەشێتەوە
دێنێتە یادم ژینی بەسەر چوم
رۆژانی تاریک، شەوانی پێشوم

هەر لەسەرەتای شیعر دانانەوە ڕێبازی ریالیزمی شۆڕشگێڕانەی بۆخۆی هەڵبژاردوە وەک:

ئەو کاروانە بە ڕۆژ و شەو   لەدو چاوی حەرامە خەو
ڕێگا ونبوی شەوەزەنگە   بەڵام گوێی لە دەنگی زەنگە

لەسەر ئەو ڕێگایەش لەژێر ناونیشانی (بەستەیەک، راز بلبلێک، کوننەپەپو، ئەی کامەرانی، هیوا، خۆشم ئەوێ، شوانی بێ فەر، مەردایەتی، ئۆخەی، یادی بێکەس، شانازی شەڕ، گەشتێک، کاروان، چوار منداڵەکە، دوێنێ و ئەمڕۆ، لەجەرگەی تاریکیەوە، ڕۆژێکی نوێ، ئەو گەلەی، وشکە مەلە، جەژنی دو جەژنە، کاروانی وشە، بەستەی پێشمەرگەیەکی نەناسراو، سرودی نەورۆز، دڵێکی کۆست کەوتو، یادی ئاوا بونێک، منیش وتم... هتد) چەند پارچە شیعرێکی بەرهەم هێناوە.

ئەگەرچی لەو شیعرانەدا و لە بەرهەمەکانی تریشدا وەک هەوێن گیانێکی ڕۆمانسیانەی ئاوێتە کردوە، بە رای خۆی و بۆ چێژلێ وەرگرتن چەشنە پاراویەکی پێ بەخشیون. بۆ نمونە لە شیعری (بۆ دڵێکی کۆست کەوتو)دا دەڵێت:

ئەو بەهارەی مەبەستمە بەهاری ئاسایی نەبوو
بەزم و شایی و ڕەشبەڵەک و هەڵپەرکێی لاسایی نەبوو
شادمانی لە دەرونا، وەکو کانی هەڵ ئەقوڵا
زۆر دڵی لەت لەتی خەفەت بۆ ڕۆژێکی وا ئەکوڵا
بۆ بەبادانی ئەو خەمە و دەربڕینی ئەو خۆشیە
لەو بەهارە پاراوەدا سەیران و ئاهەنگ جۆشیە

شەپۆلی مناڵ و مەزن، بەهەزاران سەیران کەران
رۆحێکی تازە بابەتی بەخشی بۆ گەشت و گەڕان
هەرچی کە پێی بڵێی دڕکی ناسۆری لە باخا نەبوو
لەبەر گزنگی ئەو خۆرە پەژارە لە ناخا نەبوو
کەچی لەپڕ گوڵێکم دی بە دو نێرگسی مەستەوە
بەلێویکی بە بارەوە، چەپکە گوڵی بەدەستەوە

وەک سەرنج و بایەخێکی ئەدەبی لە شیعردا، مەسەلەی دەرون و ئەو شەپۆل و لافاوانەی لەو دەریایەدا هەن و بە یەکا دەچن و لەبەر ئەوەی کە پەیوەندیەکی ژیاوی نەپێچراوی رۆژانەیان لەگەڵ مرۆڤدا هەیە، جا ئەو مرۆڤە چ شاعیر خۆی بێت و چ پاڵەوانانی ناو شیعرە دەرونیەکان، لەم روەوەکۆمەڵێک شیعری بابەتی دەرونی هەیەو تا رادەیەک رەنج و تەقەلای ئەدەبی خۆی بۆ تەرخان کردووە. وەک (شیوەنی پاییز، کامیانە، سەرنجێک، نەخۆشی بایی بوون، دوربینی، بەردێک، تێ بینی، بادەی خەم، هەناسەیەک، بەراوردێک، بەسەرهاتێک، لەناخی دەرونەوە، بڵقی سەر ئاو، من و پاییز، تاسەیەک، مامۆستا گیان.. هتد) کە بەشێوەی ئاوێتەکردنی بیری فەلسەف و جار جارەش بەرەمز دێنە زمان و لە رێگای دەربڕین دێنەوە مەبەست بە دەستەوە دەدەن.

پارچە شیعری (بڵقی سەرئاو) وەک بابەتی دەرون، لە حەقیقەتی مرۆڤی هەلپەرست و بێ بار دەدوێت، ئەوانەی کە بۆ بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان هەموو نەنگیەک قوت دەدەن بە مەرجێک بەرژەوەندی خۆیان تیا بێت , شەریکی دز و هاوڕێی کاروانن، لە

شينی مەڕدا سەر بە قوڕ و لە شايی گورگدا سەرچۆپی كێشن و هيچ فو لەدۆ ناكەن:

بەسەرژمێر خۆی يەكێكە لە بەرچاو
كەچی پەلكەزێڕينەيە بە هەناو
بە پێی شوێن و بە پێی هەوا و بەرژەوەن
گێرە ئەكا و خەرمانەكەی ئەكا شەن

بەڵام ئاخۆ ژيان هەر بەم چەشنە و تاسەر دەچێتە سەر و هەر بەكامی دڵی هەڵپەرست ئەم چەرخە دەسوڕێتەوە و دەڕوات، نەخێر.

بەڵام ژيان، ژيانی راستەقينە
زۆر لەم بڵقی سەرئاوانە بەقينە
رياكاری، خۆپەرستی، ترسنۆك
ئەمڕۆ، سبەی، ئەبێ هەر دابدا چۆك

خۆشەويستيش، وەك هەوێنێكی پێويستی بەرهەمی شيعر، ئەگەرچی شيعری كەم پێ وتوە، بەڵام بەشێوەيەكی قوڵ و بنج بەست هەر هەيە و لە چەند شيعرێكدا رەنگی خەستی داوەتەوەو گەيشتۆتە پلەی سۆفی گەری و پەرستنی تەواو، وەك:

ئەی فريشتەی خۆشەويستی
خۆشەويستی پاك و بێ گەرد
كەوتومەتە تۆ پەرستی
لەئاسمان بێ يا لەسەر عەرد
خۆشەويستم
ئەتپەرستم
بەتۆمەستم

بێ تۆ پەستم
بەو چاوە جوانانە قەستەم
بێ تۆ ژیانم ناخۆشە
ناخی ئەم دەرونە پەستەم
بۆ روناکی تۆ پەرۆشە
پەریزادە
دڵ بەربادە
زۆر ناشادە
خەمی رادە
هەرچەن شێوەی تۆ ئەبینم
لە جوانی تێر نابێ چاوم
بە بێ تۆ شۆخی شیرینم
گوڵێکی سیس و ژاکاوم
بێ رەنگ و بۆ
بێ گفت و گۆ
بێ هات و چۆ
دەستە و ئەژنۆ
ئەی فریشتە نازدارەکەم
تۆ چرای من پەروانەتم
ئەی تاقە وەفادارەکەم
کوشتەی ئەو تیشکە جوانەتم
هەتا ئەمرم
تۆ پەروەرم
نازت ئەگرم

لەسەر سەرم

یان ئەوەتا لە شیعری (بۆچی نابێ)دا بەو پەڕی بێ پەروایییەوە دەڵێت:

خوا پەرست بم، لە خوا زیاتر
خۆم خۆش ئەوێ
ئەگەر دنیا پەرستیش بم
زۆر زۆر لەم دنیایە زیاتر
خۆم خۆش ئەوێ
ئەزانی بۆ؟ نازدارەکەم!
ئەوەندە من خۆم خۆش ئەوێ:
لەبەر تۆیە تۆم خۆش ئەوێ
پەیکەری خۆشەویستی بم
بۆچی نابێ
تا ئەم دنیایە دنیا بێ
هەر بمێنم
هەر بمێنم
هەر بمێنم

خۆشەویستی نەتەوە و خاکی کوردستان و، بەتایبەتی چینە چەوساوەکانی کورد، بەشێکی دیاربوی بەرهەمی گرتوەو شەقڵی تایبەتی خۆی لە خەرمانی ئەو رەنج و تەقەلایە داوە ئەویش بە شیعری (کامیانە، خۆشم ئەوێ، مەردایەتی، یادی بێکەس، بۆ هەڵۆ، هەستێکی پیرۆز، ئەو گەلەی، لە یادی شێخ سەلامدا،

جەژنی دو جەژنە، کاروانی وشە، یادی پیرەمێرد، بەستەی پێشمەرگەیەکی نەناسراو، سرودی نەورۆز، دڵێکی کۆست کەوتو)دا، کەتێکڕا وەک بابەتێکی ریالیزمی شۆڕشگێڕانە مۆرکی تایبەتی نەتەوایەتیان پێوە دیارە:

رێبوارێکم
بەسەر هەورازی توترِکا
هەڵئەگەڕێم
بە رێی کاکێشانی درِکا
هەنگاو ئەنێم
بە رێگادا
گۆماوی خوێن بەجێ دێڵم
لە دنیادا
بەشوێن مەبەستێکا وێڵم
چەندان خاوەنی تاتەشۆر
بەرۆکیان ئەگرتم بە زۆر
گۆڕهەڵکەنانی زەبروزەنگ
لێیان هێنامە ژار و ژەنگ
نە خاوەن گۆڕ، نە تاتەشۆر
توانیان من بنێنە گۆڕ

هەر لەزووەوە، لەشەستەکانەوە، وەک هەستێکی بەرزی پەروەردەو پێگەیاندنی منداڵ و بایەخ و برەوی پێویست بە ئەرکی ئەدەبی بابەتی منداڵە، ئاوەڕی لەم لایەنە گرنگە داوەتەوە و وەک شتێک زۆر بەپێویستیەکی تەواوی سەرشانی داناوە.

منداڵ، وەک بەچکە مرۆڤێکی زۆر پاک و تەواو پیرۆزو سادە و خۆشەویست گۆشەیەکی پڕ بایەخی لە دڵی دا گرتوە:
وێنەی ئەو بابەتە بەرهەمەش ئەم دو پارچەیەی خوارەوەیە:

١- هەنگەکەم

ئەی هەنگی ویزە خۆشم
وەکو تۆ تێ دەکۆشم
چاوم لەتۆیە وردی
ئای چەن بەدەست و بردی
جێی بەرز ئەدۆزیتەوە
هەڵاڵە دەچنیتەوە
شیلە و هەڵاڵەی بۆن خۆش
دەکەی بە هەنگوینی نۆش
منیش ئەی هەنگ! وەکو تۆ
رەنجم گرتۆتە ئەستۆ
بەرەو ئامانجی شیرین
شیرینترە لە هەنگوین

پشیلە سورە

پشیلە سورە خت، خت
بۆ خۆت لێ کردوم بەشت
ئەی خاوەن چڕنوک و قەپ
لە تۆ نایە گاڵتە و گەپ
برۆ میاومیاوی چیتە
سەر زلەی سمێڵ قیتە

ئەی چاوبزەی چاوشینە
دڵم لەتۆ بە قینە
چاوم لە تۆ بۆ دوێنێ
وەکو چەقەڵ لە شوێنێ
بەو دەست و پێ چەپەڵە
کەوتیتە شوێن جوجەڵە
جوجەڵەی جوان و خرپن
وەک من بچکۆلە و گوپن
لاچۆ برۆ لە بەرچاو
ئەی کەتن کەری گڵاو

هەرگیز شیعر و منداڵ لە یەکتری جیاناکاتەوە و لای وایە کە چۆن منداڵ پیرۆزە و دروست دەبێت و ژانی هەیە و ژیانی هەیە و گەورە دەبێت و جێگای شیاوی خۆی لە مەیدانی گەورەی ئەم ژیان و بۆنەدا دەکاتەوە شیعریش بەوپلەو قۆناغانەدا دەڕوات و دروست دەبێت و دەژی و هەناسە دەدات و کاردەکات:

شیعر لای من مناڵێکە زادەی هەناوە
باڵدارێکە و لە هێلانەی ژانا خوڵقاوە
گەوهەرێکە، بە ناو دەریای ئازار و دەردا
دەبێ بچم، تێر بگەڕێم، تاکو سەرهەڵدا
شیعریش وەک تۆ کۆرپەیەکە نازدارو ساوا
وەکو پشکۆ گەش دەنوێنێ لە تین و تاوا
شیعر لای من بزەی لێوی قاقای زامێکە
وەکو نیشان لەسەر سنگی رێ و پەیامێکە

شیعریش دەبێ وەک تۆ و ژیان تینوی تاسەبێ
بەر لە هاتن خاوەن جوڵەو بای هەناسەبێ

کەواتە وەک هەوێن و ناوەڕۆکی ئەدەبی، دەردوئازار و چەوساندنەوەی هەژارو لێ قەوماوەکان، زۆر و ستەمی زۆردار و خوێن مژ، دیمەنی رازاوەی کوردستان و خۆشەویستی مرۆڤی کورد، جوانی و خۆشەویستی، دەرون و شەپۆلە هەمە چەشنەکانی، سەربەستی و ماف و بایەخی مرۆڤ و مرۆڤایەتی، کاروباری کۆمەڵایەتی، منداڵ و جیهانە تەلیسماویەکەی، لەبەرهەمەکاندا سەرجەم هەن و جێگیرن.

لە حەفتاکانیشدا، دوای رەنج و تەقەلایەکی زۆر و ماندوبونێکی تەواوی دەست لە ئەنجام شۆرانە، توانی ئیمتیازی رۆژنامەی (ژین) بگرێتە دەست خۆی و بۆ ماوەی چوار ساڵ هەموو هەفتەیەک دەری بکات و پشت بە کۆمەک و یارمەتی و بەشداربونی نوسەرانی بەڕێزی کورد بە رێک وپێکی ژمارەکانی ئەو رۆژنامەیە بخەملێنێت و چاپخانەیەکی بچکۆلەی بەناوی (چاپخانەی کاکەی فەلاح)ەوە بۆ بسازێنێت و لەپاڵ رۆژنامەکەشدا کۆمەڵێک بەرهەمی کتێبی بە کەڵکی کوردی ئەم و ئەو بخاتە ناو کتێبخانەی کوردییەوە.

لەمەیدانی رۆژنامەگەریدا توانی، وەکو وتمان، ببێتە خاوەنی رۆژنامەی (ژین)و بە تاقی تەنیا ئەرکی هەڵسوڕاندن و بەڕێوەبردن و نوسین و پڕکردنەوە و دەرچون و پاراستنی رادە و بەرزبونەوەی ئاست و چارکردنی هەموو گیروگرفت و تەنگ وچەڵەمە سەختە ئاشکراو نەهێنیەکانی رۆژنامەگەری و چاپخانەی گرتە ئەستۆ و ملی ناو وەبووبە ئەندامی کارای

نەقابەی رۆژنامەنوسانی عێراق و ئەندامی یاریدەدەری کۆڕی زانیاری کوردە.
لە شیعر و ئەدەب و تێکڕا ژیاندا باوەڕی بە گۆڕین و پێشکەوتن و نوێ بونەوە هەیە و نوێ لە منالّدانی کۆندا دروست بوە و رەوا نیە وەک سامان و کەلەپوری نەتەوایەتی، نە هەموی فڕێ بدەین و نە باوەشیش بۆ هەموی بگرینەوە راست وایە تەنها سامانی باش و بەکەڵک و زیندو بقۆزینەوە و ئاوێتەی بەهرە و هونەر و چێژ و پێزی خزمەت و بەرهەمی سەردەمی خۆمانیان بکەین و لایەنە ڕزیو و مردوەکانیش پشت گوێی بایەخ و رەنجمانیان بخەین.. بۆیە لەم بارەی بەراوردی (دوێنێ و ئەمڕۆ و سبەینێ)یەوە دەڵێت:

ئەمڕۆ کە زادەی دوێنێیە
رێگای بەرەو سبەینێیە
هەر لەبەر ئەوەی ئێستایە
تەمەنێکە و لە دەستایە
ئەبێ ئەو رەنجە درابێ
باخچەی وەک دوێنێ نەمابێ
گوڵەکانی بۆنخۆشتر بن
مەلەکانی دڵخۆشتر بن
دوربێ لە درِک و داڵی خەم
دای نەپۆشێ ئاسمانی تەم

لە ناو شاعیرە کلاسیکیەکاندا زۆرتر بابەتایەری هەمەدانی و مەحوی و مەولەوی و نالی و حەمدی دەخوێنێتەوە و لەگەڵ

بەرهەمەکانیاندا دەژی و لەشاعیرانی ئەم چەرخەش (گۆران)ی هەرەتەواو، وەک بلیمەتێکی هەڵکەوتو، بەدڵە.. سەرجەم شیعری شاعیرە لاوەکانی ئەم سەردەمەی کوردیش بەتاسەوە دەخوێنێتەوە و چێژیان لێ وەردەگرێت. لە شاعیرە عەرەبەکانیش بەیاتی و سەییاب و مەلائیکە و قەببانی و مەحمود دەروێش و ئەدۆنیس سەرنجی راکێشاون و زۆرتر دەیان خوێنێتەوە، شاعیرە جیهانییەکانیش: نازم حیکمەت و نیرۆدا و مایاکۆفسکی و ئەراگۆن و لۆرکا، مایەی بایەخ پێ دان و جارجارەش وەرگێڕانی بەرهەمەکانیانە بۆ شیعری کوردی، بەتایبەتی شیعرەکانی نازم حیکمەت و پاپلۆ نیرۆدا و پۆرەهەنگی هەست و تاسەی چ بۆ چێژلێ وەرگرتن و چ بۆ وەرگێڕان دەوروژێنن، وەک ئەم پارچە بچکۆلەیەی نازم حیکمەت:

جوانترین دەریا، ئەو دەریایەیە
کە تاکو ئێستا مەلەی نەدیوە
جوانترین ساوا، ئەو ساوایەیە
لێوی گەورەیی پێ نەکەنیوە
خۆشترین رۆژمان، ئەو رۆژەیە وا
بە ژینی ئێمە رانەچەنیوە
جوانترین وشەش کە بە تۆی بڵێم
ئەوەیە لە دەم هەڵنەوەریوە

باوەڕی وایە کە شاعیری ئەمڕۆ، وەک شاعیرانی دوێنێ، هەر بە سەلیقە و بەهرەی ڕوت نابن بە شاعیر و، بەڵکوو پێویستە لەسەریان کە بڕشتی بەهرە لە سایەی خۆماندوکردن و خوێندنەوەی هاوچەرخانەو تاقی کردنەوەی خۆیی و خەریک

بونەوە ئاوبدەن و گەشەی پێ بکەن و ئەمەش نایەتـە دی هـەتـا شاعیر خاوەن فەلسەفە و بیری ڕوناک و سەربە ژیان و هیـوا و پێشکەوتن نەبێت.
وەلە (٩/١٠/١٩٩٠)ی زاینی مەرگ یەخەی گرتوو بوو بەمیـوانێکی هەمیشەیی گردی سەیوانی شاعیران.

لەبەرهەم و بڵاوکراوەکانی کاکەی فەللاح
بەرهەمە چاپکراوەکانی خۆی:
١– سۆزی دەروون ـ شیعر ـ ١٩٦٢
٢– چرۆ ـ شیعر بۆ منداڵ – ١٩٦٥
٣– لەگەڵ شەپۆلەکاندا ـ شیعر – ١٩٦٧
٤– شێری ساختە ـ شیعر بۆ منداڵ – ١٩٦٨
٥– جگەر گۆشەکان ـ شیعر بۆ منداڵ ـ دووجار چاپکراوە: ١٩٧٨ و ١٩٨٠
٦– کاروانی شیعری نوێ ی کوردی سێ جـار چـاپکراوە: ١٩٧٩ و ١٩٨٠ و ١٩٨٧
٧– دیوانی کاکەی فەللاح ـ شیعر – ١٩٨٠
٨– چۆلەکە پاساری ـ شیعر بۆ منداڵ – ١٩٨٣
٩– ئۆپەرێتی ماڵ و قوتابخانە ـ شیعر – ١٩٨٤
بڵاوکراوەکانی:
١٠– سروود بۆ قوتابیان ـ شیعر – ١٩٦٨
١١– مەم و زین ـ پیرەمێرد ـ ١٩٦٨
١٢– چوارینەکانی نەخەعی ـ شێخ سەلام ـ گۆڕیویەتی – ١٩٦٩

١٣– روباعياتی خەييام ـ شێخ سەلام ـ گۆڕيويەتی ـ ١٩٦٧ و ١٩٨٠
١٤– مەولەوی ـ پيرەمێرد – ١٩٦٥
١٥– پەندەکانی پيرەمێرد ـ بەرگی يەکەم ـ ١٩٦٩ و ١٩٨٢
١٦– پەندەکانی پيرەمێرد ـ بەرگی دووەم – ١٩٦٩
١٧– پەندەکانی پيرەمێرد ـ بەرگی سێيەم – ١٩٧٢
١٨– پەندەکانی پيرەمێرد ـ بەرگی چوارەم – ١٩٨٠
١٩– گاڵتە و گەپ ـ پيرەمێرد – ١٩٧٠
٢٠– کەمانچە ژەن ـ پيرەمێرد گۆڕيويەتی – ١٩٧٩
٢١– ئۆديبی پاشا ـ گۆڕينی کاکەی فەللاح – ١٩٨٠
٢٢– چۆلەکە بچکۆلەکە ـ گۆڕينی کاکەی فەللاح – ١٩٨١
٢٣– ئەنجومەنی ئەديبانی کورد ـ ئەمين فەيزی – ١٩٨٢
٢٤– دوانزە سوارەی مەريوان ـ پيرەمێرد – ١٩٨٣
٢٥– ديوانی ناری ـ ١٩٨٤
٢٦– محمود ئاغای شيوەکەڵ – ١٩٨٥

ڕاپەڕن
١٩٤٧

ئـەی کرێکـاری نـەبـەردوو   کـــاکی جوتیـــاری هــــەژار
ئـــەی زەلیلانـــی چـــەپـۆکی   خـــوێن مژانـــی شـــەرمـــەزار
ماوەیـــەکـــە شـــێخ و ئاغـــاو   میـــرو ئیســـتعماری پـــیس
لاشەتان ئـەدڕن بـە کـەڵبـە   وەک سەگی هەوشاری پیس
ماوەیـەکـە بـەش خـوراون   ســا بـــەســـی بـێ کۆششـــێ
بـۆ نـەجـات و بـەختیـاری   ڕاپـــــــەڕینێ شۆڕشـــــــێ
ئـەی بـرام کـاکی فـەللاحـم   شـێری دەشـت و چـاڵ و کـۆ
پـێم بڵـێ بـۆچ وا زەعیفـە   بـــــاوەڕو ئیمـــــانی تـــــۆ
میر لە ناو کۆشک و تەلارا   بـــەش بکـــا خـــەرمـــانی تـــۆ
ئەو بخوا گۆشتی مریشک و   تۆش نەخۆی تێر نـانی جـۆ
ئـــافرەتـــانی شـــارو لادێ   هــەروەهـا ئێـوەش هـەمـوو
ئاشـکرایە بـەش خـوراون   هـــــەروەکـــــو جـــــارانی زوو

تێبینی: ئەم شیعرە هەر ئەوەندەی ماوە

گوڵی جێ ماو

١٩٤٧

ئەی ئەو کەسەی هەمیشە پیشەت کۆشش و ئیشە
بەسەر گەرمی بێ ووچان لەسەر رێگەی هەوڵدان
تاکوو دواهەناسەی ژین بەخت ئەکەی تەوژم و تین
بەرەنجی شانی بازوو بە گاسنی بێ پشوو
جەرگی زەوی دەر ئەدەی تۆوی بەسەردا ئەکەی
بە ئارەق و ئەشکی چاو پەروەردەی ئەکەی تیر ئاو
جا بەداسی بزوتن ئەکەویە درەو کردن
لەگەڵیا ئەکەویە خۆ پێی ئەبڕی بەرگی مەڵۆ
لەوێ لەسەر پشتی وورد گێرەی ئەکەی دەست و برد
بە شەنی بێ وچانی لێک ئەکەی پوش و دانی
دوای ئەو ئەمجا کێشەوە خۆی ئەکوتێ بۆ پێشەوە
سەروەری گوڵی جێماو هەر تۆی تۆ ئەی بەجێماو
ڕەنج و کنەی ڕۆژ و شەو کردەی تۆیە و بردەی ئەو

***

ڕێگای بەختیاری

١٩٤٧

ئەوی ئەیەوێ ببێ بەختیار
بیرو باوەڕم بکا ئیختیار
پێش هەموو شتێ بەرەو نیشانێ
خۆی بکوتێ،خۆیشی با لە سەر دانێ
چاوی نەترسێ بچێ بێ پشوو
گیانی نەبەزی بکا بە تێشوو
ئەبێ بزانێ لە سەر ئەو ڕێیە
کە نەبێ هەزار چوتوڕمی لێیە
دوژمنی خاوەن چەکی هەمە ڕەنگ
لەسەر چونی ئەو لەو ڕێیە بون بەنگ
ئەویش لە سایەی ئەو هێزو تینەی
میللەت داویتێ لەو وەرسی ژینەی
لە گەڵیان بکا بەربەرەکانی
تاکو بڵێسەی گڕی تەکانی
ڕۆشن کەرەوەی بەردەرکی شادی
دەریخا بۆتە شبری ئازادی

ئەی شەو
١٩٤٧

دریێخیم لیێ مەکە ئەی شەو، بە هێزیێ جووتە باڵی رەش
زەمینی ژینەکەم یەکسەر بخە ناو سێبەری باوەش
بە سەرما شێوە رەشماڵی هەڵیبە جوستەکەم بگریێ
هەتا ئەتوانی پرشنگی ژیانی شادی من ببڕیێ
مەهێڵە ڕوو بە ڕووی من بێت بەرەو رووی زۆر بەدەربەستی
بچۆ تاکوو لەتواناتا هەیە زووبیکە بەربەستی
بڕۆ هەرچی ئەکەی دەربارەمی کە سا بە چالاکی
پەلامارێکی شێرانە بەرە سەر تیشکی رووناکی
بەقامچی گازەرای پشتی سەراسەر تویێخی داماڵی
بەرەو دوا بیێ ئەوەی سڵ کەی نەوەی رووناکی راماڵی
لەئامۆژگاری ئەستیرەو رەشی ئەو هەورە تارایە
کە شێرازەی چنینی چۆتەیەک چی کەت لەبارایە؟
بەگیانێکی نەبەزپڕ دەم ئەڵێم تۆی مل کەچی فەوتان
نەمانە پاشەروژی هێزی کاروانانی ڕیێ چەوتان

لەجەرگی تاریکییەوە

١٩٤٩

سەربەستی ئەتپەرستم	تۆی تاقە خۆشەویستم
تۆی ویردی سەر زوبانم	تۆی ئامانجی ژیانم
تۆی ئایینم، تۆی بڕوام	تۆی ئاواتم، تۆی هیوام
تۆی بیرو هۆش و هەستم	تۆی ئارەزوو مەبەستم
تۆی قیبلەگای نیازم	بۆ تۆ ئاواتە خوازم
بۆ تۆ بژیم، بۆت بڕۆم	ئۆباڵێکەو لە ئەستۆم
منێکی دیل و یەخسیر	هاوەدەمی کۆت و زنجیر
کۆتی دەست و دەم و پێم	زڕەی نابڕێ لە گوێم
بەجۆرێکی گوشیبم	تا ئێسکی دابڕیبم
لە زیندانێکی تەنگدا	تاریکی شەوەزەنگدا
بن میچەکەی نەوی بێ	ژێر ڕاخەرم زەوی بێ
خەو زاتی ئەوە ئەکا	خۆی توشی ئەو شوێنەکا
ئەی چۆن ئەبێ زمانم؟	نەڵێ: داخی گرانم
تاقە یەکێکە گیانم	هەر جارێکە ژیانم
تالەم ژیانە زیاتر	لەو تاقە گیانە زیاتر
شاباشی ڕێگەتی کەم	بەفەرشی جێگەتی کەم

بەستەیەک
١٩٥٦

من مەلێکم ئاشتیخواز
بە چریکەی خۆش ئاواز
لە خاکی کوردستانا
خەڵکی ئەخەمە پەرواز
بە بەستەی شیرین و خۆش
بەکوڵ بەتاسە، بە جۆش
لەهەرلا دەنگ هەڵ ئەبڕم
ئەیخەمە بەزم و خرۆش
ئەخوێنم، دڵم شادە
لەش لە قەفەس ئازادە
بەستەی ئاسایش ئەڵێم
بەزوبانێکی سادە
هەتا ڕۆژ بەشەو ئەکەم
بانگی ئەم و ئەو ئەکەم
بۆ ئاشتی و برایەتی
هی نووستو لەخەو ئەکەم
بۆ ئەوەمە بەجارێ
هەڵسن بیکەینە کارێ
کوننە پەپووی شەڕانی
چنگ لەسەر شان بتاری
نەهێڵین لێرەو لەوێ
هەناسەیەک بسرەوێ

ئەوەندەی هەڵفرێنین
تالەپەل و پۆ کەوێ
چونکە کوندە پەپووی گەڕ
زۆر حەز ئەکا وشک و تەڕ
بەسەر یەکا بسووتێ
بەئاگری شوومی شەڕ
حەز ئەکا دەستی تاوان
بگرێ بەرۆکی لاوان
بەناسۆر هەڵوەرینێ
گوڵی تەمەنی جوانان
یان بۆمبا لە ناکاوا
لەو پەڕی تین و تاوا
لەگەرمەی شیرین خەوا
خۆی با لە کۆرپەی ساوا
یان ئافرەتێکی سک پڕ
نێزەیەکی جگەر بڕ
لەشی ئەنجن ئەنجن کا
لەگۆشەی ماڵا لە پڕ
یان پیرێکی دەروون پاک
سادەو ساویلکەو خەمناک
پارچە بۆمبایەکی وێڵ
بۆ خۆی بیکا بەخۆراک
یان ئەتۆمی بێ ئامان
دوژمنی سەرو سامان

دەس کا بە پاکۆ دانی
ژینی پڕ لە هیوامان
یان سەرانسەر شارو دێ
بەسەر خەڵکا بڕوخێ
کوننەپەپوو کەلاوەی
بۆ خۆی لێ بکا بەجێ
بەڵام خەیاڵی خاوە
ئەو چەپەلی گلاوە
خەڵکی بەسۆزو بەکوڵ
پەیمانی ئەوەی داوە
ئەو پەڕی هێزو توانا
لە ڕێگەی هیوای جوانا
بۆ ئاسایش بەخت کا
لەپێناوی ژیانا
بەهۆی ئەم خەباتەوە
دنیا دەنگ ئەداتەوە:
سەفەربەرو ڕەشبگیر
ئەبێ ڕوو نەداتەوە
گەلانی نزیک و دوور
زەردو ڕەش و سپی و سوو
هاوار ئەکەن پڕ بەدەم
هیوادارو پشت ئەستور:
ئاشتی هەر پایەدار بێ
دنیا گوڵ و گوڵزار بێ

پڕ گوڵی ئاڵ و واڵا
چوار وەرزەکەی بەهار بێ
منیش مەلی کوردانم
پەروەردەی کوردستانم
بۆ گوڵی ئەو بەهارە
بلبلی نەغمە خوانم

***

ڕازی بلبێک
١٩٥٦

با خاوەنم پارەدار بێ
یەکەم دەولەمەندی شاربێ
جێگەی بەرزو پایەدار بێ
بەدەستەڵات و زۆرداربێ
مادام قەفەز جێگەی منە
ئەو خاوەنەم لا دوژمنە
باسەرمایەی بەکلوور بێ
دەسکەوتی بەبێ سنوربێ
پشتی بەپارە ئەستور بێ
لەدەردو بەڵا بە دوور بێ
مادام قەفەز جێگەی منە
دەریای مەینەتیم بێ بنە
باخەوانم واهەبوو بێ
جێ ی نوستنم توکی قوو بێ
خۆراک بەپێی ئارەزوو بێ
دڵ چی ئەوێ زوو بەزوو بێ
مادام قەفەز جێگەی منە
ئەم ژیانەم لا مردنە
باشووڵی قەفەزم زێر بێ
پڕ نیعمەت و خیرو بێر بێ
چەن چاوی بەدی پێ کوێربێ
چەن ملی بوو هەڵەو دێربێ

مادام قەفەز جێگەی منە
تەوقی دیلیم لە گەردنە
بادەنگم تابلێی خۆش بێ
پڕ لە نەشئەو بەخرۆش بێ
ئاوازی بەرزو بە جۆش بێ
گەشەبەخشی دڵ و هۆش بێ
مادام قەفەز جێگەی منە
ئەو دەنگ و ئاوازەش ونە
باڵدارێکی دەرو دەشتم
فێری ئاهەنگ، فێری گەشتم
چۆلەکەی باخی بەهەشتم
بەسەربەستی و فڕین چەشتم
کەچی قەفەز جێگەی منە
کەی ئەوە کاری کردنە؟!
دیلێکم بەربوونم ئەوێ
لە قەفەز دەرچوونم ئەوێ
زاخاوی دەروونم ئەوێ
گەشتی شەبەیخوونم ئەوێ
گەرچی قەفەز جێگەی منە
دڵ بەو هیوایە رۆشنە

***

ئەی مانگ ئەگەر چی هەوری تاڵ و ڕەش
بۆتە چارشێوی تریفەی تۆی گەش

بەڵام ڕووناکی یادی دێرینت
ناخی دەروونی گرتۆتە باوەش

کونەپەپوو
١٩٥٦

کوننەپەپوی ڕوو ترش و مۆن
جێ نشینی کەلاوەی کۆن
دۆستە دێرینەی وێرانی
تۆی دوژمنی ئاوەدانی
لەبەر ڕۆژ جێگەت پەنایە
چاوت بەتیشکی هەڵنایە
کوێری لەعاستی ڕووناکی
هەر بەشەو چستو چالاکی
پیرە دەعبای چەپەڵ و گەڕ
خاوەن بالۆرەی شوم و شەڕ
کەی تۆ لە ڕەگەزی مەلی
شایستەی سەر لق و پەلی؟!
تۆ ئەوەندە بەد فەساڵی
کەی شایەنی پەڕو باڵی؟!
وا هنەزانی ئێسک سووکی
پەسەندی گەورەو بچووکی
هیچ کەسێ چارەتی ناوێ
شیرو تیرت لێ ئەساوێ
پیرۆزت بێ ناو کەلاوە
سەر ئەو دیوارە رووخاوە
پیرۆزت بێ تاریکە شەو
ئەودەمەی سەرئەکرێنە خەو

بەڵام رۆژ هەر ئەبێتەوە
تاریکی ئەرەوێتەوە
بەو دووچاوە کوێرانەوە
ئەبێ بەژێر وێرانەوە

***

ئەگەر خەم ڕۆژو شەو دەستەو یەخەم بێ
ئەبێ خۆم خەم نەخۆم , خەم توشی خەم بێ

شیوەنی پایز
١٩٥٦

مەپرسە بۆچی مات و خەمبارم،
بۆچی رەنگ زەردم، بۆ لێو بەبارم؟
بۆ دەستە ئەژنۆ مل بەلارەوە
فرمێسکم بەخوڕ دێتە خوارەوە؟
بۆچی پەشێوە قژی زەرد باوم؟
قژی لەسەر ڕوو پەرش و بڵاوم؟
بۆچی فرمێسکی سکاڵاو ڕازم؟
ئەشۆرێتەوە گۆنای بێ نازم؟
بۆ نەبڕایەوە ئۆف و ئاخی من،
هەناسەی ساردی پڕ لەداخی من؟
بۆ دوایی نەهات شیوەن و ڕۆ ڕۆ
خەم و تەمی سەر دڵەی ڕەنجەڕۆ؟
لەبەر کردەوەی چەرخی چەپگەردە
فرمێسک ئەڕێژم ڕەنگەکەم زەردە
بێزارە دڵ و دەرون و گیان
لەدەس بناغەو شێوەی ژیانم
کەی ڕەوای حەق بوو بێمە دنیاوە
تەپاو تل بدەم بە دەم سزاوە
چۆن دڵی هێنای گەردوونی بێ باک
بەهار بگۆڕی بە منی خەمناک؟!
بەهار کە وادەی جوانی و خۆشی یە
سەردەمی پیاڵەی بادە نۆشی یە

سروشت بە بەرگی ئال و والآوە
تازە بووكێكەو خۆی لەتەل داوە
پێ ئەكەنێ گوڵ، شادە لە باخا
بادرِك هەرشەق بەرێ لەداخا
بە بادەی شەونم بلبل سەرمەستە
ئاهەنگ ئەگێرِێ بۆ گوڵ بە بەستە
پەپوولەی نەخشین لەناو بەهەشتە
بۆخۆی سەرگەرمی سەیران وگەشتە
پۆل پۆل كورِان و كچانی نازد
خەم بەبا ئەدەن لە دەرەوەی شار
لەسەر كارێزو فەرشی سەوزە گیا
لەدەشت و دۆڵ و سەرلوتكەی چیا
كەچی ئەوەندەی پێ ناچێ گەردوون
ئەم دیمەنانە ئەكا سەرنگوون
بەجوانەمەرگی بەهار ئەنێژێ
خوێنی هونەرو جوانی ئەرِێژێ
سیس ئەبێ گوڵی زەردو سورو ئاڵ
هەڵ ئەوەرێتە بەرپێ ی درك وداڵ
كۆستی ئەكەوێ بلبلی دەنگ خۆش
بەستەو گۆرانی ئەكا فەرامۆش
شەونم لەداخا سەرئەنێتەوە
پەپوولەش باڵی ئەپێچێتەوە
ئیتر هیچ كەسێ بۆسەیران وگەشت
ناگرێ ملی رِێگای دەرو دەشت

گەڵا ڕێزانی دارو درەختە
سەرەی هاتنی منی بەدبەختە

گەڵاڕێزان

کە هەناسەی من وەک بای خەزان بێ
زەردەخەنەی لێو وشکە گریان بێ
وەک یەک بنوێنێ بەهارو پلیز
دەبا وەرزەکەم گەڵاریزان بێ

***

بەندیخانە لەجەژنا

شوێنە سەیرانگای بەهارم ئێستە بەندیخانەیە
خواردنم نان و پیازەو بەرگەکەم هی کانەیە
شەربەت و خۆشاوی جەژنم چایە یان ئاوی پەتی
چێشتە خۆشەی بەربەیانم نیسکی دانە دانەیە
پێ لەناو زنجیرو کۆتا دەست و دەم گیرۆدەیە
دڵ لەگۆشەی مەینەتی دا عابیدو دێوانەیە

ئەی فریشتە
١٩٥٧

ئەی فریشتەی خۆشەویستی!
خۆشەویستی پاک و بێ گەرد
کەوتومەتە تۆ پەرستی،
لە ئاسمان بی یالەسەر عەرد
خۆشەویست
ئەتپەرستم
بەتۆ مەستم
بێتۆ پەستم
پرشنگی چاوە کاڵەکەت
دڵم ڕوناک ئەکاتەوە
بزەی سەر لێوە ئاڵەکەت
گیانم زاخاو ئەداتەوە
ئەی بێ وێنە
خۆت بنوێنە!
بێ، بم دوێنە
بم بزوێنە
بەو چاوە جوانانە قەستەم
بێ تۆ ژیانم ناخۆشە
ناخی ئەم دەرونە پەستەم
بۆ ڕوناکی تۆ پەرۆشە
پەریزادە

دڵ بەربادە
زۆر ناشادە
خەمی ڕادە
هەرچەن شێوەی تۆ ئەبین
لەجوانی تێر نابێ چاوم
بەبێ تۆ شۆخی شیرینم
گوڵێکی سیس و ژاکاوم
بێ ڕەنگ و بۆ
بێ گفت و گۆ
بێ هات و چۆ
دەستەو ئەژنۆ
ئەی فریشتە نازدارەکەم!
تۆچرای، من پەروانەتم
ئەی شۆخە وەفادارەکەم
کوشتەی ئەو تیشکە جوانەتم
هەتا ئەمرم
تۆ پەروەرم
نازت ئەگرم
لەسەر سەرم

***

لە سەر گۆڕی جوانە مەرگێک

ئەگەر هاتیتە سەر گۆڕم بزانە خێرنەدیوێکم
لە ناو باخی بەهاری عومرما گوڵ هەڵوەریوێکم
لە ڕێگەی میللەت و زانست و خاکی نیشتمانم دا
منی نوستوو لە گۆڕیشا , وەک و زوو ,

ئەی وێنە!

١٩٥٧

ئەی وێنە جوانەکەی دەستم!
چۆن شنەی شەماڵ هێناتی؟
هەوێنی تازە هەڵبەستم،
لای کام فریشتەوە هاتی؟
چی تۆی گەیان
ئارامی گیان
بەهرەی ژیان
سروەی بەیان
خونچەی تازە بەهارەکە
لە باخا جێگەت سەر چڵە
ئەستێرە پرشنگدارەکەم
تۆی رۆشن کەری ئەم دڵە
نوری چاوم
تین و تاوم

عومری لاوم
تۆی هەناوم
کۆرپەکەم، جگەرگۆشەکەم
شەوو ڕۆژ دڵم لەلاتە
بێچوی هێلانە خۆشەکەم
چاوم ڕونی تەماشاتە
گوڵی باخم
هۆی دەماخم
شەو چراخم
تۆی وەجانم
سەرنجی بۆ بڕانەوەت
هەست و تاسەی خرۆشانم
قسەی بۆ لێو لەرانەوەت
یادگاری ورووژانم
یادی دێرین
تاڵ و شیرین
خەندەو گرین
کەوتە لەرین
گزنگی سەر کەلی بەختم
شەوی تاریکم رامالّە
ئاسان کەری دەردی سەختم
دڵ هۆگری گڕوگالّە
ئەی شێوە جوان
بێرە زمان

شنەو دووان
بۆ ناخی گیان

***

کامیانە؟

«شەپۆلی بەربەرەکانیەکی دەرونی   بێپایانە/ ١٩٥٧

سەرو دڵ ئێستە ئاسودەی تەریک و گۆشە گیریمە
ئەمەم پێ خۆشە نازانم لە شێتی یالە ژیریمە؟
لەدنیای ڕۆشنا چاکە بنێرم خۆم لە کونجێکا،
لەساغی وائەڵێم، یاخو وڕێنەی دەم نەخۆشیمە؟
کەمن ژینم لەمەولاوە لەتاوا چۆڵ پەرستی بێ،
ئەپرسم ئاخۆ بەختم باشە، یا بەڵگەی کڵۆڵیمە؟
گەلێ شت دێتە بەرچاوم، بەوەی لێم دیارە تێ ناگەم،
لەبەر ووردیمە ئاخۆ وای ئەبینم، یاخو کویریمە؟
زمان و دڵ ئەبینم بەینی وەک ئاسمان و ڕیسمانە،
لەپەستی وا ئەڵێم یاخو قسەی توغیانی خۆشیمە؟
گەلێ ناحەز ئەبینم وا لەبەرگی دۆستی دیرینا،
لەمەستی وائەڵێم، یاخو قسەی کاتی بەهۆشیمە؟
گەلێ کەس دێتە بەرچاوم کە شیتی شۆرەت و ناوە،
بەخیلی پێ ئەبەم، یاخو قسەی پڕ سۆزی مەردیمە؟
کەسانی ساغ و دڵسۆزیش هەیە خزمەت بکا بێ دەنگ
ڕیا وام پێ ئەڵێ، یاخو قسەی ڕاست و دروستیمە؟
وتومەو هەر ئەڵێم دەرمانی دەردی ئێمە یەک بوونە،
قسەی هیوامە ئاخۆ، یاخو نوزەی نائومێدیمە؟
ئەگەرچی گۆشەگیرم فەخرو شانازی ئەکەم کوردم
کەزیندو بونەوەی گۆڕم لەبەر تەلقینی کوردیمە.

***

ژیان و مردن

زەردە پەڕ ئەڵێ: ڕۆژ ئاوا ئەبێ
هەر ئاوا بووەو هەر ئاوا ئەبێ
ڕۆژ بە دوای شەوا , شەو بەدوای ڕۆژا
پاش بەخێرهاتن , ماڵ ئاوا ئەبێ

ئەی كامەرانی

١٩٥٧

ئەی كامەرانی! گەشەو ڕووناكی هیوای ژیانی
بۆ شەو شەبەقی , گزنگی خۆری دەمەو بەیانی
تریفەی مانگی , جریوەی خۆشی ئەستێرەی گەشی
ڕۆشن كەرەوەی دڵ و دەروونی تاریك و ڕەشی
تۆ ئەو مەبەستە پیرۆزەی بەرەو قۆناخی شادی
یەكەم ڕابەری كاروانە گەورەی ئادەمیزادی
تۆ چارەسەریی دەردی گرانی گیانی كۆمەڵی
بۆ دۆزینەوەی رێ لە ژیانا گڕو مەشخەڵی
وێرانە گەر تۆ بچیتە ناوی , خۆشە , ئاوایە
تۆ هەبێ خەم و پەژارەو سزاكەی لە ناوایە؟
تۆ هەبی ئەوەی كەوا هەژارو دیل و كڵۆڵە ,
بەخت و ناو چاوی ڕەشی لە تاوا ئاوارەی چۆڵە
تۆ كلیلێكی زنجیرو كۆتی پێ ئەكەیتەوە
جەرگ و هەناوی ڕەشی بەدبەختی بەرئەدەیتەوە

ئەوەش ئەزانم کە تۆ نەبەهرەی , تۆ نەخەڵاتی
بەڵکوو بەروبووی بە پیت و فەڕی تۆوی خەباتی
چەن لافاوی خوێن , خوێنی گەش و ئاڵ بۆ تۆ ڕژاوە
چەن کەللەی سەرو مێشکی بلیمەت بۆ تۆ پژاوە
چەن پێ هەڵوەری بەدەم زنجیرو کۆتی سزاوە
چەن دەست و مەچەک لەناو ئاسنا بۆ تۆ ڕزاوە
چەن مل لەسەر تۆ , بەڕۆژی ڕووناک ,کرا بە پەتا
چەن جەستە, چەن گیان, سووتا لەبۆتەی جەورو مەینەتا
چەن دڵی ناکام , ئێستا لە سەر تۆ , ئەسپەردەی گڵە
گلێنەی چاوی چەن گوڵی نازدار زەدەی چقڵە
چەن گیانی نەبەز بۆ تۆ , لەسەر تۆ , گیرۆدەی بەندە
دیلی زیندانی تەنگ و تاریک و ئەڵقەی پێوەندە
چەن جوانە مەرگی خێر لەخۆ نەدیو کەگیانی دەرچوو
بەستەو گۆرانی ی ئاوات و هیوای تۆی لەسەر دەم بوو
بە کورتی ماک و هەوێنی شادی و خۆشی ی ژیانیت
بەنرخی بۆیە وەها گرانە قۆچی قوربانیت

***

کوردستان

١٩٥٧

دڵگیر و خۆشە کوردستان
بە دیمەنی ساکارو جوان
سەیرانگایەکی نازدارە
ئاوو هەوای سازگارە

نیشتمانی نەوەی کوردە
قیبلەگای درشت وووردە
بە هەشتێکی ڕووی سەر ئەرزە
پڕلە کەژو کێوی بەرزە
دارستانی چڕو پڕە
ئاوی خۆش و ساردو سڕە
پڕ لە ڕەزو باخی جوانە
کانیاوی ڕوون و ڕەوانە
هەڵئەقوڵێ لە بناری شاخ
ئەکشێ بۆ ناو دێبەرو باخ
گوڵ و سەوزە گیا ئاو ئەدا
دڵ و گیان لە زاخاو ئەدا
لەبەر هاژەی چەم ڕۆژو شەو
تەبیعەت لێی حەرامە خەو
هەرچی لق و پۆپ و پەلە
سەرخۆشی جریوەی مەلە
ورشەی گەڵای دەم شنەبا
ژەنگ و ژاری دەروون ئەبا
ئەم کوردستانی ئێمەیە
جێگای بەزم و زەمزەمەیە
لە جوانی یا شۆخ و شەنگە
باخچەی سەیران و ئاهەنگە
سەر تەختی ئەو شینایی یە
شوێنی هەڵپەڕکێ و شایی یە

بە سۆزو ئاوازی شمشاڵ
ئەجۆشێ دڵی کوڕو کاڵ

تێبینی: ئەم قەسیدەیە دوورو درێژە ئەوی تری فەوتاوە

هەتا کەی

١٩٥٧

ئەگەرچی مات و بێ دەنگم، دەمم پڕهات و هاوارە
دڵیشم گەرچی ڕوناکە، دەروونم پڕ لە ئازارە
برینی سەخت و ناسۆری هەناو قەتماخە نابەستێ؟
سەرم سوڕماوە، تێ ناگەم هەتاکەی خوێنی ناوەستێ؟
هەتاکەی داخی جێ ماوی نەوەی ئەم کوردە داماوە؟
لەتەختی سینەما ئاخ و هەناسەی پڕ لە زووخاوە
هەتاکەی دەردی ناکۆکی لەناو ئەم قەومەدا باوە
هەزاران داخی ناسۆری بەسەر جەرگ و دڵا ناوە
هەتاکەی بۆیە یەک ئەگرین کە ئیتر پشتی یەک نەگرین
هەتاکەی پڕبەدڵ تواخوا بەدڵ بۆ حاڵی یەک نەگرین؟
هەتاکەی کردەوەی چاکە بەواتەی بەد بفەوتێنین؟
هەتاکەی تەڕ لەگەڵ ووشکا بەبێ تاوان بسووتێنین؟
هەتاکەی زۆر دلێ گەورە بەچاوی کەم تەماشا کەین؟
لەڕەنجی پاک وپیرۆزی هونەرمەندانە حاشا کەین؟
هەتاکەی گیانی خەمخۆری کزولاوازو بێ ڕەنگ بێ
وەکوو پەیکەر لەکونجێکی دەروونا مات و بێ دەنگ بێ؟
هەتاکەی بێخ و بنچینەی وەفاو ڕاست گۆیی بن کەن بێ؟
لەناو پەیوەندی کۆمەڵدا وەفاداری بەدەگمەن بێ؟

هەتاکەی زۆر ڕەوشت و خوو نەچەسپێ شوێنەکەی لەق بێ؟
شکاتی گەردن و ئەستۆ لەسەر ئۆباڵی ناهەق بێ؟
هەتاکەی ژینی پیرۆزو تەمەن بدرێ بەدەم باوە
بەدەم بای عادەتی پووچ و قسەو ڕەفتاری بێ جاوە؟

***

کەس نەڵێ: گەورەم، تۆزە گەردێکە
ژاکاوی دەستی سووکە دەردێکە
خەزانی مردن کە گەڵای وەران
ون بووی ژێر خاکی پەنا بەردێکە

لەسەر شێوەی کۆن

١٩٥٧

لەوەسفی خۆشەویستی تا زمانی لاڵە هەڵبەستم
ئیتر تۆ پێ بزانی، یانەزانی، من چ دەربەستم؟
ئەپرسی: بۆچی جامی دڵ بەنەشئەی بادە مەست نابێ
ئەڵێ: لێوڕێژی بادەی عەشقی تۆم و هەربە تۆ مەستم
ئەگەر باوەڕ بەمن ناکەی وەرە سەیری دەروونم کە

لەدنیای خۆشەویستی تا چ دەریایەکی پڕهەستم
لەبەر سۆزی دڵم دوورو نزیکی بۆنییە چاوم
خوڕەی دێ ئاوی سەرچاوەی ئەگەر شادم ئەگەر پەستم
جگە لەو یادە شیرینەت، سەرانسەر تاڵە ژینی من
کەچی ئەتوێتەوە خەم، چوون لەگەڵ ئەویادە پەیوەستم
بەتاجی عەشقی تۆوە شام لەناو بەرگی گەدایی دا
کەبەندەی تۆم و ئازادەی چەرخ، دیلێکی سەربەستم
بەهیوای ئاوڕێکی تۆیە خۆ هەڵبستەکانی من
لەڕێ ی تەیری نیگایەکتا ئەبێ هێلانە هەڵبەستم

سرودی خۆشم ئەوێ

١٩٥٨

خۆشم ئەوێ , خۆشم ئەوێ
ئەم نیشتمانەم خۆش ئەوێ
تا لێدانی دڵ ئەسرەوێ
هیچ لە بەر چاوم ناکەوێ
خۆشم ئەوێ وڵاتەکەم
کانگای هیواو ئاواتەکەم
ئا ئەم هەواو ئاوو گڵە
بۆ ژیانم خوێنی دڵە
دڵ کە بلبلی سەرچڵە
شەیدایە بۆ ڕوی ئەو گوڵە
خۆشم ئەوێ وڵاتەکەم

کانگای هیواو ئاواتەکەم
کوردستانە خۆشەویستم
هەتا ماوم ئەی پەرستم
هاوار ئەکا هۆش و هەستم
بە جوانی دیمەنی مەستم
خۆشم ئەوێ وڵاتەکەم
کانگای هیواو ئاواتەکەم
دڵم ئەڵێ , وەک زمانم
خۆشم ئەوێ کوردستانم
خۆشەویستی نیشتمانم
بۆتە سەر لەوحەی ئیمانم
خۆشم ئەوێ وڵاتەکەم
کانگای هیواو ئاواتەکەم
خۆشم ئەوێ , خۆشم ئەوێ
ئاواتە خوازم سەرکەوێ
ناوی لە ناوا دەرکەوێ
گەشەو ڕووناکی بەرکەوێ
خۆشم ئەوێ وڵاتەکەم
کانگای هیواو ئاواتەکەم

هەستێکی پیرۆز

١٩٥٨

دڵم وەک خونچە ئەگەشێتەوە

وەک ئەستێرەی گەش ئەدرەوشێتەوە
وەک گوڵ بەشەماڵ ئەشەکێتەوە
وەک ساوای نازدار ئەخنێتەوە:
هەر کەناو بەناو چاو ئەدەم زاخاو
بە (ژین و هیواو شەفەق و هەتاو)
(ژین) هاوار ئەکا: کورد نەمردووە
ژیانی ئەویٚ چونکە زیندووە
عومری لە ئەرکا بەسەر بردووە
لەمەینەتیدا هەلیٚ کردووە
بۆ ئەوەی بژی بەپێی دڵی خۆی:
دەنگی ئەم (ژین)ە ڕابەرێکە بۆی
(هیوا)ش خەریکە بەڕۆژو بەشەو
کورد بۆ هیوای خۆی هەڵسێنیٚ لەخەو
بەواتەی جوان و رەنجی ئەم و ئەو
خەرمانی کومەڵ ئەکا شەن و کەو
بەڵیٚ (هیوا)مان جێگەی هیوایە
چونکە ئاوێتەی بیرو بڕوایە
«شەفەق»یش مژدەی شەبەقی پێیە
دەمەو بەیانی ناوشارو دیٚیە
بۆ کاروانی کورد مەشخەڵی ڕێیە
بەرەو قۆناخی جوان و بەجێیە
(شەفەق) ڕوناکی بەری بەیانە
ڕۆشن کەرەوەی شەوی ژیانە
دیارە دوای (شەفەق) نۆرەی (هەتاو)ە

ئەڵێ: تیشکی رۆژ وا بەڕێگاوە،
شەوگاری درێژ زۆری نەماوە
ڕوناکی گاڵی تاریکی داوە
گۆڤاری (هەتاو) تیشکی چرایە
بۆ (ژین و هیواو شەفەق) برایە
ئەمانە بەهرەی (پێشکەوتن) مانن

هۆی بوژاندنەوەی وێژەو زمانن
مەشخەڵ هەڵگری ناو کوردستانن
جێگەی شانازی نەوەی کوردانن
بێ دەردو بەڵاو گێرەو کێشەوە
هەنگاوتان بنێن بەرەوپێشەوە

***

بابە گیان وێنەت لە ناو چوارچێوەی دڵی منایە
شەپۆلی هەستی خۆشەویستی تۆ هیچ لە بن نایە
ساڵی هەزارو نۆسەدو پەنجاو هەشت بەجێت هێشتم
ماڵی سەیوانت لە ژێر سێبەری ئەرخەوانایە

ڕۆژێکی نوێ
۱۹٥۸

سالێ لە سالان، ڕۆژێکی تازە لەکەل هاتەدەر
مژدەی ڕوناکی بەخشی بەدڵی تاریکی بەشەو
سەری دەرهێنا لە ئاسۆی بەرزی یەک وڵاتەوە
بۆ ئەوەی تیشکی بەسەر زەمینا بڵاوکاتەوە
هەورۆژە ناچێ، هەموو ڕۆژ دەمەوبەیانی هەڵدێ
کەچی ئێواران لەبەر تاریکی و سامی شەو هەڵدێ
لەورۆژە ناچێ، هەموو ڕۆژ دەمەوبەیانی هەڵدێ
هەزاران دادو سکاڵا ئەکات وەکوو ئەسیرێ
لەو ڕۆژە ناچێ هەر لەبەیانی هەتا ئێوارە
دیلی چارشێوی هەوری چڵکن و تەم وغوبارە
ئەو ڕرژەی ئەڵێم یەک جار هەڵ بووەو شەو پێ ی ناوێرێ
هەتا هەتایە ڕۆژێ لە ڕۆژان بەڕەش ناگیرێ
هەوری چڵکن وتەم وغوباریش خۆیان دڵنیان
هەرگیزاو هەرگیز ڕوی ڕۆژی وانوێ ناگیری پێ یان

هیوا
۱۹٥۸

هیوا لە ژینا ڕێ پیشاندەرمە
وێڵ و ئاوارەم هەر ئەو ڕابەرمە
بۆ لوتکەی بەرزی ی پاڵ پێوەنەرمە
بۆ شەڕی ژیان قەڵاو سوپەرمە

خۆراکی گیان و توێشوی سەفەرمە
بێ هیوا: ژیان: زیندانی تەنگە
تاریک و نوتەک وەک شەوەزەنگە
هیوا هەڵدینێ چاوی خەوتنم
ئەبێتە مایەو هۆی سەرکەوتنم
بەجوڵانەوەم، بە نەسرەوتنم
بەهەڵسانەوەم لەپاش کەوتنم
بێ هیوا: ژیان: وشک و بێ تامە
بێ پاشە ڕۆژە، بێ سەرەنجامە
تەنها بەهیوا دڵ ئەکرێتەوە
دەرون زاخاوی پێ ئەدرێتەوە
گیان ژەنگ و ژاری خۆی ئەسرێتەوە
ورەو هێز جێگای زوی ئەگرێتەوە
هەنگاو گرەوی پێ ئەبڕێتەوە
بێ هیوا، ژیان: نائومێدی یە
ڕنجەڕۆیییە، نامرادی یە
هیوایە سارێژ ئەکا برینم
ئەسڕێ فرمێسکی چاوی گرینم
گریان ئەگۆڕێ بە پێکەنینم
خۆشی ئەخاتە دڵەی خەمگینم
شەبەق ئەبەخشێ بەشەوی ژینم
بێ هیوا، ژیان: پەست و ناخۆشە
گوڕستانێکی مات و خامۆشە

شوانی بێفەڕ
«ناوەڕاستی ١٩٥٨»

هاوار ئەکەم بە ڕۆژو شەو
ئاخ لە دەس شوانی چاو لە خەو
مەڕ بەگورگان خواردو ئەدا
لەو کەژو چۆڵ و دەشتەدا
بۆ تۆزێ خەو، تۆزێ پشوو
ئاگر بەر ئەداتە پوشوو
گورگ بەرئەداتە گیانی مەڕ
شوانی وا پاتاڵ و بێ فەڕ
ئەو مێگەلە بزن و مەڕە
قوربانی سایەی سێبەرە
قوربانی توزقاڵێ خەوە
هۆی بەقڕدانی ئەم، ئەوە
داد لەدەس شوانی خۆپەرست
تێر نەخۆرو سک خۆشەویست
تا ڕاوەستابێ ئەو ورگە
کەی ئاگاو هۆشی لای گورگە
هەر شیری تازە نۆش ئەکا
شتی تر فەرامۆش ئەکا

هەر شنەی شەماڵی ئەوێ
هەر سۆزی شمشاڵی شەوێ
هەر بەستەو گۆرانی ئەوێ
هەر گەشت و سەیرانی ئەوێ
هەر ئاوی سەرچاوەی ئەوێ
هەر دەشتی ڕازاوەی ئەوێ
هەر سایەی سێبەری ئەوێ
هەوای دەشت و دەری ئەوێ
شوانێ رەوشتی ئاوابێ
دەربەستی مێگەلی نابێ
بەڵام خاوەنی بزن و مەڕ
مل کەچی نابێ تاکوو سەر
خۆی بێ ترس و پەروا ئەکا
شوانی وا هەر رسوا ئەکا
مێگەل ئەداتە دەس شوانێ
کەقەدری شوانی بزانێ
ئەیداتە دەست پاسەوانی
خۆی لەسەر مێگەلی دانێ

***

مەردایەتی

١٩٥٨

زمانم با نەجولێنم، کە جولاّنم قسەی پێیە
لە گوللەی خۆت بپارێزە، تفەنگێکەو لەسەر پێیە
دەبا تیری قسەی ناخی دەروونی خۆم بهاوێژم
بەری و جێ ی تێ ئەگەم، تۆش هەر بلێ چەند بێ سەروپێیە
بە سەربەرزی بژی تاماوی، مردوو پیاوی سەرشۆڕە
ئەگەرچی نرخەکەی باسی سەرە ژینێکی بەم پێیە
مەڵێ حەیفە مەرگ جەستەم ئەکاتە خاک و خۆڵی ڕێ
سەری سەردارەهای دوینێیە وا ئەمڕۆ لەژێر پێیە
ئەوی نازانێ (ژیری) بێ هونەر، تیغێکە بێ جەوهەر
لەدو پێ زیاترە، هەرچەن بە ناهەق ناوی دوپێیە
برا پێ هەڵگرەو توێشوو نەبەردی باب و باپیرە
بەسەر ڕێگەی ژیانا کردەوەی مەردانە جی پێیە
سەرنجی پەندی کۆنت بە برای کوردم کە کون نابێ
(کە مردن مردنە ئیتر چییە ئەم لنگە فرتێیە)
(کەئازا جاری ئەمرێ ترسنۆکیش رۆژی دووسەدجار)
لەژین و مردنی مەردی دڵی تۆ بۆچی کرمێیە؟
ئەوی شوێنی نەوی شایانی شانی خۆی ئەبینێ وا
لە جێگەی گەردی ژێر پێیە، سەرانسەر ژینی بێ جێیە
ئەوەش مەرگی لە ڕێگەی ژینی سەربەرزا ڕەوا دیوە
شەهادەت بەن شەهیدی باوەڕی بەرزو بەرێوجێیە

***

بە بۆنەی شۆڕشی ١٤ی گەلاوێژەوە

ئۆخەی

١٩٥٨

مژدەبی ئەی خوشک و برا
ئاڵای ئازادی هەڵکرا
دەزگای جمهوری دانرا
پاشایەتی پێ شێل کرا
ئۆخەی، ئۆخەی گەلم شادە
لەتەوقی دیلی ئازادە
هێزی مەرد هاتە کایەوە
بارەگای شای پێچایەوە
تەختەکەی هەڵگیرایەوە
سەرکەوتن دەنگی دایەوە
چواردەی تەموز هاوار ئەکا
لە لای ئێمەش باستێڵ شکا
جەژنی ئازادی ئەمڕۆیە
گزنگی خۆری ئێتاسۆیە
رووناکی بۆ من و تۆیە
بۆ جەرگی ناحەز پشکۆیە
شەمشەمە کوێرە دەرکەوێ
چۆن بە شەوارە ناکەوێ
ئۆخەی کوردو عەرەب شادە
لەتەوقی دیلی ئازادە

زنجیرو کۆتی بەربادە
هاودەمی ڕۆژی مرادە
ئیمپریالیست و نۆکەری
وەک گەڵای پاییز هەڵوەری
سەرکەوتن هەر بۆ هەق بوە
دوای شەوەزەنگ شەبەق بوە
جێ بە ئیستعمار لەق بوە
نۆکەری شەق و پەق بوە
ئەمڕۆ هاتەدی ئەو خەوە
کە ئاواتی ئەم و ئەوە
ئۆخەی کە دڵ کرایەوە
گیانی شەهید ژیانەوە
تۆڵەی خوێنی درایەوە
خونچەی هیوای گەشایەوە
بۆ مزگێنی ئەم سەردەمە
هەر ئۆخەیەو لەسەر دەمە
هاتۆتە دی خەوی خۆشم
بۆیە وا شادو دڵخۆشم
هەرتێر نابێ هەست و هۆشم
ئای چەن بەتاسەو پەرۆشم
دڵم شادە، لەخەم دوورم
پەپوولەی سەرگوڵی سوورم

***

ئەو گەلەی

١٩٥٩

ئەو گەلەی کەوا ساڵەهای ساڵ بوو
ڕێگای خەباتی پڕ دڕک و داڵ بوو
لەبۆتەی سزاو متەینەتا قاڵ بوو
لەناکاو بەسەر دوژمنا زاڵ بوو
تازە چۆن دیل و دەست بەسەر ئەبێ
ڕۆڵەی وەک جاران دەربەدەر ئەبێ
ئەو گەلەی کەوا دوێنێ ژێر دەست بوو
شەوی ژیانی تاریک و پەست بوو
هۆی ئیستعمارو کۆنەپەرست بوو
ئەودیلەی دوێنێ ئەمڕۆ سەربەست بوو
تازە چۆن زنجیر لە گەردن ئەبێ
نیشتمانەکەی بۆ دوژمن ئەبێ
ئەوگەلەی کەوا خوێنی ڕژاوە
بەگوللە کەللەی ڕۆڵەی پژاوە
هەرگیزو هەرگیز ڕانەوەستاوە
بەرەوپێشەوە تەکانی داوە
تازە چۆن گەلی وەها قارەمان
خۆی بەخت ناکا لەسەر نیشتمان؟

ئەوگەلەی شەوی دورو درێژبوو
ڕێی ڕزگاربوونی هەورازو لێژ بوو
بەرەو شەبەقی وەک (گەلاوێژ) بوو
یەک یەک برینی دڵی سارێژ بوو
هەرکەسێ ئەڵێ گەلی وانەبەرد
دیل ئەکرێتەوە سەری دالەبەرد
ئەو گەلەی دەردی دیلی چەشتووە
خوێن و ئارەقی زۆری ڕشتووە
دەستەی ناپاکی بێ گۆڕ ناشتووە
هەتا بەم ڕۆژەی خۆی گەیشتووە
چۆن نەڵێ خاکم کرد بە گۆڕستان
بۆ پیلان گێڕو کۆنەپەرستان

***

کێ بوو؟

١٩٥٩

کێ بوو لەتاریکی شەوا
لەسەردەمی شیرین خەوا
بۆ گەلی دیل و بێ نەوا
بوو بەپێش مەرگەو پێشەوا
کێ بوو بۆژینی سەربەستی
گیانی خۆی خستە سەردەستی
بەرەو ئەو نیازەی بەستی
وتی: نامەوێ ژێر دەستی

کێ بوو بەرەو قەڵای دوژمن
بەگیانی خۆبەخت کردن
کەوتە شەڕی ژین و مردن
تاڕیشەی دەرهێنا لەبن
کێ بوو بۆ عەرەب و بۆ کورد
نۆکەرانی لەت و پەت کرد
ئیستعماری بەو دەردە برد
بڵێ: ئەو باوکەی ئێمە مرد
کێ بوو زنجیری تێک شکان
قەڵای باستیلی هەڵتەکان
ئازادیدا بەدیلەکان
ناپاکی دایە بەرتەکان
کێبوو بە پشتیوانی گەل
بۆسەرکەوتن گەڕا لە هەل
تائەو ڕۆژە دەرچوو لەکەل
ناحەزی تیابکا پەل پەل
کێیە ویردی سەر زمانە
جگەر سۆزە قارەمانە
ئازادکەری نیشتمانە
هەقی زۆری لە سەرمانە

***

یادی (بێکەس)

١٩٥٩

ئەی فریشتەی هەڵبەستی وردا!
مژدەبێ بالەتۆو لەکورد
یادی دەساڵەی (بێکەس)ە
ئەو بێکەسەی کوردی کەسە
ئەو بێ کەسەی نەمردووە
لەناو دەروونا زیندووە
ئەژی وەکوو شیعرەکانی
بۆ خزمەتی کوردستانی

***

«بێکەس» لە دەوری ڕابردو
بەگیانێکی لەخۆ بوردو
بەبڕوای ئاسنینەوە
کەوتە شیعر هۆنینەوە
شیعری چی؟ پشکۆی ئاگرە
دلۆپی خوێنی شاعیرە
شیعری (بیست وحەوت ساڵە)کەی
کرد بە زمانی حاڵەکەی
ئەو دەمەی وەک بۆمبا تەقی
ڕو بەڕوی جەورو ناحەقی
قسەی دلی خستە سەر لێو
بێ ئەوەی سڵ بکا لە دێو
ووتی خاکم وێرانەیە

ژێر چەپوکەی بێگانەیە
هوی ئیستعماری ئینگلیسە
ئەڵێی شەیتانی نەگریسە
ووتی: مایەی تۆ درۆیە
هەر بۆ تاڵان و برۆیە
ئەی بەد ڕەوشت و کردەوە
کورد چاوی نووستوی کردەوە
ئەزانێ تۆ داگیر کەری
نایەوێ ژینی نۆکەری

***

بەم چەشنە شیعری گەرم و گوڕ
ڕون و ڕەوان وەک ئاوی خوڕ
سوک و ئاسان و بێ گرێ
بۆ سەر زمان ئەکەوتە ڕێ
شیعری پڕ سۆزو تاسەبوو
داخی دڵ و هەناسەبوو
بیرو باوەڕو وێنەبوو
بۆ دەرونی ئاوێنەبوو
هەموی هەوێن بوو بۆ خەبات
بۆ ئازاد کردنی ووڵات
تەڕو پاراو، بەتام و بۆ
بۆ کورد ئەهاتە گفت و گۆ

***

ئەی گیانی بێکەسی نەمر!

ئەی شاعیری مەشخەڵ هەڵگر
ئەی مامۆستای هەڵبەستی جوان
ڕاکشاوی گردی سەیوان
ئەی مشور خۆری قەومی کورد
خۆشەویستی درشت و وورد
هەرچەندە ئاویتەی گڵی
تا ئەبەد نەخشی سەردڵی
ئەژی لەگەڵ سەرکتەوتنا
لەگەڵ جووڵەو نەسرەوتنا
لەگەڵ دڵسۆزی و پاکی یا
لەگەڵ تیشکی رووناکی یا
یادی تۆ نوێ ئەبیتەوە
هەرگیز لەبیر ناچێتەوە

***

شانازی شەڕ

شیعرێکی شاعیری گەورەی «چین» «تۆفۆ»یە لە عەرەبییەوە کردومە بە شیعری کوردی

کۆڕی شەڕێکی کۆن بوو ئەوەی دیم
جالە سەرپشتی ئەسپم دابەزیم
هیچم نەئەدی لە گیا بەولاوە،
شەپۆلی ئەدا گیاش بەدەم باوە
چەن پەڵە هەورێ بەئاسمانەوە
بێ ترس و پەرروا ئەسوڕانەوە
گەڵای ئاڵتونیش وا لێرەو لەوێ
زۆر بەداخەوە ئەڕژێ، ئەکەوێ
پڕزوڵەی لاشەی کوژراو بەجێ ماو
لەگەڵ کەللەی سەر، لەگەڵ چاڵی چاو
ئەویان پێ خۆر بوو بۆ میروولەکان
ئەم جێ سەیرانگاو ڕاوی کرمەکان
بیرم کردەوە لە حاڵی بەشەر
کەبۆ سەرگەرم و سوورن لەسەر شەڕ
جا یەک هەناسەی گەرمم بەبادا
مەینەتی گێژی دام لەناو بادا

گەشتێک

١٩٥٩

لە شوێنێکم لە جوانیدا ئەڵێ ی بەهەشتە
هەموو گیانم لێ بۆتە چاو، نیازم گەشتە
کەیلی بزەی لێوی بەهار خەیاڵ و هەستم
لەبەر بۆن و بەرامەی خۆش پڕ بەدڵ مەستم
سەرنج ئەدەم لە گوڵاڵەی ئاڵ و سەوزەگیا
لەئاوی ڕون، لە چروی دار، لەبەرزی چیا
لە ڕەزوباخ، لە سێبەری ژێر سورەچنار
لەداری گوێز لەگەڵای توو لەپەلکی قونار
لەپەپولەی باڵ نەخشینی جوانی ڕنگاو ڕەنگ
کەچۆن ئەفڕێ لەبەر دەمما دڵ پڕ لە ئاهەنگ
لەو مەلانەی بەگۆرانی خۆیان ئەنوێنن
لەسەر لق و پۆپی دارو دەوەن ئەخوێنن
لەدیمەنی خەم ڕەوێنی پولی بەرخ و کار
کەچۆن ورد ورد پێ شێل ئەکا سەوزەگیای بەهار
سەرنج ئەدەم لەبەهارو لەبەهرەی جوانی
کەنەک دلێ، هەزاران دڵ ئەبن حەیرانی
هەزار خۆزگەم خواست بەوانەی لەوێدا ئەژین
بەدڵی خۆش، دەرونی شاد بەسەر ئەبەن ژین
وەک پەپوولە، یان فریشتەی ناوباخ و گوڵزار
تێر تێر ئەمژن بۆنی گوڵی بەهەشتی نازدار
ئینجا ورد ورد هەنگاوم نا بەرەو ئاوایی
لەو دێبەرو باخە خۆشەم کرد ماڵ ئاوایی

وام ئەزانی خەلقی ئەوێ شادو دڵخۆشن
وەک ئەو تاوەی ژیانی من مەست و سەرخۆشن
لە شادی دا، وەک شازادە نیشتەجێ ی تەختن
هەڵ ئەپەڕن، بەستە ئەڵێن، خاوەنی بەختن
کەچی سیما بۆی دەرخستم چەن بە سکاڵان
بۆ باڵای خەم، بۆ مەینەتی بە وێنەی کاڵان
بۆی دەرخستم هەرگیز جوانی ی دیمەنی بەهار
سارێژ ناکا زامی دڵی پەست و بریندار

***

کاروان

۱۹۵۹

کاروانی سەر ڕێگەی خەبات
هەزاران ساڵە بێ وچان
بێ سرەوتن، بێ پشودان
ڕێگە ئەبڕێ
تێ ئەپەڕێ
هەنگاو ئەنێ بەرەو ئاوات
بەرەو قۆناغی ئازادی
بوژینی پڕ گەشەی شادی
ئەو کاروانە بەڕۆژو شەو
لەدو چاوی حەرامە خەو
ڕێگا ون بوی شەوە زەنگە
بەڵام گوێ ی لەدەنگی زەنگە

لەتاریکی
بۆ ڕوناکی
ئەشێلێ کەندو کۆسپی ڕێ
ناو جەرگی تاریکی ئەدڕێ
بەرەو ئاسۆ، بەرەو گزنگ
هەورازی بەردەمی ئەبڕێ
لەو ڕۆژەوە کەوتۆتە ڕێ
ئەو کاروانە هەر لێ ی ئەدرێ
هەزاران جار
دەستی زۆردار
قەڵای لەبەر دەما هەڵبەست
– قەڵای دەرگاو دیوار ئاسن -
زنجیری خستە قاچ و دەست
تەوقی زلی کردە گەردن
بەڵام کە شانی ڕاوەشان
کاوانە گەورەی تێکۆشان
دەرگاو دیواری هەڵتەکان
قەف قەف زنجیری تێک شکان
هەرچەن ریگای سەخت و دوورە
لەبەر چقڵ شوێن پێ ی سوورە
لێرەو لەوێ کە دەرکەوێ
چەتەو رێ گر دەوری داوە
کاروان خڵتانی خۆیناوە
بەڵام بێ ترس و بێ پەروا

مل ئەنێ بۆ قۆناخ ئەروا
راهاتووی رێ ی سەخت و دووره
چ دەربەستی لووره لووره
خوێن ئەرێژێ
لەش ئەنێژێ
لەسەرکەوتن پشت ئەستووره

***

لەناخی دەرونەوە

١٩٦٠

جار جار شەپۆلی هەستێکی بێ بن
دێ ئەشڵەقێنێ گۆمی بیری من
کەدێ شەپۆلی ئەو هەستە قووڵە
دەریای دەروونم ئەخاتە جووڵە
ڕاپێچم ئەکا بەرەو ڕابوردوو
ڕابووردووی وەکو گوڵی: بابردوو
ئەو ڕابووردووەی ناگەڕێتەوە
گوڵێ کەسیس بوو ناگەشێتەوە
دێنێتە یادم: ژینی بەسەرچووم
ڕۆژانی تاریک، شەوانی پێشوم
ئەودەمەی ژیان بۆ هیوایە بوو
مەبەستی تەنیا بۆ بڕوایە بوو
گیانم شەکەت و لەش چەوساوە بوو
کەچی دەروون و دڵ حەساوە بوو
زیندان تابلێ ی تاریک و تەنگ تەنگ بوو
بەرەو ڕوناکی گوێم هەر لە زەنگ بوو
خوێن گەرمی جۆشی هەوڵ و خەبات بوو
ئاگر خۆشکەری ژێر ورەوزات بوو
هەنگاو ئاڕاستەی ڕێیە بوو پیرۆز
بەگەل، بەبڕوا، بە مەبەست دڵسۆز
دڵ پڕ لە عەشقی میللەت پەرستی

هۆی لێدانی بوو گەل خۆشەویستی
دوای ئەوە وورد وورد ئەو بیرو هەستەم
ئەمگێڕێتەوە بۆ ژینی ئێستەم
لەم هات و چۆیە دەرسێ وەر ئەگرم
زمانی حاڵە هەتاکوو ئەمرم:
هەرگیز نامرێ باوەڕی زیندوو
بەکارەساتی ئێستەو ڕابوردوو

***

سەرلەنوێ

١٩٦٠

سەرلەنوێ دزو رێ گرو چەتە
خۆیان بۆسەدا بۆ ئەم میللەتە
دەست پڕ لەئاگر
لەباروت لەخوێن
دڵ پڕ لە داخ و
دەم لەبۆڵەو جوێن
سەرلەنوێ گورگی ناو ئیمپریالیست
هەڵمەتی هێنا هەلی کەوتە دەست
گورگی بریندار
لەتاوی ئازار
وەکو شێت و هار
کەوتە پەلامار
سەرلەنوێ پەپووی کۆنەپەرستی
شەوارە کەوتووی تیشکی سەربەستی
بۆ تۆڵە سەندن
کەوتە قڕاندن:
بۆ ئێمە ژین و
بۆ ئێوە مردن
لەنوێ چەقەڵی لەڕو چاو برسی
لەگۆشتی شێری گەورەی ئەپرسی
کەوتە لوورە لوور
بڕی ڕێگای دوور

هاتە سەر سنوور
قەپۆز بکا سوور
بەڵام ئەو گەلەی بەر شەست تیر درا
دلی نەوەستا لەناو ئاگرا،
ئەوخوێنە ئاڵەی رژایە سەر عەرد
نووسی: سەرکەوتن بۆ گەلی نەبەرد
بۆ ئەم وڵاتە
زۆر گیان خەڵاتە
ژیان پیرۆزی
رێگای خەباتە

نەخۆشی بایی بوون
١٩٦١

برا! با من بچرپێنم بە گوێ ی تۆدا بە ئاسایی
نەبی مەستی شەرابی پێ ی ئەڵێن: بادەی لەخۆ بایی
نەچێژی تامی بادەی وا نەکەی ڕەنجت بە بادەی تۆ
نەچیتە ژێری با ژیری نەدۆڕێنی بەخۆڕایی
ژیانی ڕاستەقینەی تۆ بەهاشەو هوشە پێک نایە
حسابی بۆشە (بایی بوو) بناغەی وا لەبۆشایی
ئەگەرچی (ڕیوی بایی بوو) لەشێر ترسی نییە ئەمڕۆ
بەیانی هات و لێ ی قەوما ئەبێ سڵ کا لە تارمایی
لەخۆت بایی نەبی ئەم (با)یە با دوری هەناسەت بێ
ئەبێ تەقڵەی بەرەو نزمی ببینێ چاوی بەرزایی
ئەوەی سەرخۆشی مەی بێ شەو، سبەینێ زوو لەسەر خۆیە
ئەوەی مەستی غرورە، چاوی گومی خوێنە تا دوایی
مناڵیش تێ ئەگا چاو: ئەرکی بینینی لەسەر شانە
کەچی پیاوێ کە بایی بوو بەجارێ کوێرە بینایی
ئەوەش وا کەوتە بە (زەللە)ی غرورو پێ لەقەو زللەی
ئەبێ ناوی بەدی بزڕێ لەناو بازاری ڕسوایی
بەسەرهاتی مریشکێکە کە هێلکەی (قاز)ی پێ نەکرا
ئەزانی چی بەسەر هێنا غرورو دەردی لاسایی؟
بەڵێ ئەم دەردە داخی نا بەسەر جەرگی هەزارانا
ئەوەی دوچارە چارەی وا لەکن پارێزو وریایی
جڵەو بۆ نەفسی سەرکێشە لەهەردو دەستی ئالێنە
ملی ئەشکێ ئەوەی بگرێ ملی ڕێگەی بەڕەڵڵایی

ئەوەی لوتی لەئاسمانە، کەچی پێ ی هەر لەسەر خاکە
بەوەی ئەمری، ئەبێ دەرکا لە کەللەی بوشی غەرایی
بەرەو دەریای دەروونی خۆت برۆ، پشتێ لەدنیاکە
ڕەگی ئەو دەردە بن بڕ کە هەتا سەربێخی قوڵایی
زمانی حاڵی تۆش ئەم دەردە پیسە با بە لەعنەت کا
نەخۆشی وا بە چاوی سووک تەماشاکە من ئاسایی

***

سەرنجێک

١٩٦١

ئەگەر مردوم لەبرسانا هەتا ماوم ڕیا ناکەم،
لەڕێ ی چەوتی ڕیاوە نان و ئاوی خۆم پەیا ناکەم
ژیانم خۆش ئەوێ، خۆشتر لەبەر دڵ عیزەتی نەفسە
هەتا مێشک بڕشتی هۆش و فامی بێ، خەتاناکەم
کە ئەنجامی یەک بستە گۆڕی تەنگ و تاریک بێ
لەڕاستی ڕاستە ڕێ دووچاوی تیژم نابینا ناکەم
ئەبێ زادێ بخۆم زادەی بەروبوی ڕەنجی شانم بێ
بەگوێرەی خۆم ئەخۆم و کز ئەنیشم ئینتەلا ناکەم
ئەوەی واتێ ئەگا (بۆماڵی دنیا چی ئەکەی بیکە)
قومارێکەو ئەدۆڕێ، بۆیە من یاری وەها ناکەم
ئەوەی زیاتر تەکانی خۆی ئەدا زوتر ئەبێ ماندوو
لە دوی پوشێکی بابردوی بە فیڕۆ چوو هەڕا ناکەم
ئەوەی ئازاری هەست و گیان ئەدا ئازاری ویژدانە
ئەگەر باسی سەریشم بێ دەروون توشی سزا ناکەم
حەیاتم گەر هەموی بەختی حەیابێ شادو دڵخۆشم
هەتا هەم بۆیە هیچ یادی کەسانی بێ حەیا ناکەم
ئەبێ نەفسم لەدوای عیزەتی نەفسا بناڵێنێ
مەگەر بمرم، ئەگینا گورگی گیرۆدە ڕەها ناکەم
کەڕێگەی مەردی ڕێگەی پیاوی دڵسۆزی وەفادارە
بەرامبەر وەعدو پەیمانم ڕەوشتم بێ وەفا ناکەم

***

دوربینی

۱۹٦۱

برا! زانیوتە سەرخۆش پاڵی ناوێ
رەهێڵ ئەیخاتە ناولیتەو قوڕاوێ
لەڕۆیندا ئەوەی بەرپێ نەبینێ
شەقاوی هەر بەرەو کەوتن ئەهاوێ
سەرنجی وردی کاملْ دور ئەبینێ
نزیک نابینێ چاوی ناتەواوێ
ئەوەی دوربین نەبێ خۆی دائەنێ زوو
لەگوێتی بگرە پەندی مل شکاوێ
چ لافێ لێ ئەدەی ئەی کاکی (دانا)؟
کەنابوتی بەمایەی سەلکە واوێ
نەنستوو گۆی هونەر کەوتۆتە دەستی
برا چۆن شیرو تیر بۆ یەک ئەساوێ
مەلێ قەدری فڕینی خۆی ئەزانێ
کەوا گیرۆدەیەو کەوتۆتە داوێ
قسە هەرچەند هەزارە دوی بەکارە
کەسێ گەر کوێر نەبێ گۆچانی ناوێ

فەلسەفەی ژیان

١٩٦١

هەرچەن تەماشای شانۆی ژین ئەکەم
چاوی تێ بینی بەدووربین ئەکەم
تەمێ ماتەمی دڵم دائەگرێ
جار جارەش تاسەی پێکەنین ئەکەم
سەرنجم ئەڕوا ورد ورد بەرەو ژوور
قۆناخ بە قۆناخ، بۆ نزیک و دوور
بەرەو سەرچاوەی مەڵبەندی ژیان
دەریای بێ بن و بێ پەی و سنوور
لێوی تەڕ نابێ سەرنجی تینووم
تاسەی ناشکێ تاسەو ئارەزووم
ناگاتە لوتکەی نەهێنی ژیان
مەلی تیژ ڕەوی خەیاڵی بەربووم
بەڵام ئەو شتەی لە لای من روونە
لەم کەین و بەینی بوون و نەبوونە
ڕێ ی ناچاریە ژیان و مردن
لەپاش دەرکەوتن ئەنجام ون بوونە
ناچار دێمەوە لەو دوورە گەشتەم
بۆ ناو کۆمەڵی ئەم سەر زەمینە
بۆ سەیری شانۆی سەیری ئەم ژینە
وێڵە بۆ مانای ژین ئەم هەڵبەستەم!
هەندێک پێم ئەڵێن، لەو سەر شانۆیە!
ژیان فرمێسک و شین و ڕۆیە

هەناسەی ساردو نائومێدی یە
هەموو دڵێکی تیا رەنجەڕۆیە
هەندێکیش ئەڵێن ژیان: خەباتە
ڕێ ی پێشکەوتنی گەل و وڵاتە
«پەروانە« پەروای سوتانی نیە
بەرەو ڕوناکی گیانی خەڵاتە
هەندێکیش ئەڵێن ژین: نەسرەوتنە
ڕەنج و تەقەلاو ئارەق ڕشتنە
«دەست ماندو نەبێ سکیش تێر نابێ»
بەپاروی حەڵاڵ ژین دەسکەوتنە
هەندێکیش ئەڵێن ژیان: زانینە
خەو لێ زڕان و مێشک گوشینە
وەک (مۆم) چۆن بەشەو کز کز ئەسوتێ
مەبەستی بەرزی تیشک بەخشینە
هەندێکیش ئەڵێن ژین: شەڕ کردنە
بۆتۆڵە سەندن هێرش بردنە
بەشەر هەر بە(شەڕ) ئەتوانێ بژی
ژیان بە ئاشتی مانای مردنە
هەندێکیش ئەڵێن ژین: دڵداریە
لەڕێگەی دڵا فیداکاریە
پەپولە شادە بگاتە گوڵی
نەی گاتێ ئەوا دەردی کاریە
هەندێکیش ئەڵێن گوایە ئەم ژینە
بە دڵ مەست بوون و لەخۆ گۆڕینە

بڕۆ سەرخۆش بەو بژی بە خەیاڵ
بایەخی ژیان خۆنەناسینە
هەندێکیش ئەڵێن ژین بایی بوونە
پیاوی (بێ هەوا) زارو زەبونە
هەرکەسێ مەستی بادەی وانەبێ
هەزار ساڵ بژی لەجێ ی نەبوونە
هەندێکیش ئەڵێن: ژین پێکەنینە
سەیرو سەیران و بەزمی بەجۆشە
هەڵپەڕکێ و چەپڵەی گەرم و بەتینە
بەستەو گۆرانی و ئاوازی خۆشە
هەندێکیش ئەڵێن: ژین سەرمایەیە
ڕێگەی ناوبانگ و بەرزی ی پایەیە
دراو بە بڕوای پارەپەرستان
گوڵی سەرسنگی ئەم دنیایە
هەندێکیش ئەڵێن: ژین خوێن مژینە
ڕەنجی ئەم و ئەو بۆ خۆ دزینە
هەر زەبرو زەنگ و فیداکاری یە
تەنها زەرووە شایستەی ژینە
هەندێکیش ئەڵێن: ژین (سەردار)ی یە
کەچ کردنی مل هۆی ناچاری یە
ملی ڕێ بگرەو بڕۆ بۆ بەرزی
یا (سەردار)ییە ، یا سەر (دار)ی یە
هەندێکیش ئەڵێن: ژیان خۆوبەختە
بە ناوچەوانە، بە ڕۆژو وەختە

باز کە هەڵدرا ئەنیشێتەوە
بۆهاتوو رێگەی سەختی لاتەختە
هەندێکیش ئەڵێن: ژین بێ هونەرە
هەرچی کەهەیە قەزاو قەدەرە
لەرۆژی خۆیا نوسراوە گشتی
لێ پرسینەوەش رۆژی مەحشەر
هەندێکیش ئەڵێن: ژیان حەیایە
رەوشتی بەرزو شەرەفی تیایە
عیززەتی نەفس و کەرامەت نەبێ
بۆ دەردی ژیان مردن دەوایە
هەندێکیش ئەڵێن: ژیان وەفایە
سپڵەی پێ نەزان پووشی دەم بایە
نان فڕێ بدەو بە سپڵەی مەدە
هەر وەفادارە ئەمەکی لایە
هەندێکیش ئەڵێن: ژین بێ باریە
هەر رۆژەی لەسەر پەتێک یاری یە
بن بارو سەربار بابێ باری بێ
پیشەی یەک رەنگی تاوان باریە
هەندێکیش ئەڵێن: ژیان ڕیایە
رستنی تەشی بۆ نان رەوایە
مەرایی بکەو چاو بنووقێنە
ژیان لەخەوو لە خواردنایە
بەم چەشنە ژیان کە وەک دەریایە
سەدان شەپۆلی وای لەناوایە

سەرنجی لێ دەی ئەبینی کە چەند
بەردی بەنرخ و بێ نرخی تیایە

***

بەردێک

١٩٦١

دێ بەدێ و شارەو شار ئەکەم
پڕ بەدەمم هاوار ئەکەم
بەدەنگی زوڵاڵی کوردی
باسی پیاوی بێ بار ئەکەم
لەو کەسەی پەت بازی ئەکا
بێ ئاگا ئاگادار ئەکەم
بۆ زڕانی ناوی بەدی
نوستوو لە خەو بێدار ئەکەم
بۆپێ شێل بونی کردەوەی
بێ هۆش و گۆش هوشیار ئەکەم
خۆی و تەناف و پیشەکەی
لەناوا شەرمەزار ئەکەم
نیسکی بێ بەروپشتی وا
توشی دەردو ئازار ئەکەم
بەڕۆژو شەو، بەدەست و دەم
«بێ بار» لە تانوت بار ئەکەم
بەتیرو تیغی سەر زەنشت
ناو جەرگی کۆلەوار ئەکەم
هەتا ئیفلیج و گۆج ئەبێ
بەم چەشنە شیعرم سوار ئەکەم
لەباتی ڕاوی باڵندە،
ڕاوی دوپشک و مار ئەکەم

بۆ سەر شکاندنی وەها
ئارەزووی بەردو دار ئەکەم
هەتا «بێ بار» ناچار ئەڵێ:
لە دەس «بێ باری» بار ئەکەم
یەک زمان و یەک دڵ هەیە
خۆم بۆ تووشی هەزار ئەکەم
پیاوی ساغ و مەردیش ئەڵێ:
دەردی بێ باری چار ئەکەم
باخی رەنگینی یەک رەنگی
لەدڕکی وا بژار ئەکەم

تێبینی

١٩٦١

هەموو برینێ چاک ئەبێتەوە
ئێش و ئازاری بیر ئەچێتەوە
تەنها برینی هەستی ناسکە
هەر سارێژ نابێ، ئەشکولێتەوە
هەموو ئاگرێ بۆتە خۆڵەمێش
هەرچەن بڵێسەی بەرزبێتەوە
تەنها ئاگری سۆزی دەروونە
هەر کە هەڵگیرسا ناکوژێتەوە
هەموو ژیانێ ئەبێ بە مردن
خەیاڵی خاوە بمێنێتەوە
تەنها ژیانی مەردایەتی یە
خۆی لە چنگ مردن ئەسێنێتەوە
هەموو گوڵێکی بەهاری ڕەنگین
بە ناسۆرەوە سەر ئەنێتەوە
تەنها هەر گوڵی خۆشەویستی یە
هەتا هەتایە ئەگەشێتەوە
هەموو شەونمی سەرپەڕەی گوڵی
هەتاوی بەرکەوت وشک ئەبێتەوە
تەنها فرمێسکی چاوی کڵۆڵە
بەقرچە قرچی خەم ئەژێتەوە
هەموو جوانیەک ئەگاتە پیری
هەرچی ڕێگایەک بدۆزێتەوە

تەنها ڕەوشتی جوان و پیرۆزە
تا سەر گرەوی بردبێتەوە
هەموو هیوایەک نائومێد ئەبێ
وەکوو بەفرەکەی پار ئەچێتەوە
تەنها هەر هیوای گەشی باوەڕە
بەبای شانازی ئەشنێتەوە
هەموو دڵێکی شەو رۆژی دیوە
شەبەق تاریکی ئەرەوێتەوە
تەنها هەر دڵی پەست و ماتەمە
بەتیشکی ئۆخەی خۆی ئەکرێتەوە

سۆزی خۆشەویستی

ماسی بەبێ ئاو ژیانی نیە
کەس بێ هەناسە جوڵانی نیە
لەسایەی سۆزی خۆشەویستیا
دڵ ئەبێ بژی، تاوانی نی یە

***

ئەو دڵەی کە ئەم سۆزەی نەماوە
وەکوو گوڵێکی سیس و ژاکاوە
بەڵام ئەو دڵەی سەرمەستی عەشقە
نەو بەهارێکی تەڕو پاراوە

هەناسەیەک

۱۹٦۱

گوڵی ژاڵە! بڕۆ بمرە هەتا جاو مفت و هەرزانە
ئەوەی دەستی بە زاخاچوو لەسەرتۆ ماڵی وێرانە
بەسە زوخاوی دەستی تۆ! بنۆشە زەهری دەستی من
هەتاکەی خوێنی گەش بتکێ لەجەرگی ئەم بەسزمانە
جەفا نۆشی بەمن تاکەی، وەفا بەخشی بەتۆ تاکەی،
ڕەوشتی تۆ لە ڕاستم کەی نیشانەی وەعدو پەیمانە؟
گەلێ قوربانی گەورەم دا، بەقوربان؟ من لەڕێ ی تۆدا
وەرە سەیری ژیانم کە هەموی هەر قۆچی قوربانە
بەبێ پەروا ملم نا بوو گڕی تۆ، دەک ملم بشکێ
هەتا سوتا پەڕو باڵی فڕینم چەشنی پەروانە
بەتەفرەی تو خەڕو بوو ئەو کەسەی وا تۆی بەکەس دانا
هەتا خزمی نزیکیشی لەبەر تۆ بونە بێگانە
دەبا کاسەی ئەم و ئەو پڕ لە بادەی کەیف و خۆشی بێ
ئەنۆشم هەر لەکاسەی خۆم لەبادەی خەم کەلێوانە
ئەگەر تۆ شک نەبەم ئەی دڵ! ژیانی خۆم بە شا نادەم
بەڵام داخی بەجەرگم والەگەڵ تۆ بومە دێوانە
لەپێشا لایەنی تۆم گرت، بەرم دا لایەنی هۆشم
ئەوەی ئەم ڕێگەیەش بگرێ، وەکو حاڵم پەرێشانە
دەسا تۆش بلبلی هۆشم، هەتا ماوی بناڵێنە
لەتاو باڵی شکاوی خۆت، لەتاو شێواوی هێلانە

***

بادەی خەم

١٩٦٢

نازانم بۆ لەناکاوا جار جار تەمێ، تەمێکی رەش
لەو دیو ئاسۆی دەروونەوە دێ دڵم ئەگرێتە باوەش
کە ئەو تەمە سەرهەڵ ئەدا، دڵم وەکوو ساوا ئەگری
لەقاقای پێکەنینا بێ، وەک پاییز لەتاوا ئەگری
دەستم ئەنێمە بەر ئەژنۆی خەفەت و دۆش دائەمێنم
یان هەرکەسێ خەمی لابێ ئەچم هەمووی لێ ئەسێنم
ماتەمینی بزەی لێوی هیوای گەشم ئەتاسێنێ
وەک هەڵۆ، مەلی هێمنی باخی خۆشیم ئەتارێنێ
شەپۆلی خەم گێژم ئەدا لەدەریایەکی بێ بنا
هەرگەردەلوولەوهەڵ ئەکا لە دنیای دەروونی منا
ئەوسەردەمەی کە ئەم تەمی خەمە یەخەی دڵم ئەگرێ
هەرچی گەشەی پێ ئەبەخشێ ون ئەبێ، نامێنێ، ئەمرێ
رۆژی رووناک ئاوا ئەبێ، ئەبێتە یەک تاریکە شەو
ئەگەرچی چاو تینووی خەوە، کەچی لەچاو بێزارە خەو
هەر کەبادەی ئەو خەمە نۆش ئەکا دەروونم، پەست ئەبم
دەم و دەست گێژو وڕ ئەبم، بێ نۆشی بادە مەست ئەبم
ئەی تەمی ڕەش! ئەی بادەی خەم! نازانم بۆ، نازانم بۆ
وا دام ئەگری دێ یت و ئەچی ناگەم لەتۆ، ناگەم لە تۆ؟
سەردەمێکی باش وون ئەبی، دەروونم تاسەی تۆ ئەکا
جار جار گوڵی بەهارە کەم یادی هەناسەی تۆ ئەکا

***

بەراوردێک

١٩٦٢

بەردی تانوت و پلاری دوژمن
بریندار ناکا هەست و سۆزی من
بەڵام ئەو گوڵەی دۆستم تێم ئەگرێ
پێم هەڵ ئەکێشی هەناسەی بێ بن
ئەگەر خۆ دڕکێ هەڵ چەقی لەپێم
پێم ئەڵێ: دڕکم هەر ئازارە پێم
ئەی ئەگەر گوڵێ بۆنی ناخۆش با
خەڵکینە! ئاخۆ ئەو ئەڵێ چی پێم!؟
دەبا بای خەزان گوڵ هەڵوەرێنێ
زەردی کا، سەوزی گەڵا بسێنێ
بەڵام بۆ بەهار لە کوێ ڕەوایە
وەیشومەی مەرگی خونچە بهێنێ؟
بایەقوش بۆ خۆی باهەر بخوێنێ
دەنگی ناسازوشومی بنوێنێ
بەڵام کفرە لام بلبلی دەنگ خۆش
بەدەنگێکی تر دەرون بدوێنێ
با شەوی تاریک دەریای بێ بن بێ
تریفەی مانگ و ئەستێرەی ون بێ
بەڵام جێ ی داخە ڕۆژی گەرم و گوڕ
ساردی وتاریکی ببێ و بۆ من بێ

***

بۆ فریشتەیەک

١٩٦٢

دیارە تۆ پەریزادەو فریشتەی ناونزاری
بۆیە ژیرو بەبیرو جوان چاک و بەهرەداری
لەئاسمانی ڕەوشت و خوی دڵگیرو پەسەندا
ئەستێرەی گەلاوێژی پیرۆزی ورشەداری
لەباخی خۆشەویستی ناخی دڵ و دەرونا
گوڵێکی تاسەر گەش و تازە پشکوتو دیاری
من دڵی خۆمم ئەدی لە گۆشەی مەینەتیدا
بەختی خەواڵو شێوەی تۆی چۆن هێنا بە دیاری؟
هەردو پێ ی خۆمم ئەدی لەناو تەوقی گرانا
خۆشیت باران بەسەرما وەک شەونمی بەهاری
لەشم لەناو قەفەزدا وەکوو بلبل ئەگریا
گیانم کە تۆی دی فڕی بە باڵی بەختیاری
دۆزەخ بوو جێگەم تەنها هەر بەناو هێلانە بوو
بەهەشتێکت پێ بەخشیم، فریشتەی کوردەواری
بە چەشنێ سۆزی دەروون تۆی دی کەوتە بڵێسە
کزبێ ڕۆژێ لە ڕۆژان بۆمن دەردێکە کاری
هەرچەندە دێتە یادم، موچڕکی سۆزو تاسەم
هاوار ئەکا پڕ بەدەم: هەر بژی یادگاری

***

مەولەوی نەمر
١٩٦٢

لەگيانی پاكی مەولەوی دانا
ئەوەی هەڵبەستی ناسكی دانا
مژدەبێ ئەوا ديوانی شيعری
دەرچوو، ئەگەڕێ بە ناو كوردانا
ئای لەناسكی خەياڵی جوانی
سەرچاوەی سۆزی روون و رەوانی
لەگەرمی ی هەست و ساردی ی هەناسەی
بەهرەو سەليقەی ناو شيعرەكانی
ئای لەبەرقووڵی ی ئەندێشەو هۆشی
دەريای بێ بنی جۆش وخرۆشی
بۆ بيری وردو تاسەو پەرۆشی
بۆ چەپكە گوڵی باخی بۆن خۆشی
ئای بۆ سەنعەت و بۆ وردەكاری
بۆ دەريای شيعری پڕ لە مرواری
بۆ گەنجينەكەی دوڕو گەوهەری
جێ ی شانازييە بۆ كوردەواری
ئای لەبەر شيعری تەڕو پاراوی
بۆن و بەرامەی وەكوو گوڵاوی
روونە وەك دڵی ساف و بێ گەردی
رەوانە وەكوو فرمێسكی چاوی
ئای لە بڵێسەی خۆشەويستی ئەو

سووتانی بۆتەی هەق پەرستی ئەو
ئای لەبەر نەشئەی بادەی عەشقەکەی
ئای لەسۆزی ئەو، وای لەهەستی ئەو
ئای بۆ کڵۆڵی حاڵی بێ حاڵی
بۆ رەنگی زەردو بۆ ناڵە ناڵی
هاوارو دادی رۆژو شەوانی
بۆ بەستەو دەف و بادەوشمشاڵی
ئای بۆ گیانەکەی پڕ لە وەفاکەی
بۆ دەروونەکەی کەیلی جەفاکەی
ئای بۆ دڵەکەی زەدەی سزاکەی
دوور لەسەیران و سەیرو سەفاکەی
ئای بۆ عیززەتی نەفسی بڵندی
بۆ خۆی هەژارو دڵ دەوڵەمەندی
ئای بۆ چاوتێری و برسێتی حاڵی
ڕەوشتی بەرزی یەک یەک پەسەندی
شیعری مەولەوی گوڵێکی وایە
ئەگەشێتەوە هەتا هەتایە
لەناخی دڵ و دەروونی کوردا
بنجی داکوتا لە ڕیشە نایە

***

لەگەڵ شەپۆلەكانا

١٩٦٢

ئەی زستانی كرێوەو تۆف!
پێم بڵێ چیت لێمان ئەوێ؟!
سەرماو سۆڵەی بەئاخ و ئۆف
بۆ وەیشومەی تۆ ناخەوێ؟
لەو رۆژەوە كە خەزانە
دڵی گەڵاو گوڵ ئەشكێ
بەو دڕكی گەڵا رێزانە
بولبول خوێنی لێ ئەتكێ
ئاسمانی بەرزی دڵ سووتاو
بوو حاڵی سەر زەوی ئەگری
بە خوڕ فرمێسكی دێ لەچاو
بەلێزمەی بارانی هەوری

***

بەسەرهاتێک

١٩٦٣

برا! زانیومە بۆ وێرانە ماڵی
بە برژانگ خاكی بەرپێ ی یأس ئەماڵێ
بەڵێ گەورەم! ئەزانم پڕ بەدڵ تۆ
پەشیمانی لە كرداری مناڵی
لەناو چۆڵ و بیابانێكی گەرما

چلەی هاوینە بێ سروەی شەماڵی
کەداری سەروەکەت یادی هونەر بێ
وەکوو قومری بە ڕۆژو شەو ئەناڵێ
ئەڵێن: ڕۆژی بەسەرهاتت گەلێ دی
کەچی هەر میوەیێکی کرچ و کاڵی
بەڕەنگ زەردی خەزانێکە ژیانت
سەوز نابێ ئومێدی کشت وکاڵی
ئەڵێ ی: کەی دڵ بگاتە کامی خۆزگە
خەیاڵت خاوە کوشتەی کام خەیالی؟!
ئەگەرچی خۆ سەرت قاڵی ژیانە
لە بۆتەی مەینەتا پێویستی قاڵی
کەعەوداڵی بە ناو باخچەی ژیانا
بچێژە هەر لەبەر گوڵ دڕک و داڵی
ئەگەر دەرمانی دەرد زەهرێکی ڕوتە
بڵێ: شیرینە ئەینۆشم بە تاڵی
زمانی حاڵی تۆ گەرچی زوڵاڵە
بڵێ: داخی بەجەرگم خۆشە لاڵی

***

چیرۆک بە هەڵبەست

نیرۆن

١٩٦٤

«١»

لەدەوری کۆنی ڕابردوو
هەبوو نەبوو (نەیروون)ێ بوو
(نەیروون)ی خوێن ڕێژو زۆردار
جانەوەرێ بوو شێت و هار
تەنها بەناو ئادەمیزاد بوو
دڕندەییێکی بەرباد بوو
گیان و ویژدانی مرد بوو
ئەهریمەن گۆشی کردبوو
بەشەرابی خوێن مەست ئەبوو
بێ ئەو خەیاڵە پەست ئەبوو
هەر گۆشتی بەشەربوو مەزەی
هاوارو داد: ئاوازی نەی
زۆر تینوی فرمێسکی چاو بوو
قامچی سەرپەرشتی داماو بوو

«٢»

ڕۆژێ وای هات بەخەیاڵ
لەناکاو خۆی کرد بەماڵ
– بەلەعنەت بێ ـ وتی: دایە
کوشتنی تۆم لە دڵدایە
من پەست ئەبم بەمانی تۆ

ڕەوایە لام نەمانی تۆ
جاپێم بڵێ هەتا زووە
کام کوشتنەت ئارەزووە
بە شمشێر بەم لە گەردنت
تادەس کەیتە مل مردنت؟
یان پەتی سێدارەت ئەوێ
خەوی ئێجگاریت لێ کەوێ
دایکەش ووتی: ڕۆڵەی گورگم
شمشێر بە لە پێستی ورگم
بیدە لە سک تاوانبارە
هەتا ئەیکەی پارە پارە
چونکە نۆمانگ و نۆڕۆژ سک
تۆی هەڵگرت بە پێستی تەنک
ئەم مەمکانەش بەخوێن بشۆ
چونکە شیریان داوە بەتۆ
بائەمە پاداشتی من بێ
پەندی ناو دۆست و دوژمن بێ
بەڵام سزای تۆچی ئەبێ؟!
لەعنەتی ئەبەدی ئەبێ
من دایکم، داییک، داییک
تاشیر لەمەمکێ بێ تک، تک
تۆش (نەیروون)ی داییک کوژی
تاگیانێ لەم ئەرزە بژی
(نەیروون) هەستا بەدەست و برد

سک و مەمکەی لەت و پەت کرد
ئەو خوێنەش نووسی لەمێژوو
لەعنەت لە (نەیروون)ی بەدخوو
لەعنەت لەتۆ ئەی جانەوەر!
لەعنەتی ئەبەدی بەشەر

«٣»

ئینجا (نەیروون)ی تاوانبار
هەڵسا خەیاڵی دایە شار
ووتی: (ڕۆما) ئەسووتێنم
ئارەزووم دائەمرکێنم
چەندە خۆشە مەشخەڵی وا
بۆ سکاڵا بگاتە خوا
دەستی تاوان بۆ ئێوارە
گڕی بەردایە ئەوشارە
ئاگرێکی وای نایەوە
(ڕۆما)ی پێ دامرکایەوە
ئەویش مەست بوو لەدوورەوە
بەدیار ئاگری سوورەوە
پێ وەدەس: چەپڵەو هەڵپەرین بوو
مەستی قاقای پێکەنین بوو
مەشخەڵ نووسی لەرووی مێژوو
لەعنەت لە (نەیروون)ی بەدخوو
لە (نەیروون)و لە هاوجۆری

لەجەورو ستەم و زۆری

«٤»

بەڵام داییک، بەڵام ڕۆما
ناویان لەدڵی مێژوو ما
بەکللەی سەر بڕبڕەی پشت
بنچینەی بەرزیان داڕشت
بە ئێسکی (نەیروون)ی خوێن ڕێژ
زامی دێرین کرا سارێژ
دایکێتی ما، نەمرد ڕۆما
شانازی یان بۆ مێژووما
یادی (نەیروون)یش لەوساوە
بۆ نەفرەت لێ کردن ماوە

***

بۆ ساواكەم

١٩٦٤

ئەی میوانی تازەی دنیای گەورەو فراوان
دەستی بە خێرهاتنی تۆم نایە سەر چاوان
بەخێرهاتی شەشەم چرۆی داری ژیانم
تروسكەی چاو، هێزی ئەژنۆ، ئارامی گیانم
بەخێرهاتی خونچەی ساوای گوڵباخی بونم
جگەر گۆشەی ناو باوەشی گەرمی دەرونم
لەمەڵبەندی نەبونەوە بۆ ئاسۆی ژیان
لەتاریكی نادیاری بۆ سەر دنیای گیان
لەئاسمانی نەدیوەوە بەرەو دنیای بون
هاتی بگەی بەو مەلانەی لەپێش تۆوە بون
بەڵام رۆڵە! تۆ منالّی، بەرخۆلەی ساوای
بێ پرس ورا، بێ ڕەزابون، بەرەولای دنیای
دیارە ئەمڕۆ تۆ نازانی كە ئەم دنیایە
بۆ شەپۆلی مەینەتی ودەرد ئەڵێ ی دەریایە
ئەوەتا من كە بۆ ئێوە وەك پاسەوانم
بۆ پەروەردەی نەمامی باخ وەك باخەوانم
بە برژانگی تیژی چاوم باخچەم ئەكێڵم
بەدەستم بێ، چۆن دڵم دێ بەجێتان بێڵم؟
تۆوی رەنج و تەقەڵایە لەوباخە ئەڕوێ
خونچەو چرۆی گوڵ و نەمام بەخوێن ئەپشكوێ
بە ئارەق و خوێنی جگەر نەمام ئاو ئەدەم
ڕیشەی دڵم بە پەرژینی دەوری باخ ئەكەم

بەدەستم بێ چۆن ئەتوانم لە ئێوە دوربم
بەڕۆژو شەو لەسەر پشکۆی ئاگری سوربم
تا تەنانەت لە شێوەی تۆش بێ بەهرەو بەش بم
منی باوک، بۆ تۆی ساوا وا بێ باوەش بم
بەڵام ڕۆڵە دڵنیابە هەتاکو ماوم
بۆ پەروەردەو خۆشی ئێوە ئەبێ هەنگاوم
تاکو ئێوەی نەمامی باخ گەش و تێراو بن
دڵ نایەوێ گوڵی ڕومەت سیس و ژاکاو بن
تادێنە بەر، تا پێ ئەگەن بۆ کۆڕی ژیان
ورد ورد گیانم لە ڕێتا ئەکەم بە قوربان

بۆ گوڵێکی ژاکاو

١٩٦٤

ئەی گوڵی تازە گەشاوە!
لەنەو بەهاری ژینا بووی
شۆخی بەجوانی ڕازاوە
لەباخچەی پێکەنینا بووی
لەسەرچڵی بەرزی نیاز
بەشنەی شەماڵی گەشە
لارو لەنجەت پڕبوو لەناز
بەهرەی پڕ پێستی ئەو لەشە
هەر چاوێ کەئەیدی شێوەت
ئەبڵەق و حەپەساو ئەبوو
بە خونچەی ئەو دەم و لێوەت
بەدڵ گیرۆدەی داو ئەبوو
زۆرجار مەلی هەست و تاسە
بەجوانی تۆ خرۆشاوە
زۆرجار تاساوە هەناسە
بەسەرنجی ئەو دوو چاوە
کەچی داخەکەم لە ناکاو
وون بوو شێوەو سەرنجەکەت
وەک گوڵێکی هەڵپچورکاو
بەسەرچوو لارو لەنجەکەت
لەئەنجاما دڵەی شەیدا
زانی ژاکای بەبای خەزان

لەبن دڕکا، لەژێر پێدا
بەدەستی نرخی تۆ نەزان

***

بۆ «گۆران»ی نەمر

١٩٦٤

ئەی باڵداری شیعر ووتن!
جێ بێڵە هێلانەی هەناو
بەرەو ئاسۆی مەبەستی من
شەققەی باڵم ئەوێ بەتاو
ئەگەرچی پاییزی ڕووو زەرد
گوڵی گۆڕیم بەدڕک و داڵ
گەرچی خەزانی داخ و دەرد
(شیرین) ی لێ کردم بەتاڵ
سارده ڕێ ی دەرو دەشت نی یە
گەرمە ناخی هێلانەکەت
دەرچونی تۆ بۆ گەشت نی یە
جێ بهێڵە ئاشیانەکەت
بفڕەو بڵێ: ئەی کوردینە
(گۆران)کۆچی کردە سەیوان
شیعرو ئەدەب پەروەرینە!
گەییەژێر داری ئەرخەوان
(گۆران)ی شاعیری مەزن
ئەو ئەدیبە هەڵکەوتووە
کەوتە ناو گۆمێکی بێ بن
لە باوەش گۆڕا خەوتوە
ئەو بلبلەی بە بەستەوە
تا ئێوارە. تا بەیانی

گۆی شیعری خستە ڕستەوە
بۆ بوکی دڵداری و جوانی
ئەو بوو لە چەرخی بیستەما
شابازی سەر لقی هەڵبەست
لە کێوی سەختی ستەما
قەڵای شیعری تازەی هەڵبەست
شیعری (بەهەشت و یادگار)
چەپکە گوڵی ئەو باخەیە
بۆی جێ هێشتین بە یادگار
فەرامۆشی ئەم داخەیە
بە چەپکە (فرمێسک و هونەر)
گوڵی پێشکەش ئێمە ئەکرد
سامانی مرواری و گەوهەر
ئەخرایە سەر گەنجینەی کورد
بەنوکی تیژی خامەکەی
لەخەرمانی زمانی کورد
بەرەو نامەو پەیامەکەی
شەن و کەوی وشەی ئەکرد
بۆ روناکی ماندوو ئەبوو
وەک پەروانەی دوورلە چرا
یان پەپولەی بۆ بۆن تینوو
لەشوێن زانستی ئەگەڕا
لەناو شەوە زەنگی ژینا
وەکوو مۆم سووتا توایەوە

لەدنیای شیعرو نووسینا
سەری سەربەرزی نایەوە

***

ملوانکەی یاقووت

لەشیعری هونەرمەندی کورد (عەلی تەرمۆکی)یە
لە عەرەبی یەوە کراوە بە شیعری کوردی

«١»

لە یاقووتی وشەی جوانی کوردی پەری خان!
ملوانکەیەک ئەهۆنمەوە بۆ تۆ وردو جوان
نەشئەی مەستی بەسەر ئەچێ ئەڕوا وەکو گیان
گوڵی گەشی جوانی تۆش سیس ئەبێ پەری خان!
جاپیر ئەبی پشت کۆماوە کز ڕائەوەستێ
ملوانکەکەم ئەوسا ئەڵێ: چەن خۆشی ویستی

«٢»

دوای خۆت ئینجا کیژۆڵەکەت ئەیکاتە گەردن
بەهاری نوێ ئەکەوێتە گوڵاو پرژاندن
ئەکەوێتە دەست کیژۆڵە کچەزاکەی تۆ
ملوانکەی وا وورد هۆنراوەم بە گەوهەرو گۆ
ملوانکەی ئەم شیعرە جوانەی ناوی تۆی تیایە
ئەڵێ: پەری نەمر ئەژی هەتا هەتایە

«٣»

ئەو سەردەمەی مرۆڤ بیری والای دڵداری
خۆشەویستی وردە وردە ئەڕوا لەبەر چاو
پیری دێت و مردن دێنێ بۆمان بە دیاری
کەچی جار جار سامی مردن ئەهێنینە ناو
لەژێر خاکا کەجێ خوڕەی ئاوە وا ئەڕوا

من رووی دەمی بیرو باوەڕ ئەكەمە لای خوا
تروسكەیەک لە رووناكی لە دڵما دیارە
وەک رووناكی ئاسمانێكە كە پرشنگدارە
«٤»
ئایا دیوتە مناڵەكەی سەر لوتكەی چیا
كە كەوتۆتە شوێن خوڕەی ئاو، ئەڕوا لە دنیا
جوانی ئێمەش دێت و ئەروا وەک بڵقی سەر ئاو
كەمێ مەستی، تۆزێ خۆشی، ون ئەبێ لە چاو
دێ ینە خوارێ لەسەر لوتكەی بەرزی خەوبینیین
ڕەش ڕەش ئەبێ وەک شەوەزەنگ ئاسمانی شین
دائەپۆشرێ زەردەخەنەی گشت ئەستێرەكان
ڕوەو سیس بوون، بەرەومردن، بۆ كۆشی نەمان

بەسیەتی ئەی دڵ!

گۆڕینی هەڵبەستێکی عەرەبی شاعیری جوانەمەرگی تونسی «أبو القاسم الشابی»یە

دڵەی خوێناوی! دڵە پەستەکەم
بەسیە هەتاکەی خۆراکت بێ خەم؟
ئەوە کاسەکەم تاڵە وەک مردن
پڕە لە ژەهری خەفەت و ماتەم
ئەوە شمشاڵم بێ دەنگ و پەستە
گوێ وا لەسۆزی کۆنە عەشقەکەم
دڵەی گریاوم! هەتاکەی گریان
خۆ هیچ نامێنێ لە دنیا سەرجەم
گەردی خەم لەسەر دەرونت لادە
گوێ لەدەنگی لاو بگرە سەر بە تەم!
لەسەر تاری عەشق ئاوازێ لێدە
هەڵپەڕە لەگەڵ تیشکی ئاسۆکەم
دڵەی گریاوم! تاکەی دڵتەنگی؟
لۆمەی تۆنەکەم، لۆمەی کێ بکەم؟
بۆچی هەر ئەبێ گوێ لەخەم بگری؟
بڵێ ی: هاوارو ناڵینە بەستەم؟
بلبل نابینی گۆرانی ئەلێت؟
ئەستێرەش بزەی کەوتۆتە سەردەم؟
جوانی نابینی لە دارستانا

وەک خۆزگەوخەوە بەبێ زيادو كەم؟
هيوا نابينی ئەدرەوشێتەوە؟
شەو بە ئەستێرە ئەڵێ: گيانەكەم؟
دڵەی تاريكم! تاكەی دڵتەنگی؟
بەسيە چيت ئەوێ؟ كون كون بوو جەستەم
رەنگە بزانی ژين لە هێرشا،
دڵی ئەسووتێ بە نێچيری خەم
نەخێر زەمانەی بێ پەروا ئەڵێت:
ئەهارِم ئەوەی كەوتە بەر كەڵبەم
لافاو، يان دەريا، ئەڵێ: بێ باكم
بۆ ئەو تاساوەی راپێچی ئەكەم
گێژەڵووكەی سەخت ئەڵێ: دڵرِەقم
بۆ ئەو نەمامەی شكانم، بيبەم
ئەمەبێ دنيا خەمی بۆ چی يە
دڵەی خوێناوی، دڵە پەستەكەم؟!
****

ئیلهامی دەروون

بەشێکە لەهەڵبەستێکی ـ عەلی تەرمۆکی لەعەرەبیەوە.

خۆ ئەگەر ژیان وەکو خەو وابێ
گوزەران ئاخ بێو بەمەرگ کۆتابێ
بۆنکردنی گوڵ بکە بەپیشە
پەنجەت لەقژی نەرم و خاوا بێ
تێر تێر سەرنجی دەمەو بەیان بە
بادڵ و گیانت لەو هەستە دا بێ
ئەم ژینە بۆ تۆ زۆر پێ ویستیە
لەگەڵ تارمایی جوانەمەرگانا
گەر بائەی هێنا هەناسەی مردوو
مرۆڤ ئارەزوی ڕێ ی چاکەی ئەبوو
بەڵام مردووان ئێمەیان بیرچوو
ژیان بە چەشنی بێژەنگ ئەنوێنێ
دوای گێژ سێ دانی هەر تیا ئەمێنێ
چاکەو بەزەیی و خۆشەیستی یە
(نەیرون) زۆر قەڵای بەرزی هەڵچنی
تاکوو بگاتە پیرۆزی ی لاهوت
کەهەڵسا لەخەو بەخۆی پێکەنی
ئەم چەن و وشەیەی خێرا بەرچاو کەوت
یەک بەیەک پیتی بە ئاگر نوسراو
لەسەر وێرانەی تەلاری رووخاو:

(بەرەو كردگار، رێگای نزیک بوون،
گوێ گرتنە بۆ ئیلهامی دەروون)

***

کەگوڵ نابی دڕکیش مەبە

ئەوی ئازاری دڕکی دی ئەڵێ تا ماوی وەک گوڵ بە
ئەگەر بەرزیت ئەوێ وەک ئەو هەمیشە هەر لەسەر چڵ بە
ئەگەر خۆ ناتەوێ بەرزی بەنزمی شادو دڵ خۆشی
بڕۆ هەر دڕکی ژێر پێ بە بڕۆ هەر بەردی سەر دڵ بە

چوار منالّەكە

١٩٦٤

ئەی دڵ! وەكوو من بنالّە
بگری بۆ ئەو چوار منالّە
كە چۆن خۆیان دابوو حەشار
وەک چوار بێچووە مەلی هەژار
تەنها جێ مابوون لەبەر دێ
لە كونجێكی پەنا بەردێ
كز كز هەڵنیشتبون كڵۆڵ
كەس و كار ڕۆیشتو بۆ چۆڵ
بروسكەیەک هات لەسەردا
ئاگری لەو دێیە بەردا
هەموو سەرسام و حەپەساو
گەروو بەهەنیسک گیراو
وا لەوێوە چاویان لێیە
چۆن دامردەوە ئەو دێیە
لەبەر ئەو ئاگرە وێڵە
سەر دەركە مڵ بەجێ بێڵە
جا چوار منالّەی بەسزمان
لەبرسانا بەرەو خەرمان
بەرەو شارا خۆیان كوتا
تا ئەوێش وەكوو دێ سووتا
شارا خۆ و دەغڵ و دانی
ئاگری بەردرایە گیانی

ئەو دەمەش ڕێکەوت وابوو
منالێکیان لە خەوا بوو
هاواریان کرد: بابە، دایە
ئاگرمان تێ بەربوو خوایە

تێبینی: ئەم شیعرە زۆر بوو هەر ئەوەندەی ماوە.

دوێنێ و ئەمڕۆ

١٩٦٤

«١»

دوێنێ كە ناوی ئەمڕۆ بوو
ئێستەی ژینی من و تۆ بوو
بەڵام چۆن هات، چۆن بەسەرچوو
تاڵ بوو، یان شیرین، لەبەر چوو
ڕۆیی نەما، وەک بەفری پار
بۆ ئەمڕۆ بوو بە یادگار
هەروەكو بڵقێكی سەر ئاو
وردە شەپۆل ون بوو لە چاو
یان وەک پوشێكی بابردو
دایە پێش خۆی بای ڕابوردو
هەرچی هەبوو خۆزگەی بەهار
پێ شێل بوو بەپێ ی ڕۆژگار
هەر كەپەردەی دادایەوە
خۆشی لەگەڵ پێچایەوە
ڕۆیی پشتی كردە ئەمڕۆ
نایەتەوە بۆمن و تۆ
بۆ ئاسمانی دور لە مەبەست
باڵدارێ بوو بەربوو لەدەست
تەنهائەوەی لێ ی بەجێ ما
پەندو یادە كە بەجێ ما

«٢»

ئەمڕۆ کەزادەی دوێنێیە
ڕێگای بەرەو سبەینێیە
هەر لەبەرئەوەی ئێستایە
تەمەنێکەو لە دەستایە
ئەبێ ئەو ڕەنجە درابێ
باخچەی وەک دوێنێ نەمابێ
گوڵەکانی بۆن خۆش تر بن
مەلەکانی دڵ خۆش تر بن
دووربێ لە دڕک و داڵی خەم
دای نەپۆشێ ئاسمانی تەم
ئەبێ هەنگاو نانی دوێنێ
بەئەمڕۆی دابێ ڕێگەو شوێنێ
باخچەی ژین ڕازاوە تر بێ
گەڵاو گوڵ گەشاوە تر بێ
سایە گەورەو سێبەر خەست بێ
هیوا پڕ پێستی مەبەست بێ
ئەبێ تۆوی زەوی دوێنێ
ئەمڕۆ خۆشی لێ ببینێ
ئەمڕۆش گزنگی ژیانی
ڕووناکی بابە بەیانی

***

تاسەیەک

١٩٦٤

ئاسمانێکم ئەوێ شین
بە ئەستێرەی گەش نەخشین
بە زەردەخەنەی بێ خەم
دوربێ لە هەورو لەتەم
ببەخشێ، بزەی لێوی
گەشە بە گوڵی کێوی
پیرۆزەیی ڕەنگ و بۆی
هەوری ڕەش نەگرێتە خۆی
لە ئاوێنەی هەساوا
دەرکەوێ دڵی ساوا
بێ گەردو پاک و ڕون بێ
وەک سەرچاوەی دەرون بێ
کش و مات و بێ دەنگ بێ
بەوێنەی دەریا مەنگ بێ
تا گرمەو ناڵە ون بێ
بەردی گۆمی بێ بن بێ
شەست و ڕەهێڵەی باران
نەیکا بەجاری جاران
لافاوی سوری وەک خوێن
گیان نەبا بێ سەرو شوێن
یان بروسکەی ئاگرین
دڵ نەسوتێنێ بە قین

مەلی ئەم هەست و گیانە
ویڵە بۆ ئەو ئاسمانە
تابدا لە شەققەی باڵ
بەرەو مەڵبەندی خەیاڵ

***

بۆ شەش پەپولەكەم

١٩٦٤

«١»

شەش پەپولەكەى گۆشەى باخەكەم
هەر بۆ ئێوەيە ئاخ و داخەكەم
هەر بۆ ئێوە لێو بە بارى خەمم
بلبلى بەستەى گريەو ماتەمم
هەر وەكوو پاييز ڕەنگ زەردى ئێوەم
ناخى دەرون پڕلە دەردى ئێوەم
خەمى ئێوەيە خەوو خۆراكم
شەوى تاريكە ڕۆژى ڕوناكم
بەرد ئەسوتێنێ گەرمى ى هەناسەكەم
بە سۆزى دڵ و ئاگرى تاسەم
هاوارو نالەى مات و بێ دەنگم
خورپەو لێدانى دلەكەى تەنگم
چۆن بوو نەمردم ديم وا بەڕێوە
هەورى چڵكنى دورى لە ئێوە؟
لەسەر ئێوەو من لەسەر ئەو باخە
هەورى مەينەتى كەوتە چەخماخە
چەن گۆپكەو چرۆ چەن خونچە چەن گوڵ
سوتا هەڵوەرى بەناكامى دڵ
خەم و پەژارە وەك جارى جاران
بارى بە وێنەى ڕەهێڵەى باران
لافاوى دورى ى هات ڕاى فڕانم

بەرەو نەهاتێ خۆشم نەزانم
«٢»
شەش پەپولەکەی گۆشەی باخەکەم
هەر بۆ ئێوەیە ئاخ و داخەکەم
لەو ڕۆژەوە من دورم لەئێوە
هەر خۆم ئەزانم دڵ چەن پەشێوە
هەر خۆم ئەزانم کام بڵێسەی خەم
لەدەرونەوە بەربۆتە جەستەم
هەر خۆم ئەزانم دەردی دڵی خۆم
(توخوا باهەر خۆم بۆخۆم خەم بخۆم)
هەر خۆم ئەزانم چەن بەسەرسامی
گرتومە ملی ڕێ ی بێ ئارامی
دەس لەناو دەستی دڵەی رەنجەڕۆم
بەڕێ ی دڕکاوی مەینەتا ئەڕۆم
وەک مارانگەستە زامم پل ئەدا
بە ڕۆژو بەشەو تەپاوتل ئەدا
ڕۆژ تائێوارە، شەو تا بەیانی
ساوای دڵ گەرمە جۆشی گریانی
لەتاو دوری جێ بەخۆم ناگرم
هەر ئەڵێ ی لەسەر پشکۆی ئاگرم
پەپولەکانم: هەر خۆم ئەزانم
چەن بە ناسۆرن برینەکانم
«٣»
شەش پەپولەکەی گۆشەی باخەکەم

هەر بۆ ئێوەیە ئاخ و داخەكەم
من باخەوانی باخی ئێوە بوم
داخی سەردڵی داخی ئێوە بوم
باخچەم ئەكێڵا بە برژانگی چاو
تك تك ئارەقم بۆ ئەكرد بە ئاو
بە تاسەی دڵ و سۆزی گیانەوە
بەهەشتی ئێوەم ئەڕازانەوە
تاماندو بكەن جوتە باڵەكان
بۆسەر گەڵای سەوز گوڵە ئاڵەكان
تا گەشت وسەیران تێرو تەسەل بێ
شوێن حەسانەوە سەر لق و پەل بێ
هەڵمژن بۆن و بەرامەری خۆش خۆش
ئاونگ لەپەڕەی گوڵا بكەن نۆش
رۆژ بەسەر بەرن لەباوەش گوڵدا
شەویش لە كۆشی گەرمی توێ ی دڵدا
ئای لەو ئارامە، ئای لەو شادی یە
ئای لەو ژیانی پڕ ئازادی یە
كەبێن و بچن بە دڵی خۆتان
گیانی باخەوان ڕێ ی هات و چۆتان
ئاخ هەوری چڵكن لە ئێوەی كردم
بە لافاوی سور بۆ دوری بردم
«٤»
شەش پەپولەكەی گۆشەی باخەكەم
هەر بۆ ئێوەیە ئاخ و داخەكەم

یادی ڕۆژانی عومری ڕابردوو
کە چەن زوهات و چەن زو بەسەرچوو
یادی فڕینی ئەو ناو بەهەشتە
سەیرو سەیران و گەڕان و گەشتە
یادی ئەو هەموو یادگارانە
بزەی سەر لێوی ژینی جارانە
وا لە بەر چاوی خەیاڵاتی من
بە ڕۆژو بە شەو هەر دێن و ئەچن
داخی بە جەرگم کە باڵ پەشێون
ئێوەش وەکو من خەم لەسەر لێون
ئەزانم پاییز، پاییزی ماتەم
چی کرد بەگوڵ و گەڵای باخەکەم
ئەزانم ئێوەش وێڵ و ئاوارەن
وەک من دڵ پڕ لەم ناڵەو هاوارەن
بە شوێنی منا ئەسوڕانەوە
بە هیوای بەرەو باخ گەڕانەوە
ئیتر چۆن سۆزی دەرونی پەستم
گڕ بەر ناداتە دێڕی هەڵبەستم؟!
یان چۆن بڵێسەی پەژارەو خەمم
گڕ بەرناداتە وشەی سەر دەمم
«٥»
شەش پەپولەکەی گۆشەی باخەکەم
هەر بۆ ئێوەیە ئاخ و داخەکەم
لافاوی دوری ئەنیشێتەوە

تەم و خەمی دڵ ئەڕەوێتەوە
دەستە بە دەستە باخەوانەكان
ئەگەڕێنەوە بەرەو باخەكان
ئەوسا سەر لەنوێ بە پەرۆشەوە
دەرونی شادو دڵەی خۆشەوە
بەهەشتی گەشتی ئێوە خۆش ئەكەم
بادەی دڵخۆشی ئێوە نۆش ئەكەم
خەمی كۆنەو نوێ ی چەن ساڵەی تەمەن
بە دەستی شادی ئەكەین ڕیشەكەن
دەست ئەكەینە مل ئەو خەوبینینە
جا سارێژ ئەبێ ئەو گشت برینە
مژدە بێ مژدە دێمەوە لاتان
ئەكەم بژاری باخچەی هیواتان
شاد ئەبینەوە ئەمڕۆ یاسبەی
ئاوات، خۆزگە، خەو ئەبن بە ئۆخەی
ئەژین ژیانێ هەموی ئۆخەی بێ
هەرچی پێ ی بڵێن خەفەت ئەو نەی بێ
پەپولەكانم! پەپولەی ئازیز
وا بە سەر ئەچێ ماتەمی ی پاییز

***

بۆ مەلێکی تەریو

١٩٦٥

ئەی بلبلی، بەهرە زلی، گەروو بچوکی نەغمە خۆش!
ئەی باڵداری هونەرمەندی بەستەو ئاوازی پڕ لە جۆش!
ئەی ئەومەلەی کەسڵ ئەکەی لە گیاندارانی ڕوی زەوی
ڕاوکەر نیم داوی پڕ لەدان بنێمەوە تۆی تێ کەوی
فڕی هاتی نیشتیتەوە لەسەر لق و پۆپی دارێ
لەباخێکی، نزیک منا، بەسەر بەری نەو بەهارێ
بە ئاواتی ژێر سێبەری حەسانەوەی پاش ماندو بوون
تا وچانێ بدەی بەباڵ، زاخاوێ بەناخی دەروون
یان بە دەنووکی ئارام و ئاواتی گەش، بە سەربەستی
لەوسەر لق و پۆپی دارە هێلانەیەک هەڵببەستی
منیش لەنزیکی تۆوە، چاوم لەجێ ی پیرۆزت بوو
دەمەو بەیان و زەردەپەڕ، گوێم لەدەنگی بە سۆزت بوو
خۆزگەیەکم ئەهاتەدی: بۆ خۆت خەریکی خوێندنی
لەباخی ئەم ژیانەدا دڵخۆشی گوڵ بۆن کردنی
ئەم ووت: ئۆخەی وا ئەو مەلە خەمی کۆنی بەبا ئەدا
تەمی دیلێتی ناو قەفەس لە تۆێ ی دەروونی لا ئەدا
کەچی داخەکەی داخانم بەردە وردەی دەستی هەواڵ
خۆی گەیاندە هێلانەکەو تۆش بۆی فڕی بە جووتە باڵ
یادێکی پڕ لە ناسۆرە ئەوەی بۆ من مابێتەوە
خەمی تەراندنی وەها هیچ تەمی ناڕەوێتەوە

لەزمان جوانە مەرگێکەوە

١٩٦٥

برا! هەرچەن ڕابوردی بەلای منا بڕوانە
ستەم گۆڕی هەڵبەستم لەم سەر گردی سەیوانە
لەبەهاری لاوی یا خەزان بەرۆکی گرتم
خوێنی ئاڵی دڵ ڕەنگی گوڵی دار ئەرخەوانە
شەبەقی ناودڵی من دیارە لەناو دڵانا
وەک ئەو هەورەی کە ئەگری لەسەر ئەم شارە جوانە
دەردو بەڵاو مەینەتی وەکوو تەرزە ئەبارێ
بۆ پێکانی هەناسە تیری لە ناو کەوانە
هەر لە بلێسەدایە ئاگری دەستی منداڵ
هەر هۆی لێدانی دڵە بەوێنەی ئاو ڕەوانە
چەن گوڵی زەردو سوری بۆن خۆشی ناو ئەم باخە
بەدەستی قەست هەمیشە پێ شێلی باخەوانە
بلبل و کەوی کێوی گیری قەفەس و داوە
لەدەرکی هێلانەدا هەر ڕاوکەر پاسەوانە
منیش کەجێ نشین و ئارام گرتووی ئەم گۆڕەم
گوڵێکی هەڵپچورکاو، ناکامێکم لەوانە
کەوا ڕۆژێ لەڕۆژان پاییزی سەختی ماتەم
بەهارو خۆزگەی ژینی کردم بە پێچەوانە
لە شوێنێکی پەناوە ڕەشەبای خەزانی مەرگ
گوڵی وەریوی عومری بردم بۆ ئەو کێوانە
بروسکەی ئاگرینی هەوری ڕەشی ئەم کۆستە
سووتانی جەرگی کەس و کارم وەکوو پەروانە

گەرچی باوەڕم وایە (كاسە پڕبوو لێ ی ئەڕژێ)
كاسەی خوێنی رژاوی ناهەق پڕو لێوانە
بە گەرمی ی خوێنی ئاڵی جوانەمەرگی خێر نەدیو
ئەسووتێ تەخت و بەختی ئەوەی كەوا تاوانە
بەڵام ئاخ سێ دڵۆپە فرمێسكی قەتیس ماوم
لەچاوا بۆ (بەیان و كامەران و سیروان)ە

هەستی من

١٩٦٥

قسەی ئەو کەسەی لەناو دڵمایە
گەر ژەهری ڕووتە هەمووی نۆش ئەکەم
بەو سروەی یادەی کە لەگەڵمایە
بڵێسەی سۆزی هەستم خۆش ئەکەم
بەو بۆنە خۆشەی کە لە گوڵمایە
ئازاری دڕکم فەرامۆش ئەکەم
بەوگڕە خۆشەی لە کەللەمایە
هەموو شەوقێکی تر خامۆش ئەکەم
وەکو پەروانەی بێ پەروا، بێ دەنگ
ڕێ بۆ سووتانی جەرگم خۆش ئەکەم
بادەی هیچ کەسێ مەستی نەکردم
بە پیاڵەی مەستت خۆم سەرخۆش ئەکەم
وەرە تەماشای ناخی دەروون کە
گەر وائەزانی قسەی بۆش ئەکەم
بەشیری پاکی خۆشەویستی تۆ
ساوای نازداری دڵم گۆش ئەکەم

بە بۆنەی کەشکۆڵە بەنرخەکەتەوە

بۆ بەڕێز: کاک سعید شێخ علی شادمان

١٩٦٨

برا! پیرۆز بێ ڕەنجی پیرۆزت
لەگەڵ هەستەکەی بەرزو دڵسۆزت
ئەم کەشکۆڵەی تۆ گەنجینەی بیرە
بەرهەمی مێشکی پیاوانی ژییرە
دیوانی شیعری وێژەوانانە
هی ئەو دەستەیەی لەسەر چاوانە
ئەوانەی ئەژین لە ناو هەناوا
لە گۆشەی دڵ و گلێنەی چاوا
ئەوانەی کەوا هەر بە ناو مردوون
هەتاکو دنیا دنیایە زیندوون
ئەوەش دەربەستی ئەو پیاوانەیە
دیارە کردەوەی هەر پیاوانەیە
ئەوەی شوێن کەوتەی ئەو گیانانەیە
دیارە هەر لەگەڵ ئەو کاروانەیە

بڵقی سەر ئاو

١٩٦٩

دەردێک هەیە کوشندەیە لەناوا
بەردی داوە بەپشت زۆر شتی باوا
دەربڕینی: دەمێ ساڵە لەدڵما
شەپۆل ئەدا وەکوو خولیا لە سەرما
ئەو دەردەی وا کە لێرەدا مەبەستە
ئازاری والای دەستەی ماران گەستە:
زۆر کەسی وام بەم دوو چاوەی خۆم دیوە
خۆی، لەئێمە، سەدقات چاکتر ناسیوە
چی یەو چۆنەو ئاخۆچی لە بارایە
جەواڵی دڵ چی یەو چی لە زارایە
بەسەرژمێر خۆی یەکێکە لەبەر چاو
کەچی پەلکە زێڕینەیە بە هەناو
بەپێ ی شوێن و بەپێ ی هەواو بەرژەوەن
گێرە ئەکاو خەرمانەکەی ئەکا شەن
بەوێنەی بۆق ڕەنگی زەوی وەرئەگرێ
ڕەنگی مرۆڤ هاوار چۆن ڕوکەش ئەکرێ؟
ئەو مرۆڤەی پێستەکەی گەنم ڕەنگە
هەر یەک دڵ و یەک مێشک و یەک ڕەنگە
سپی و ڕەشیش ئەبێ هەرسپی و ڕەش بێ
شەوی تاریک لەڕووناکی بێ بەش بێ
کەچی ئەوەی ئەمڕۆ لەبەر چاوایە
ڕاست پەرستی لەلا هەروەک باوایە

تاڕیایی و تاڕەواڵەت وەستابێ
ڕاستی ئەبێ هەر شار بەدەر کرابێ
هەر من من و هەر خۆپەرستی باوە
پووشی وشکە دڵسۆزی بە دەم باوە
هەرچی دەستی گەیشتە کۆڵە داسێ
تەنها زاتی خۆی نەبێکەس ناناسێ
بەڵام ژیان، ژیانی ڕاستەقینە
زۆر لەم بڵقی سەر ئاوانە بە قینە
ڕیاکاری خۆپەرستی ترسنۆک
ئەمڕۆ سبەی ئەبێ هەر دابدا چۆک

وشکەمەلە

١٩٦٩

لەڕاستی زۆر شت بۆخۆت گێل ئەکەی
زۆر بەندی بڕوای ڕاست پێ شێل ئەکەی
ڕەشی قەترانی ناو ئەنێ ی سپی
بۆ چەوتی چاوت خوارو خێل ئەکەی
ئەوەی کە بڕوات پێ ی بوو تادوێنێ
نازانی ئەمڕۆ وا لەچ شوێنێ؟
لەسەر کەلاوەی ئاوات و هیوا
بەپووی وێرانە بە کوڵ ئەخوێنێ
تەنها بۆ بەرزی پایەت بە پەلەی
بۆیە لەوشکی خەریکی مەلەی
خنکای لە دەریای خۆپەرستی یا
کەچی سەرگەرمی چەپڵەو هەلهەلەی
ملی ڕێگەت گرت ئێستە لە لاڕێ ی
جار جارەش لەخۆت ناپرسی کەکێ ی
وادیارە چاوت کردەت نابینێ
بۆیە بەگڕی هەڵەت ئەسوتێ ی
خۆت بەخۆت ئەڵێ ی: سەر لێ شێواوم
بڕوانە دوری ی ڕێگەی پێواوم
چویتە سەر کەلێ نایەیتە خوارێ
ئەشڵێ یت: وەک جاری جارانم ماوم
خۆت چاک ئەناسی کەچیت و چۆنی
ئەلێ ی: وەک یەکە، ڕێ ی تازەو کۆنی

هەوای خۆبینی لە کەللەی داوی
لەراستی راستی ڕووی گرژو مۆنی
چاو برسی و تینووی سەر لێ شێوانی
بۆ ئەو مەبەستە خەستە لێوانی
ئەتەوێ بلێن: هەروەکوو یەکە:
دەمەوبەیان و بانگی شێوانی
مەستی بە بادەی عەشقی من منت
چاکەی ئەم یان ئەو بایە لەکنت
سەری خۆت خۆش بێ لە گەردەلوولا
باهەر ئۆباڵی خوێن بەگەردنت
خۆیشت ئەزانی تەمەنت کورتە
بەم گلاراوە، بەم جرت و فرتە
تەنها دڵسۆزی ڕاست قۆناغ ئەبڕێ
ئاوی دنگ ئەکوتێ ئەم ورتە ورتە

***

سروودی ئینتەرناسیۆناڵ

١٩٦٩

هەڵسن لەخەو، زۆرلێ كراوی ئەم جیهانە
ئەی ئەوانەی، ساڵ دوانزەی مانگ، برسیتانە
مافی ئێوە، وەكوو پشكۆی دەم بوركانە
بەهۆی هەوڵ و كۆششەوە سەر ئەكەوێ
سفرەو خوانی رازاو بەزۆر دەست ئەكەوێ
هەڵسن لەخەو، ئەی لەشكری بەشخوراوان
پێ شێل ئەبێ شتی پووچ و بۆش و تاوان
سەرهەڵ ئەدا بە كۆمەكی گشت لایە
ئەوەی خۆزگەو خەوی خۆش و هیوایە
تۆش شائەی گەل! گوێ ڕاگرە بێ وچان
بۆ بانگەكەی دوا شۆڕشی میللەتان
مافی مرۆڤ، سەرئەكەوێ، نییە هێزێ
لە ژوور سەرمان بێت و ئێمە بپارێزێ
نەقەیسەرەو نەكەس ئیتر گەورەمانە
كە رزگار بوون لەخوێن مژین هیوامانە
ئەركی پیرۆز لەسەر شانی هەمووسانە
ئەڵێن گوایە بۆشە مافی هەژاران
بۆشە ئەركی گران و سەروسامان
ناومان ئەبەن كەبێ نرخ و نۆكەرین
لەمەزیاتر سەرشۆڕی ی هەڵناگرین
تۆش سائەی گەل! گوێ راگرە بێ وچان
بۆ بانگەكەی دوا شۆڕشی میللەتان

ئەی رەنجدەران! لەشارو دێ، لەکوێ بین
ئێمە لە گشت پارتێکی تر بەهێز ترین
باتەممەڵ وبێ کارەکان ڕابماڵین
تاکەی بەخوێن هەر نێچیری قەل و داڵین
وەک پێویستە با هی ئێمە بێ جیهان
با خۆراکی بەردەمی ئەوان بێ گیان
تا ئەو کاتەی کە ئەیانکەین سەر نگوون
رۆژی ئێمە هەڵدێ بەبێ ئاوابوون
تۆش سائەی گەل! گوێ ڕاگرە بێ وچان
بۆ بانگەکەی دواشۆڕشی میللەتان

من و پاییز

١٩٦٩

زۆر سروشتییە سەرنج و چێژم:
پاییز باڵداری هەست ئەخرۆشێنێ
لە گەڵاڕێزان زەوقێ ئەچێژم
تینوێتی ناخم دائەمرکێنێ
پەڵە هەوری ڕەش بەئاسمانەوە
دڵم وەک خونچە گەش ئەکاتەوە
وژە وژی با بەبارانەوە
ژەنگی دەروونی من ئەشواتەوە
گەڵای وەریوی ڕەنگ زەردی سەرما
ئاڵیی ئەبەخشێ بەلێوی تاسەم
کۆچی، گیانی نوێ ئەکا بە بەرما
وەکوو بژێوی خوێن و هەناسەم
پەڕەی ناسکی گوڵی هەڵوەریو
دەریای تێ بینی من ئەشڵەقێنێ
وردە گیای تازەی کەنار جۆگەو شیو
کارێزی نەشئەو جۆش ئەتەقێنێ
دارو دەرەختی بێ بەرگی گەلا
کەهەڵ ئەلەرزێ بەبای بەیانی
تەزووی ئاودامان دێنێ بەدڵا:
دڵەی دێوانەو شێتی جوانی
ئەم دیمەنانەی پاییزی ڕەنگ زەرد
کار ئەکەنە سەر ناخی دەروونم

تەختی سروشتی سەدان داخ ودەرد
نویٚ ئەکاتەوە گیانی زەبوونم
بۆ؟، چونکە من و پاییز دوو بە دوو
ئەم تەواوکەری ئەوی ترمانین
وەک یەک هاو دەردو حەزو ئارەزوو
رێی حەپەسان و جێی سەر سوڕمانین
هەناسەی ساردی من بای خەزانە
بۆ هەڵوەرینی گەڵای درەختم
رۆژی تەمەنم گەڵا رێزانە
بۆ بەر پێی کۆچی ژیانی سەختم
فرمێسکی خوڕی دڵەی گریاوم
دڵۆپەی زلی چاوی پاییزە
بۆ گوڵی هیوای ساوای ژاکاوم
سەرچاوەی ئەشکم ئاوی پاییزە
جێی تەسەللامە پاییزی بیٚ ناز
خەرمانی خەمی دڵ بەبا ئەدەین
وەکوو دوو هاوڕێی هاودەردو نیاز
بۆیەکتر رازو سکاڵا ئەکەین

ئەی هاوسەری من!

لەفارسی یەوە نامەی هەڵبەستی ئەفسەرێکە لەدوا شەوی ژیانیا لەزیندانی چاوەڕوانی کوشتنی بەرەبەیان

گزنگی خۆر کە سەرلوتکەی بڵندی کێوەکان ئەگرێ
لەسنگی ئێمە، پێش ئەوکاتەیە، دوژمن نیشان ئەگرێ
بەلیزمەی گوللە بارانی، لەشی خڵتانی خوێن کەوتووم
لەدووریی خۆشەویستان، خاک و خۆڵی نیشتمان ئەگرێ
ژیان هەرچەندە شیرینە، بەڵام من ئارەزووم وایە
لەمردن حەز بکەم چونکە لە پێناوی مرۆڤایە
حەزم کرد یەک دڵۆپی ڕونی گوێ جۆگەی ژیانێ بم
لەبەر چاو وون بم و بکێشم بەرەو گێژاوی دەریایە
نەکەی دۆش دابمێنی، پاسەوانی شەو نەڵێ باپێت
ئەوە ئەو هاوسەرە رێ ی مێردەکەی لانەنگ و لا شەرمە
گوڵاڵەی سووری خوێناوی بەسەر سنگا کە وەک نیشان
بڵێ: هەی هەی دلێ ئەو هاوسەرە پڕقینە چەن گەرمە
وەک ئەو چاوانی خۆتە ڕۆڵەکانیشم بپارێزە
نەڵێن با روومەتی گەشیان لە گەردی زیللەتا ڕۆیی
ئەگەر رۆژێ لە رۆژان پرسییان: ئەی بابە چی لێ هات؟
بەڕوو خۆشی بڵێ پێ یان: لەڕێگەی میللەتا ڕۆیی

لەیادی «شێخ سەلام»دا

١٩٦٩

سەلام! هەزاران سەلامی گیانی لەشوێن و ناوت
بۆ یادگاری تاسەر بەنرخ و بەرزی جێ ماوت
ئاوێنەی ڕوونی دیوانی شیعری پڕ سۆزو تاسەت
ئەنوێنێ وێنەی هەستی پەنگ خواردووی دەریای هەناوت
گەرچی ئەو باوکەی کۆچی حەو کوڕی ئێسک سووکت دی
تا شیعری جگەرگۆشەت بمێنێ، ئەمێنێ ناوت
زۆر دڕکی تیژی شیعرت چەقانە گلێنەی خوێن مژ
گوڵی سەرسنگە بۆڕەش و ڕووتی زۆرلێ کراوت
هەڵمەتی تۆ بوو بەرامبەر (درۆی زۆری بەلێشاو)
وێڵی ڕاستی بوو تیغی زمانی هەمیشە ساوت
هێرشی تۆ بوو بۆسەر ئەفسانەو شتی پڕوپوچ
بێ ئەوەی کەوا گوێ بەیتە گرێ و قۆرتی بەر چاوت
تۆ بووی نووسەری چیرۆکی جوانی (جوولەکەی کۆڵگێڕ)
نرکەو ناڵە بوو بۆ خاک و ئاوی داگیر کراوت
ئەو هەستە گەرمەت لەڕاست بێگانەو داگیر کەرانا
جێی سەربەرزی بوو بۆ گەلی کوردی دیل و چەوساوەت
شاعیری کوردی مەستی بادەکەی ناوپیاڵەی (خەیام)
لەگەڵ هەڵبەستا ئەژی سەرەڕای چاوی لێکناوت
تۆ بووی (خەیام)و (نەخەعی)ت ناسی بە ئەدەبی کورد
لەشەوەزەنگی خەرافاتیدا تیشکی هەتاوت
گەرچی لە دنیای ئەرکی وەزیفەو ڕێی گوزەرانا
فەرمان بەرێکی بچووک بووی ئەڵێ حاڵی شێواوت

هەرچەن تۆماری ژینی تۆی نەمر دەردی سەری بوو
ژمارەی نایە درِک و داڵی رِێ و زیندان و داوت
مەگەر بەتەنها هەر دیوانی تۆو هاودەردەکانت
بزانن خەم و پەژارەی خەست و دەردو زوخاوت
گەر خوانە خواستە تۆش هەروەکوو زۆر لە خۆفرۆشان
بەنرخی هەرزان بتفرۆشتایە ئاوی ناوچاوت
تۆش وەکوو ئەوان تۆوی ناپاکیت گەر بچەندایە
هەڵبەت هەر تەلای رِووت ئەبوو بەری دێم و بەراوت
بەڵام لەلای تۆ ئەو شتەی کەپێی ئەڵێن: کەرامەت
سەری بڵندبوو، وەک لووتکەی کێوی بەرز وەستاوت
شەربەتی دەستی سووری داگیرکەر کەوسەر بوایە
تۆ لەوانەبووی نەتەوێ لەجێی قومێ بەفراوت
بەستە لە دنیای شیعرو نووسین و بیرو باوەرِدا
بەرەو هیوای کورد جێی شانازی بوو بەهرەی هەنگاوت
ئەی رِاکشاوی گردی سەیوانی ئاخ و داخی من!
چاوێ هەڵبرِە بۆ (ملەکەوەی شین هەڵگەرِاو)ت
بزانە ئاخۆ برینی کۆنەو نوێی ئەم وڵاتە
سارێژە، یاخوو لێی ئەتکێ خوێنی جەرگی برِوات

کلوە بەفرەکان

١٩٦٩

ئەی کلوی بەفری سپی!
چەن بێ دەنگ و چەن کپی
کە لەو ئاسمانە بەرزە
ڕوو ئەکەیتە ئەم ئەرزە
چین چین زەوی داپۆشە
دڵی من بەوە خۆشە
زۆر حەز ئەکەم تاماوم
هەتا بڕ ئەکا چاوم
دەشت و دەرو شارو دێ
بەرگی بەفری سپی بێ
سپی ڕەنگێکی چاکە
بەفربێ گەردو پاکە
ئای چەندە بێزارم من
لە پەڵەی ڕەش و چڵکن
خۆزگە دەروون و هەناو
وەکوو بەفری بەرهەتاو
بێ گەردو ڕووناک ئەبوو
سپی و جوان و پاک ئەبوو
ئەوسا ئەتدی ئەم ژینە:
چەن دڵگیرو شیرینە

لەچوارینەکانی بابە تایەری هەمەدانی

بەبێ تۆ، گوڵ لە باخا خوایە نەڕوێت
ئەگەر هات و ڕووا بێ ڕەنگ و بۆ بێت
بەبێ تۆ هەرکەسێ لێوی بزەی بێ
لەڕووی خۆی، خوێنی دڵ، تاماوە نەسڕێت
دڵێکم لایە کڕیاری موحیبەت
کەهەر بەو گەرمە بازاڕی موحیبەت
جلێکم کردە بەر باڵای دڵی خۆم
کەوا پۆی مەینەتەو تاری موحیبەت
لە دەستی چاو ودڵ هەردووکی فەریاد
ئەوەی چاوی دی، دڵم کردوویەتی یاد
دروست کەم خەنجەرێ نووکی لە پۆڵا
لە چاوی خۆمی بەم تا دڵ بێ ئازاد
بەبێ تۆ، دڵ لە کوێ خۆشی ئەبینێ
لە ڕووی تۆدا ئەبینم خەم ڕەوێنی
ئەگەر دەردی دڵم دابەش بکەم کەی
لەدنیادا دڵێ بێ دەرد ئەمێنێ؟
بەڵایە دڵ، بەڵایە دڵ، بەڵایە
گوناهبار چاومەو دڵ موتبەلایە
ئەگەر چاوم سەرنجی خۆی نەگێڕێ
دڵم چوزانێ جوان وا لەچ لایە؟
لەدەریا سەیر ئەکەم، هەر تۆ ئەبینم
لەسارا سەیر ئەکەم، هەر تۆ ئەبینم

لەهەر لاسەیر ئەکەم دەشت و دەرو کەژ
هەمووی هەر بەژنی تۆیە نازەنینم
دڵم زارو حەزینە، چۆن نەناڵم؟
ژیانم ئاگرییینە، چۆن نەناڵم؟
ئەڵێن پێم: بۆچ و تاکەی هەر ئەناڵی؟
کە مەرگم لە کەمینەچۆن نەناڵم؟
مەگەر شێرو پڵنگی، ئەی دڵ!! ئەی دڵ
لەگەڵما هەر بەجەنگی ئەی دڵ! ئەی دڵ!
ئەگەر دەستم کەوی خوێنت ئەرێژم
بزانم تاچ ڕەنگی، ئەی دڵ! ئەی دڵ!
وەرن ئەی دڵ سوتاوان! با بناڵێن
لەدەستی یاری بێ پەروا بناڵێن
بچین بلبل لە باخا گەر نەناڵێ
لەباتی بلبلی شەیدا بناڵێن
درەختی خەم لە گیان کردوویە ریشە
لەدەرگای خوایە ناڵەی من هەمیشە
عەزیزان! بایەخی یەکتر بزانین
ئەجەل بەردەو مرۆڤیش چەشنی شووشە

جەژنى دوو جەژنە

١٩٧٠

لەگەڵ دوا كۆچى ڕۆژانى تۆفى چلەى زستانا
هەورى مەينەتى لە ڕووى ئاسمانى كورد ڕەوايەوە
گوڵێ هاتە دەر، گوڵى رۆژى نوێ، لە كوردستانا
بەبۆنى خۆشى، مژدەى نەورۆزى ئەشنايەوە
لەگەڵ دەرچوونى گزنگى خۆرى دەمەو بەهارا
سەهۆڵ بەندانى كوشتارى سەخت و شەڕ تووايەوە
لەكێوى خوێن و فرمێسک و نركەو ناڵەو هاوارا
گوڵاڵە سوورەى ئاشتى و برايى وا گەشايەوە
وا لەگەڵ بزەى لێوى ناسكى خونچەو چرۆدا
لە باخچەى هەر وەک بەهەشتى جوان و خۆشى وڵاتا
تيشكى پيرۆزى رۆژێ هاتە دەر لەدەم ئاسۆدا
گوڵى ئاواتى كرد بەسەر سنگى ڕۆڵەى خەباتا
لەگەڵ هاتنى نەورۆزى تازەى ساڵى حەفتادا
هەزاران هەزار زستانى ماتەم پشتى شكاوە
مەشخەڵى جەژنى دوو جەژنە لەسەر لوتكەى چيادا
بەرز ئەبێتەوەو شاد ئەكا گيانى شۆڕشى كاوە
لەگەڵ شەبەقى ڕۆژى بێ شەوى يانزەى ئازارا
هەزاران هەزار برينى ناسۆر دەروون سارێژ بوو
كام برين؟ ئەوەى ئەكولايەوە لە خوێى ئازارا
كام ئازار؟ ئەوەى شەوگارى ناڵەى دورو درێژ بوو
لەگەڵ وەرينى شەونمى لق و پۆپى درەختا
فرمێسكى چاوى پيرە داييكى تاقانە كوژراو

وشک بوو نەما بۆی دەرچوو لەگەڵ شەوگاری سەختا
هەرکەدی ئەمساڵ وا هاتۆتە بەر نەمامی نێژراو
لەگەڵ جریوەی پۆلە چۆلەکەی دەمەو بەیانا
هەنیسکی گەرمی ساوای بێ نازی بێ باوک نەما
زەردەخەنەی لێو سەرکەوت بەسەر قوڵپی گریانا
شەپۆلی هێزی ڕووناکیش بەسەر شەوی ماتەما
مژدەبێ لەتۆ ئەی خوێنی ئاڵی جوانە مەرگەکان!
کەوا لاپەڕەی داستانی مێژوو بەتۆ نووسراوە
بەفیڕۆ نەچووی بەخت کراوی ڕێ ی بەجەرگەکان!
پیتی پیرۆزی (نەورۆزو شادی) بەتۆ نەخشاوە
مژدەبێ لەتۆ ئەی گیانی کاوەی ئەژدەهاک شکێن!
بڵێسەو گڕی ئاگرەکەی تۆ مەشخەڵی بەرزە
ئاڵای شانازی و جەژنی نەورۆزی بە شەماڵ شەکێن
دەنگ ئەداتەوە لەهەموو شوێنێ، لەسەر ئەم ئەرزە
مژدەبێ لەتۆ ئەی گیانی بەرزی شاعیرانی کورد!
ئەوانەی (گرێ ی قورسی کفن)تان پەژارەو خەم بوو
هاتەدی خۆزگەو خەوتان بە ڕۆژی شادمانی کورد
بەروبووی تۆوی بیری رۆشنتان جەژنی بەرهەم بوو
جەژنی نەورۆزو ئاشتی و برایی و یەکێتی گەلە
شایی میللەتەو شیوەنی دەستەی دوژمنی ناپاک
رۆژی هەڵۆیەو هاژەی باڵەکەی، نەک قیڕەی قەلە
رۆژی کاوەیە، نەک ئەهریمەن و نەوەی ئەژدەهاک
بەو مەرجەی کەواکاروانی خەبات زۆر بە وریایی
سەرکەوێ بەسەر قۆرت و تەگەرەی ڕی ی سەرکەوتنا

تاسەر بەخۆشی و بەپێشكەوتن و بە دڵنیایی
هەنگاو هەڵێنێ بەسەر سەردڵ و جەرگی دوژمنا

کاروانی وشە

١٩٧٠

«١»

لە سەرەتای رێی مێژووا
سالآنی کۆنی پێشووا
لەو ڕۆژەوە بیر کەوتەڕێ
قەڵەم دەستاو دەست ئەگەڕێ
نووکی قەڵەم پشتاوپشتە
تۆوچێنی بەهرەو بڕشتە
لەزەوی مێشکی رەقەنا
لە دڵی سەختی دەوەنا
بەچنینی پیتی پیرۆز
دێڕ گەرم ئەکاتەوە بەسۆز
بەپرشنگی هونەری جوان
گەشە ئەبەخشێ بەژیان
بە بیری چاک، بەووتەی گەش
کەوتۆتە وێزەی هێزی ڕەش
کاروانەکەی قەڵەم بە دەست
لەسەر پەڕەی ویژدان و هەست
بۆ بلبلی لقی نووسین
هەڵیان بەست هێلانەی ڕەنگین
بۆ پەپوولەی وێڵی ووتن
پەڕەی گوڵ کەوتە بزووتن
لە ئاوێستاوە ئەم کوردە

لەگەڵ پیت و بیری وردە
کۆنترین کاروانی پشتە
مەشخەڵ هەڵگری زەردەشتە
ئەم کاروانە پیت پەرستە
گەرمی نووسین و هەڵبەستە
دەستە بە دەستەو چین بە چین
ئارەقیان ئەڕشت: ڕەش و شین
بەدێڕ بە دێڕ و بەند بە بەند
تۆوی بەهرەی زلیان ئەچەند
بەزمانی کوردیی ڕەوان
گیانیان دا بەهونەری جوان
لەسەر هەرداری لق بەرزێ
بلبلێ ئەیخوێند بە تەرزێ
لەچلەی تۆفی زستانا
لەوەیشومەی کوردستانا
بەوشەی گەرمی ئاگرین
جۆشیان ئەدا بە ڕاپەڕین
«٢»
قەڵەم بە دەستانی سەردەم!
ئەو هەستەتان هەیە سەرجەم
کەوا ئێمەی نەوەی ئەوان:
کاروانی ڕێی وشەی ڕەوان
ئەرکی پیرۆزی بەجێ ماو
کەوتۆتە ئەستۆی پیرو لاو

پیرو لاوی دنیا نووسین
هونەرمەندی بەهرەی شیرین
باخچەمان سیس و ژاکاوە
تینووی ئارەقی ناوچاوە
بەدەستی دڵسۆزی بژار
پێئەکەنێ گوڵی بەهار
بەهاری هەڵبەست و پەخشان
ئەکەوێتە گەشەو نەخشان
لەبەر کارێزی تەقیوا
خوڕەو هاژەی چەم و شیوا
لەبەر بروسکەی ئاگرا
بڵێسەی کێوی باگرا
لەبەر هەوری قورسی ی ئاوا
تاڤگەو شەپۆل و لافاوا
لەبەر ڕەهێڵەی بارانا
گرمەو ناڵەی بەهارانا
وشەی گەرم و تەڕو پاراو
وێنەی تازە بێنیتە ناو
ڕستی قاڵ بووی بۆتەی خەبات
هەڵبەستێ بۆ گەل و وڵات
لە کارەساتی کوردستان
گیان ببەخشێ بەداستان
لەبەر چیرۆکی ئاگرین
دنیای دەروون بێتەلەرین

کوردستانی ئەم سەردەمە
بۆچی نەبێتە مەلحەمە؟!
شەماڵی فێنکی ڕەخنە
دەبا بکەوێتە شنە
گوڵزاری لێکۆڵینەوە
سەوزبێ بە پەرژینەوە
ئەوسا لە گوڵ بپرسە: بۆ؟
گەش و سووری وەکوو پشکۆ
چۆنە وا تەوژمی پاییز
پەڕەی تۆ زەرد ناکا هەگیز؟
بای خەزان ئەگەر کێوبەرێ
گەڵایەکی تۆ ناوەرێ؟
ئەڵێ: مەردیی باخەوانە
کە یەکێتی نووسەرانە
یەکێتی نووسەرانی کورد:
کاروانی وشەی جوانی کورد

یادی بیست ساڵەی کۆچی پیرەمێرد

١٩٧٠

وائەی فریشتەی پیرۆزی سۆزو ئیلهامی هەڵبەست
وەک جاری جاران، ئەمجارەش هانام هێنایە بەر تۆ
بۆ بیرەوەری (٢٠) ساڵەی کۆچی پڕ پێستی مەبەست
بەشیعرێکی نوێ، یادی (پیرەمێرد) بخەینە ئەستۆ
دەبا فرمێسک لە پێڵوی چاوی ئەم یادە دوربێ
چونکە چاوی دڵ تا ئێستە زۆر جار گریانی دیوە
ڕێ ی ئەو خەباتەی بە دڕکی ژێر پێ ی (پیرەمێرد) سور بێ
هەر بەو ڕێگایەش کارێزی قووڵی بەهرەی تەقیوە
ئەو پیرەمێردەی کە لە نەورۆزی تەمەنی ژینا
لە خوێن گەرمی یا، پشکۆی گەشاوەی کوورەی خەبات بوو
جۆش و خرۆش و نرکەو ناڵەی ئەو لە ڕاپەڕینا
بەشە هەوێنی بڕوای ئازادی گەل و وڵات بوو
ئەوبوو کاروانی شەهیدەکانی ئەلاوانەوە
نەک بەفرمێسک، بەڵکوو بە شیعری گەرمی خوێناوی
زنجیرە کێوی ئەم کوردستانەی ئەلەرانەوە
بە بوومەلەرزەی شۆڕشی شیعرو گرمەی هەناوی
ئەوبوو ڕۆژنامەی ژین و ژیانی خستە ناوەوە
بۆ گەشەی باخچەی وێژەو زمانی تەڕو پاراومان
جۆگەلەی ڕوون و گەشی هەڵئەگرت لەسەرچاوەوە
بۆ سەر گوڵزاری بێ باخەوانی سیس و ژاکاومان
ئەوبوو هەڵگری چرای (زانستی) بۆ کوردەواری
خوێن و ئارەقی ڕەنج و تەقەلای ئەکرد بە نەوتی

کەوتە شەڕ لەگەڵ سامی شەوگاری نەخوێندەواری
باخچەی زانستی زۆر گوڵی هیوای کرد بە دەسکەوتی
ئەوبوو هەڵبەستی (مەولەوی) خستە بەرگێکی نوێ وە
دەرگای ناسینی لەم مەڵبەندەوە لێ خستە سەرپشت
ئەو کزەو سۆزەی ئەهات لەقرچەی دڵی توێ توێ وە
لەسایەی دەمی پیرەمێردەوە کەوتە بەر گوێ ی گشت
ئەوبوو کە پەندی پێشینیانی کرد بەهۆنراوە
گیانی نەمریی کرد بەبەر تەرمی باوک و باپیرا
دەریای ئەوپەندەی بەنووکی خامەی ئەو شڵەقاوە
تاچاوی خەیاڵ بڕ ئەکا شەپۆل ئەدا لەبیرا
پەندی پیرەمێرد، وەک باخچەی شیعری سیس نابێ هەرگیز
ئەمڕۆ لەدوێنێ و بەیانی لەمڕۆ بۆنی خۆشترە
وەک بەهار وایە وەرزی هاوین و زستان و پاییز
رۆژ لەدوای ڕۆژو ساڵ لەدوای ساڵی بەرزو گەشترە
ئەوبوو کەناوی سەدان شاعیری ئەژیانەوە
لەو لەبیر چوانەی ون بوون لە گۆشەی فەرامۆشیا
سەر لەنوێ ژینی پێ بەخشینەوە بە ژیانەوە
وەک رۆژهەڵاتن لە ئاسۆی دووری کردو کۆشییا
گڕو مەشخەڵی ئاگری (نەورۆز) لای گردی (یارە)
بڵێسەی سۆزو هەستی دڵسۆزی ئەوبوو لەم ناوە
بەزم و ئاهەنگی چارەکە چەرخی نەورۆزی دیارە
وەک لوتکەی کێوی بڵندی کوردو پەیکەری (کاوە)
ئەوبوو سوارچاکی مەیدانی چیرۆک نووسینی کوردی
وەک (مەم و زین) و (دوانزە سوارەکەی مەریوانەکەی)

پاڵەوانێتی ئەم کوردەی ئەنوان بە بیری وردی
لەشانۆی ژینا، سەربەستی: چرا، کورد: پەروانەکەی
ئەوبوو سەربەستی ئافرەتی لەلا بەرزو بەڕێز بوو
زۆر بەتاسەبوو ئەمانە بێنە ریزی پیاوەوە
ئەو دەمەی گورزی دێوی شەوەزەنگ قورس و بەهێزبوو
وەک شێری بێشە، نرکەی (خاڵە)بوو کەوتە ناوەوە
ئەوبوو دێوانەی قەلەندەرخانەی دار عەسا بەدەست
کەوڵ و پۆست نشین (وەک دەروێشەکەی گوڵی زرێبار)
دەرون پەرست بوو دوشمنی گیانی ڕەواڵەت پەرست
یەک ڕەنگ، یەک ئایین، لەفاک و فیکی هەلپەرست بێزار
جا بلیمەتێ سەرمایەی ژینی ئەم سامانە بێ
چۆن هەوری مردن خۆری ژیانی ئەشارێتەوە
یان قەومی کوردێ دایک و باوکی ئەم ڕۆڵانەبێ
چۆن بیرەوەری جگەرگۆشەی وای بیر ئەچێتەوە

دڵێکی کۆست کەوتوو

١٩٧٠

لەڕۆژێکی بەهارانی خۆشەویستی ئەم بەهەشتە
کەوەک نەورۆز، گوڵێکی سەرلقی ناو باخچەی سروشتە
چ گیاندارو چ بێ گیانی کوردەواری، هەرچی هەیە
کەیلی قاقای پێکەنین و بزەی لێوی ئەو ڕۆژەیە
چرۆی ساوا، خونچەی ناسک والە گەرمەی گڕو گاڵا
بەدەم، بەچاو، بەگیان، بەدڵ، بەڕوی شنەی بای شەماڵا
ئائەو کاتەی کەمن ئەڵێم، تەنانەت پەلکەزێڕینە
چەماوەیەو کڕنوش ئەبا بۆ ئەو بەهارە ڕەنگینە
خوڕەی ئاوی ناو جوگەلەی باریکی دەم ڕوبارەکان
ئاوازێکی تەزوو بەخشە، وەک جریوەی باڵدارەکان
هەرمێگەلی بزن و مەڕو کارژۆلەو بەرخی قەدپاڵە
لەدەشت و کێوی لەوەڕا بۆ خۆی سەرگەرمی قەپاڵە
عەجەب جۆش و خرۆشێکی لێ ئەڕژێ شمشاڵی شوان
تەلیسمێکی بێ زمانی سروشتییەو ڕوون و ڕەوان
لەشەرمی ئەوڕۆژە خۆشە، بایەقووش و کوندە پەپوو
لێرەو لەوێ کەوتبوونە شوێن لاسایی بلبل هەموو
لەولاشەوە بەهەزاران چاوی گەشی نێرگسە جار
سەرنج ئەداو پێ ئەکەنێ لەبەر شۆخ و شەنگی بەهار
هەرچی کەکوێرەکانییە چاوی ژیانەوەی گەشە
بۆ تەماشای دیمەنی ئەوهەموو جوانییە هاوبەشە
ئەو بەهارەی مەبەستمە بەهاری ئاسایی نەبوو
بەزم و شایی و ڕەش بەڵەک و هەڵپەرکێ ی لاسایی نەبوو

شادمانی لەدەروونا، وەکو کانی هەڵئەقوڵا
زۆر دڵی لەت لەتی خەفەت بۆ ڕۆژێکی وا ئەکوڵا
بۆ بەبادانی ئەو خەمەو دەربڕینی ئەو خۆشی یە
لەو بەهارە پاراوەدا سەیران و ئاهەنگ جۆشی یە
شەپۆلی منداڵ و مەزن، بەهەزاران سەیران کەران
ڕۆحێکی تازە بابەتی بەخشی بوو بەگەشت و گەڕان
هەرچی کەپێ ی بڵێ ی دڕکی ناسۆری لەباخا نەبوو
لەبەر گزنگی ئەو خۆرە پەژارە لەناخا نەبوو
کەچی لەپڕ گوڵێکم دی بەدوو نێرگسی مەستەوە
بەلێوێکی بەبارەوە، چەپکە گوڵی بەدەستەوە
بە بەرگ و ڕەنگ و شێوەیا ماتەمینی لێ ئەڕژا
بەپشکۆی کۆستێکی گران دیاربوو کە دڵی ئەبرژا
ئەو دڵەی کە چەپکە گوڵی دیاری یەکەی پێوە نووسابوو
ئەو دڵەی کەوا برینی نەهێنی تێوە ئاڵا بوو
بەناو شەپۆلی هەڵپەرکێ و پێکەنینی ئەم و ئەوا
بەرەو درەختێ تێ پەڕی، وەکو بینینم لە خەوا
لەو سێبەری درەختدا، لەسەر بەرزایی ئەو گڵە
بەکڕنوش و بەڕێزەوە دای ئەنا ئەو چەپکە گوڵە
لەسەر گۆڕی دەزگیرانە دڵدارە جوانە مەرگەکەی
لەسەر دەمی جێ برینی سنگی لاوە بەجەرگەکەی
وەک پێی بڵێ: لەم ڕۆژەدا بۆیە هاتم خۆشەویستم
گەرچی لەڕێ ی سەربەرزی ئەم کوردستانە بەجێت هێشتم
گەرچی یادی تۆی نەبەردو یادی هاوڕێ یانی وەک تۆ
لەسەر شانی هەموو کوردێ ئۆباڵێکەو چۆتە ئەستۆ

بەڵام ئاخ ئائەو سەیران و ئاهەنگ و بەزم و بەهارە
بەبێ تۆ گیانی شیرینم لەدڵما وەک ژەهری مارە
ئێوەن بەخوێنی گەش گوڵی ئازارو نەورۆز ئاو ئەدەن
گەوهەری یادگاری کورد بە بڵێسە زاخاو ئەدەن
بۆ خاکی تێراوی خوێن و تینووی نەورۆزی یەکجاری
بۆ کاروانی ڕێ ئاگری ئاسۆی ڕووناکی ڕزگاری

بەستەی جەنگاوەرێکی نەناسراو

١٩٧١

هاتووم، هاتووم
لەو ڕۆژەوە لەدایک بووم
هەست ناکەم شەکەت و ماندوم
مرۆڤێکم
کتێبی تەمەن درێژیم،
بێ پێشەکی و سەرەتایە
لەو شەوەوە
کە کۆمەڵ لەسەر دنیایە
تارمایی منی هەر تیایە،
دەریایەکم
شەپۆلم، کەنارم، ناخم
بێ سنوورەو لەبن نایە
درەختێکم
گەشەو ڕەونەقی سەوزاییم
کەی لەپێوانەی وەرزایە؟!
نەک هەر دیوی بەرچاو کەوتووم
سەوزی و بەرزی لەهەورایە
تەنانەت ڕەگ و ڕیشەشم
هەر لق و پۆپ و گەڵایە
لەگەرمەی گەڵاڕێزانا،
گۆپکەو چرۆم لەجۆشایە
ڕێبوارێکم

بەسەر هەورازی تووتركا
هەڵئەگەڕێم
بەڕێی كاكێشانی دڕكا
هەنگاو ئەنێم
بە ڕێگادا
گۆماوی خوێن بەجێ دێڵم
لەدنیادا
بەشوێن مەبەستێكا وێڵم
چەندان خاوەنی تاتەشۆر
بەرۆكیان ئەگرتم بەزۆر
گۆڕ هەڵكەنانی زەبروزەنگ
لێ یان هێنامە ژاروژەنگ
نە خاوەن گۆڕ، نە تاتەشۆر
توانی یان من بنێنە گۆڕ
هاتووم، هاتووم
لەو ڕۆژەوە، لەدایک بووم
رووبارێكم ڕاناوەستم
ڕاپێچ ئەكەم بەرهەڵستم
كاروانێكم
چەتەو جەردەهای جۆر بە جۆر
رێ یان پێ ئەگرتم بەزۆر
گوللەیان، وەک لێزمەی باران
بەسەر منا دائەباران
لەسەد لاوە زامار ئەبووم

لەدەریای خوێنا دیار ئەبووم
سەرو جەرگ و دڵ و سەرسنگ
سەرانسەر ئەبوو بە بێژنگ
کەچی نەک هەر نە ئەمردم
بەڵکوو بەناو
دۆزەخی گوللەدا ڕائەبواردم
کە ئەیاندیم ڕاناوەستم
جا ناتۆرەی جنۆکەیان شوێن ئەخستم
جار جار ئەیان کردم بە دێو
وەک شێت و هار
یان دڕندەی پەروەردەی کێو
منیان زیندە بەچاڵ ئەکرد
لەئاگرا
منیان بە(کۆی زوخاڵ) ئەکرد
بەو هەموو خاک و خۆڵەوە
چاڵم ئەگرت بەکۆڵەوە
وەک سەمەندەر
لەپشکۆ هێلانەم ئەکرد
لەمردنا
ژیانی خۆم بەسەر ئەبرد
بەو هەوێنی بڕوامەوە
بەخۆم و بە هیوامەوە
هەر نەمردم، هەر مامەوە
نەتوامەوە

تا موعجیزەی بوونم سەپاند
ڕەنگ و ڕیشەی درەختەکەم
تابلۆی ژیانە سەختەکەم
بەدوا سەدەی بیستەم گەیاند
جا هەنگاوی بوون و خەبات
بەخوێنی ناو ڕەگی پشکۆ
نەبێ، بەچی تر بەر ئەدات؟!
ئەگەر بەرەو ئەگەر سێبەر
ئەبێ ئەمڕۆ کە بێتە بەر
ئەبێ گرمەو ناڵەی هەوری ـ
بەهاری تێکۆشانەکەم

لەسەرانسەری دنیادا
دەنگێکی ئەوتۆ باتەوە
بەچەخماخەی هەڵسانەکەم
بوومەلەرزە بخاتەوە
کورد بەبۆنی گوڵی مەبەست
چاوی ئۆخەی ڕوون کاتەوە
بەخوێنی جوانەمەرگەکان
پەڵەی دیلی بشواتەوە
گرەو لەڕۆژگاری ڕەش
بباتەوە، بباتەوە

وێنە

شیعری نازم حیکمەت

جوانترین دەریا، ئەو دەریایەیە:
کە تاکو ئێستە مەلەی نەدیوە
جوانترین ساوا، ئەو ساوایەیە:
لێوی گەورەیی پێ نەکەنیوە
خۆشترین ڕۆژمان، ئەو ڕۆژەیە وا:
بەژینی ئێمە ڕانەچەنیوە
جوانترین ووشەش، کەبە تۆی بڵێم:
ئەوەیە لەدەم هەڵنەوەریوە

سروودی نەورۆز

١٩٧١

جەژنەكەم، جەژنی نەورۆزە
لای كورد جەژنێكی پیرۆزە
پیرۆزە وەک گڕی خەبات
مزگێنی ڕووناكی ئەبات
نەورۆز كە ڕۆژی نوێ ی ناوە
یادگارێكە بۆ «كاوە»
نۆبەرەی ساڵە
لەم خاكە ئەڕۆی
گوڵ باخی ئاڵە
خونچەی ئەپشكوێ
بەستەڵەكی ستەم و زۆر
توایەوە بەتیشكی خۆر
بەتیشكی خۆری ئاگرین
گڕی شۆڕش و ڕاپەڕین
دڵی سەهۆڵی ئەژدەهاک
تێكەڵ كرا بەخۆڵ و خاک
لافاوی شۆڕش
دڕک و داڵی برد
بە هەوری هێرش
نەورۆز گوڵی كرد
كڕێوەی زستانی ستەم
یان وەیشومەو تۆفی سەردەم

سەهۆڵ بەندانی شاخ و داخ
هەناسەی ساردی ئاخ و داخ
نەما بە مەشخەڵی نەورۆز
جەژنی کوردی کاوەی دڵسۆز
تا ئاگر ماوە
نەورۆز ئەمێنێ
گوڵی گەشاوە
نەمری دێنێ

مامۆستا گیان

بۆ بەڕێوبەری قوتابخانەکەم لە چوارتا، مامۆستا (ع.و. نوری) ١٩٧١

لەژێر تەمی یادگارا
تەمی خەستی ڕۆژگارا
ئەو سەردەمەی من مناڵ بووم
چۆلەکەی بێ پەڕو باڵ بووم
بەهەزار حاڵ شێوەت ئەکەم
قەتماغەی زامێ لائەدەم
هەناسەیەک بەبا ئەدەم
ساڵانی پێشووم ڕا ئەدەم
زام: تابڵێی سەخت و قووڵە
هەناسەی چی؟ گەردە لوولە
کە خوشکی لەش هەڵ قرچاوم
گیانی ئەدا لەبەر چاوم
چۆن دایکی جگەر گڕگرتووم
بۆ فریشتەی لەدەس دەرچووم
خوشکی من و قوتابی تۆ
برژە برژی بوو بەپشکۆ
(کچان) ی لەهەیوان ڕاکشاو
بە ئاستەمێ نووزە تیاماو
هاتی بۆلای، مامۆستا گیان
ئەی مامۆستای دڵ میهرەبان
بەدەست و پەنجەی پیرۆزت

بە هەستی بەزەیی و سۆزت
دەرمانت دا لە زامەکەی
بۆت هێنا بڕوانامەکەی
بە چاوی وتی: بۆ چیمە؟
هەرچی هیوای ژین بێ نیمە
زۆر دانیشتی بەلایەوە
وەک باوک دڵت دایەوە
ئیستەش یادی ئەو کسپەیە
لەناخا چەشنی کڵپەیە

نامەی بەندییەک

لە شیعری نازم حیکمەت

تاقانەکەم!
پێت وتم لەدوا نامەتا:
سەرم چەن ئازارم ئەدا
دڵم سەرسامە، پێت وتم:
ئەگەر هاتوو تۆیان خنکان
تۆم لەدەس چوو
مەحاڵە بەبێ تۆ ژیان
ئەژیت
ئەی ژنە خۆشەویستەکەم!
هەرچی یەکم لێ ئەزانیت
نامێنێ، ئەڕەوێتەوە
وەکوو ئەو دوو کەڵە ڕەشەی
لە هەوادا ئەچێتەوە
ئەژیت ئەی خوشکی دڵەکەم!
ئەی خاوەن قژی خورمایی!
چونکە لەچەرخی بیستەما
خەم و پەژارە بوو مردوو
ساڵێ پتر تێ ناپەڕێ

***

مردن چی یە؟ لاشەیەکە
لە کۆتایی پەتێکا ئەلەرێتەوە
ناتوانم خۆم بۆ ئەم مردنە ڕابێنم

بەڵام ئەی خۆشەویستەکەم
بڕوا بکە
کەدوو دەستی تووکناوی جەلـلادەکان
پەت لەملی من توند ئەکەن
بەخۆڕایی
لەچاوی شینی نازما
بۆ تارمایی ترس ئەگەڕێن
لە پاشماوەی ڕووناکی یا
ڕووناکی دوا بەیانی یا
هاوڕێکانم لەبەر چاوە
تۆ ئەبینم
هیچ نابەمە ناو گۆڕەوە
خەمی ئەو سرودە نەبێ: ناتەواوە
***
ئەی ژنەکەم
ئەی ئەو کەسەی کەهی منی
ئەی دارسەروە دڵ نەرمەکەم
ئەی دوو چاوە شیرینتر لەهەنگوینەکەم
ئەپرسی چۆن ئەمەم نووسی؟
ئەیانەوێ فرمانی خنکانم بدەن
کاتی لێ پرسینەوەمە
چۆن ئەتوانن هەر بەوێنەی سەلکە تووڕێ
سەری مرۆڤی هەڵکەنن
نە بیری وا با بە سەرتا جارێکی تر

رانەبووریٚ
هەموو ئەو شتانە ئیٚستا
دوور ئەبینم

***

ئەگەر ئیٚستە پارەت هەیە
پۆشاكى ژیٚرەوەم بەریٚ
بادارى یەو لیٚم ناگەریٚ
هەرگیز بیرت نەچیٚتەوە
كەوا خیٚزانى بەندى یەك
بیرى لە لاى ئەو كۆمەڵە شتانە بیٚ
بەخۆشى ئەگەشیٚتەوە

یادی ئاوابوونێک

١٩٧١

ئەی چاوی یاد سەرنجێکی ئەوتۆم ئەوێ
لەپاییزا بەهارێکی تیا دەرکەوێ
بۆ گوڵزارێ بەدەروونی من مەبەستە
بەهەشتێکی دڵگیری وێژەو هەڵبەستە
باخچەیەکە لەجێ ی گوڵەباخ و شەوبۆ
چەپکە گوڵی جوانی و هونەری گرتەخۆ
نەورۆزێکە لە مەڵبەندی وێژەی کوردا
لە کوێستانی لاساییدا سەری هەڵدا
بۆنی خۆشی نوێ کەرەوەی هەمەچەشنە
شەماڵی هەڵبەستی تازەی خستە شنە
خوورەی پڕ لە ئاوازی نوێ ی سەرچاوەکەی
گەشەو ورشەی دا بەباخچە ڕازاوەکەی
چاوی گێڕا بە (بەهەشت و یادگارا)!
بەڕۆژانی خۆشەویستی و بە شەوگارا
بەشەوانی گەشی وەک ڕۆژی ڕووناکا
بەڕۆژانی ڕەشی وەک شەوی خەمناکا
مل کەچ نەبوو بوو پەرژینی چاو لێ کەری
تابتەنێ، وەک تان و پۆ، دەور و بەری
بەهەشتێ بوو، پول بە پول، فریشتەی جوانی
لەژێر سێبەری ئیلهاما بۆی ئەڕوانی
لەبەر ئاوێنەی شەونمی قەتیس ماوا
ئەدوا لەگەڵ پەری ی بەجوان ڕازاوا

ئەو جوانی یەی لەسەر لقی ئەم سرووشتە
تاکە گوڵێکی دەرکەوتووی ژووروی گشتە
ژێر سێبەری زۆر درەختی ئەو بەهەشتە
هەواری سەیران و گەشتە بۆ فریشتە
***
ئەی چاوی یاد بەسەرنجی سۆزو تاسە
وەک ناخی من، فرمێسک و هونەر بناسە
ئەو فرمێسکەی پاییز ئەیگۆڕێ بە باران
بە ڕەهێڵەی گریەی ئاسمانی بەهاران
هۆن هۆن دڵۆپی فرمێسکی وەفاداری
لەچاوی ئەو هەڵبەستانەدا ئەبارێ
بە هەناسەی ئاگرینی گڕی شیوەن
زیاتر بڵێسەی ئەبەخشی بە بەهرەو فەن
گڕەو دووکەڵی هەناسەی جگەرسووتاو
فرمێسکی بێ بڕانەوەی ئەدا بەچاو
بە گریانی ووشک ئارەقی ڕەش و شین
باخچەی هونەر پەروەردە بوو جوان و شیرین
لەسەر دەستی فریشتەی شیعری بەسۆزا
لە بەهاری بەهرەو هونەری پیرۆزا
لەگەڵ بلبل لەگەڵ دەروێشی شمشاڵ ژەن
پەری ی هەڵبەست کەوتە سکاڵای پڕ لەفەن
***
ئەی چاوی یاد بەسەرنجی بیرەوەری
ئەمەوێ پەی بە سرووشت و دەروون بەری

ئەو سروشتەی لە ئاوێنەی کوردستانا
چاو ئەبلەقە لە ڕاست دیمەنی جوان جوانا
لە وووڵاتی پەلکە زێڕینەی ئاسمانا
لەگەشتنامەی قەرەداغ و هەورامانا
بەوێنەی جوان و شیرینی ی خەیاڵاوی
نیگاری ئەوتۆی ئەکێشا، تەلیسماوی
پەڕی هونەر، وەک وێنەکێشی بەهرەدار
سروشتی ی هەڵبەستی ی جوانتر بوو لەبەهار
چوار وەرزە باخچەی دەروونی پڕبوو لەگوڵ
پاراوی کارێزی هەستی بە قوڵە قوڵ
تا ئەو دەمەی تیشکی چاوی کوژایەوە
خونچەو چرۆی هەڵبەستی ئەگەشایەوە
هەڵبەستی گەش بەتریفەی ئەو دەروونە
خوڕبوو: بە ئاوازی ئەو سەرچاوە ڕوونە
دڕک باخۆی بەداری داخا هەڵواسێ
پەڕی ئەو هەڵبەستانە پاییز ناناسێ
ئەی چاوی یاد! گەرمی ی سەرنجێکم ئەوێ
وەک (لاوک و پەیام) بڵێسەی سەرکەوێ
بۆ ئاگرێ: مەشخەڵ خۆشی بای بڕوایە
بۆ خەباتێ: ڕزگاری کوردی لەدوایە
بۆ ئامانجێ: تابڵێ ی شیرین و بەرزە
ڕێ ی خەباتێ: کەوا پەرستنی فەرزە
بۆ لاوکێ: ئەرخەوانیە وەک ئاسۆ
بۆ پەیامێ: بۆتە خوێنی جەرگی پشکۆ

ورەو زاتێ: سەرچاوەی سەرسەختی کێوە
لەمەرگیشا بزەی نەبەزینی لێوە
بۆ هەنگاوێ: بەڕێگەی شەوگاری دوورا
ڕۆیی بۆ ڕووناکی بە ئاگری سوورا
بۆ ئارەقێ ڕژا بەسەر دڕک و داڵا
بەسەر زامی ژیانی ناسۆرو تاڵا
بۆ هەڵبەستێ، هەوێنی گەرمەی شۆڕش بوو
بروسکەو گرمەی ناڵینی پێش هێرش بوو
بۆ بلبلێ: ون بووی دوا کۆچە نۆ ساڵە
بەستەی شیعری لە گوێچکەی چەرخا زوڵاڵە
هونەرمەدێ: تا هەڵبەست و نووسین مابێ
ئەستێرەی بەرزی لەتەما نقوم نابێ
بۆ (گۆران)ێ کە تا ئەم دنیایە مابێ
خۆری گەرمی بلیمەتی ی ئاوا نابێ

بۆ چلەی مەفتوونی هاوڕێم

١٩٧٣

ئەی پێنووسی دەستی وەفا و پێ زانین
هەڵبەستێکم ئەوێ رەش پۆش وەکوو شین
پرسە بگرێ بۆ کۆچی جوانەمەرگێک
رەنجەڕۆ بوو لەوچان و خۆشی ی ژین
بۆ مەفتوونی هاورێ ی دەمی قوتابیم
ئارەق رێژی تینووی فێربوونی چین چین
ئێستەش قاقای پێکەنینی ئەو دەمەی
لەگوێ ی منا دەنگ ئەداتەوە یەک بین
ئێستەش قسەی ساکار و بێ فێڵی ئەو
لەبەر چاوم نەخشە وەک باخچەی رەنگین
وەک بلبلێ وێڵی گوڵی خوێندن بوو
لەپاریس و لە لەندەن و لەبەرلین
لەرێ ی بەرزی کوردایەتی پیرۆزدا
بەشدارێ بوو لەریزی دەستەی پێشین
لە ئاگری خۆشی دە ساڵەی کوردا
پشکۆی گەش بوو بۆ رێ ی خەباتی خوێنین
تا داخەکەم جەرگی کەوتە وشک بوون
چاوی لێک نا بە هەناسەی ئاگرین
بە هەزاران چەشنە هیوای دڵەوە
بە ناکامی ماڵ ئاوایی لێ کردین

دیاریی تۆیە

پێشکەشە بە ئاودێری جگەر گۆشەم
١٩٧٤

دیاری ی تۆیە ئەی (ئاودێر)ی باخچەی هیواکەم!
زەردەخەنەی لێوی خۆزگەم، کۆرپە ساواکەم!
لۆمەم ئەکەن چۆن بوو بە تۆ شیعرم نەجۆشا،
دەریای قووڵی خۆشەویستم، ناخی نەخرۆشا؟
بۆچ فریشتەی نوستووی شیعرم بێ راچەنین بوو؟
لەگەڵ یەکەم گریانی تۆ، بێ پێکەنین بوو؟
ئەزانی بۆ، بەرخۆلەکەم! خونچەم نەپشکووت
بەشنە بای فێنکی وەک شەماڵەکەی رووت؟:
شیعریش وەک تۆ، منالێکە، زادەی هەناوە
باڵدارێکەو لە هێلانەی ژانا خولقاوە
گەوهەرێکە، بە ناو دەریای ئازارو دەردا
ئەبێ بچم، تێر بگەڕێم، تاکوو سەرهەڵدا
شیعریش وەک تۆ کۆرپەیەکە نازداروساوا
وەکوو پشکۆ گەش ئەنوێنێ لە تین و تاوا
شیعر لای من، بزەی لێوی قاقای زامێکە
وەکوو نیشان لەسەر سنگی رێ و پەیامێکە
شیعریش ئەبێ وەک تۆو ژیان تینووی تاسەبێ
بەرلە هاتن خاوەن جووڵەو بای هەناسە بێ
جاکەواتە چۆن ئەمتوانی شیعرێ داڕێژم
دامرکێنێ گڕی تینووی مەبەست و چێژم
وەک بڵێسە جۆش نەسێنێ ئاگری هەستم

گەرم نابێ بۆ پێشوازیت کۆشی هەڵبەستم
جا ئەو سۆزەو هەڵبەستی وا بۆ گلێنەی چاو
چۆن دێتە دی بەسەرپێ یی هەروا لە ناکاو
خۆت ئەو شیعرەی لە دیوانی ژیانی منا
ئەو گەوهەرەی لەبن دەریای هەستی بێ بنا
تۆش بم بەخشە کەوا نەمویست لە سەرەتاوە
شیعرێ دانێم، دڵ پێ ی بڵێ: هەڵپرووزاوە

بۆ هیوای خوشکەزام

١٩٧٤

لەدوورەوە کە هەواڵی جەرگبڕی تۆم بۆ هات
مەلی تاسەم هەڵفڕی بۆ ئاسمانێکی کش و مات
تالەوێوە، بەشێنەیی، شۆڕبێتەوە بەرەو خوار
ژێر درەختێ، سەربنچکێ، بۆ خۆی بکا بە هەوار
تابتوانێ، تێر تێر بگری، بۆ هیوای لەدەس چوومان
رۆڵەی شەرمن، پەپوولەی وێڵ، بەرخی لە چاو ون بوومان
بێنێتە پێش، لەو دوورەوە، شێوەکەی تۆ هیوا گیان
چۆن گوللەی وێڵ بەڕێ ی کردی بۆ سەر گردەکەی سەیوان
ورد بێتەوە لە رەوشت و لە تەمەن و باڵاکەت
لەقەڵەم و لە دەفتەرو کتێبی ناو جانتاکەت
لەشەبەقی زامی لاچاو، جل و بەرگی خوێناوی
هاوڕێ یانی قوتابخانەو وێنەی تازە گیراوی
لە شوێن و رێ و لە پێخەف و هەزاران هەڵس و کەوتت
بێ ژمارە یادگاری گڕ تێ بەربووی دواکەوتت
گوێ شل بکا بۆ شیوەنی گەرم و گوڕی رۆڵە ڕۆ
دایک و باوک و خوشک بەتۆ رەنج بابردووی رەنجەڕۆ
ئاخ کۆستی تۆ، وەک گوللەکە، چزا بەسەر دڵمانا
کولانەوەی زامی ناسۆر هەر ئەژی لە گەڵمانا

لە شیعری شیللی

لە کوردی یەوە بۆ شیعری کوردی

زۆر خێراتر لە راکردنی هاوین
زۆر خێراتر لە لاوی ی پڕ پێکەنین
زۆر تیژتر لە شادی ی شەوانی دێرین
هاتی و تێپەڕیت
پەرەسێلکەی هاوین ئەگەڕێتەوە
کوندەپەپووی شەو فەرمان ئەگرێتەوە
بەڵام سۆنە کێویلەی هەرزەکاری
تاسە ئەکا لەگەڵ تۆدا بێتەوە
ناراستە وەک تۆ
هەموو رۆژ مەیلی سبەینێیەتی دڵ
خەو بۆتە ئازارو خەفەتی بەکوڵ
بە خۆڕایی زستانی ژیانەکەم
گەڵای سەوز ئەخوازێ لەم چڵ و ئەو چڵ
سەوسەن بۆ سەر نوێنی بووکێنی چاکە
گوڵباخ هەر بۆ سەری کەیبانوو تاکە
وەنەوشە بۆ جوانەمەرگی ناو خاکە
دەبا هەمیشە پانسیش گوڵی من بێ

هەڵی پچوڕکێنە لەسەر گۆڕەکەم
ئەوەی هەناسەی زیندوێتی تیا ئەدەم
بێ ئەوەی دڵۆپێ فرمێسک بەری کەم

مەهێڵە هاوڕێیەک چەن خۆشەویست بێ
هیوام لە دەست با، یان ترس دایگرێ

رازێک و نیازێک

١٩٧٤

شیرینەکەم!
ئەی ئارامەکەی گیانەکەم
ئەی ژینەکەم!
ئەی سەرمایەی ژیانەکەم
لەو رۆژەوە دوورم لە تۆ
زمانێکم کەوتووم لە گۆ
نە لەوەتەی لێت بڕاوم
بەوێنەی ئەو کەسەی بێنێ
هەردوو چاوی خۆی دەربێنێ
لەتاریکی ی ژانا ماوم
ئەی ژین! ژیانی من و تۆ
ئەمیان ئەگەر تانە ئەو پۆ
لە ژێر درەختی چەن ساڵە
ماڵی من و تۆ یەک ماڵە
شەو بوە تاکو بەیانی
گیان کردوویە پاسەوانی
بزەی سەر لێوی هەفتانە
بژیوێ بوو بۆ ئەم گیانە
سروەی شەماڵی پشکووتن
بەهاری ئەبەخشی بە من
بێ سێبەری تۆ بزانە
بلبلێکم بێ هێلانە

بێ خۆراک و دانەوێڵە
ئاسۆی هەڵفڕینم لێڵە
مەودام وێڵە
بەڵام ئاخۆ
هەروا ئەمێنین من و تۆ
هەروا دوورە پەرێزو دوور
منی بلبل، تۆی گولی سوور
ئەی ئەو گوڵەی خۆم ئەزانم
چۆن شەتڵێ بووی، کە ڕوانم
بۆ چ نیازو مەبەستێ
بەچ سۆزێ، بە چ هەستێ
بۆ ئەوەی تا وەچەم مابێ
ژیانی لە پێناوا بێ
لەڕێ ی تۆدا خۆی بەخت کا
سەختی ی رێگای تۆ تەخت کا
تاکوو بەهیچ گەردەلوولێ
رەگ و ریشەی تۆ نەجووڵێ
گەر بێ و پەڕەت هەڵوەرێنێ
بۆن و تۆوت هەر بمێنێ
تۆو لەنوێ شین ببێتەوە
شەپۆلی بۆنت بێتەوە
ئەوسا بێ شک: گوڵ و بلبل
وەک دڵدار دەست ئەنێنەوە مل
بە یەکتری شاد ئەبنەوە

وەک دوو دیل ئازاد ئەبنەوە
ئەی ژینەکەم!
ئەی ئارامەکەی گیانەکەم
شیرینەکەم
ئەی سەرمایەی ژیانەکەم

بۆچی نابێ

١٩٧٥

نازدارەکەم
گەر نەختێ گوێ راگری لێم
پێ ی لێ ئەنێم
خۆم خۆش ئەوێ
هەرگیزاو هەرگیز نامەوێ
مۆمی داگیرساوی ژینم
بتوێتەوە
هیچ حەز ناکەم
پشکۆی خۆزگەو خەو بینینم
بکوژێتەوە
خواپەرست بم، لەخوا زیاتر
خۆم خۆش ئەوێ
ئەگەر دنیا پەرستیش بم
زۆر زۆر لەم دنیایە زیاتر
خۆم خۆش ئەوێ
ئەزانی بۆ نازدارەکەم
ئەوەندە من خۆم خۆش ئەوێ
لەبەر تۆیە، تۆم خۆش ئەوێ:
پەیکەری خۆشەویستی بم
بۆچی نابێ
تا ئەم دنیایە دنیا بێ
هەر بمێنم

هەر بمێنم
هەر بمێنم

یادێکی ٢٥ ساڵە

١٩٧٥

(١)
یادگارێ، دەریای خەمم ئەهەژێنێ
پوورە هەنگی پەژارەم لێ ئەوروژێنێ
هەرچەن ئەکەم لمی تینوی هەتاوی سوور
فرمێسکی چاوی ئەو یادە ناخواتەوە
هەرچەن ئەکەم ئیسفەنجی لەبیر چوونەوە
کفەی خوێنی بەربووی رەگی ناخواتەوە
لەوساتەوە، ئەو یادە لەدایک بوە
لەناخما، وەکوو خۆی ماوە زیندوە:
(٢)
بیرەوەری ئەو بەندی یەی وەک بزمارێ
سەرنجی بە بن میچەوە داچەقاوە
وەک هەژارێ
وەک هەزارێ
پلیشاوەی ژێر پێ ی کاروانی سزابوو
مرۆڤێکی ئەم خاکی کوردستانەبوو
تاوانەکەی؟ لەگەڵ براکەی دوانەبوو
(٣)
ئەو برایەی خوێنی ستەمکارێکی ڕشت
گورگێکی بەرەڵاو هاری لەو شاخە کوشت
دادگای دڵنیا نەبوو، بەدەست و برد
داوای تاقە بیست ساڵێکی تەمەنی کرد

لە ناو دۆزەخی ئازارو ژان و ئێشا
هەرچۆنێ بوو، سێ چوار ساڵێکی راکێشا
تا بەبن باڵی دەرفەتا، دەرچوو هەڵات
لەودیوەوە، هەواڵی کۆچی دوایی هات
(٤)
کە ئەو هەڵات، یاساوڵ ئەمی ڕاپێچا
بە سەردڕکی یاسای خێڵ و خوارو خێچا
هەزار هاوار، هاوار، هاوار، کە من ئەو نیم
ئێمە دوانەین لەیەک ئەچین، رۆژم شەو نیم
وس بێ دەنگ بە، تۆ هەرئەوی، تۆ هەرئەوی
بۆ رائەکەی؟ نازانی بەر دەست ئەکەوی
بارستایی چوار ساڵی کەش لەئەستۆتە
هاوڕێ ی رۆژو شەوتە ئەو زنجیرو کۆتە
(٥)
تا لەو کونجی زیندانە خۆی بخواتەوە
بە فرمێسک چڵکی ستەم بشواتەوە

لە ئەلبوومی هەڵبەستێکدا: شەش وێنە

١٩٧٦

یەکەم وێنە:
بەداخەوە
خەڵکی بۆیە کۆبوونەوە
تاکوو تەرمی ساڵی ئافرەت
بۆ سەیوانی کەمتەرخەمی و
گۆڕستانی بیر چوونەوە
بەڕێ بکەن
چۆن تێ ئەگەن؟
مافی خۆیانە تێ ی بگەن
بەڵام دەنگێ لە ناخەوە
شەپۆل ئەدا لەپەردەی گوێم
ئەڵێ: کلیلی گەنجینەی
هەموو ساڵێ بە دەست پیاوە
بۆ رووالەت
لە ساڵانی چەرخەکانا
تاقە ساڵێکی ناو ناوە
ساڵی ئافرەت

دووەم وێنە:
ئەگەر هاتوو
لە ناو باخچەی چڕی ژینا
لە بەر شنەی پێکەنینا

لە ژێر سایە درەختێکا
لە وەختێکا
گوڵی پشکووت
ناوی کچ بوو
هەناسەی گەرمی بێزاری
بڵێسەی ئاگری نەفرەت
پەڕەی ناسکی نەژاکان
ورد ورد لاسکی نەپڕووکان
گەر وانەبوو
ئەڵێم: ئافرەت
وەک مرۆڤی، وەکوو پیاوێ
رۆژو مانگ و ساڵی ناوێ

سێیەم وێنە:
ئەگەر هاتوو
گوڵە باخێ
لەسەر لقی بەرزی جوانی
گەشایەوە
بەسروەی شەماڵی حەزو
خۆشەویستی لەرایەوە
بۆ بلبلی هەڵبژاردەی
لە ژێر سێبەری پەیکەری
دڵداری راستەقینەدا
چەمایەو

درکێ نەبوو
وەکوو دڕکەکەی مەم وزین
جەرگی ئاواتی هەڵدڕێ
بە گەشاوەیی هەڵوەرێ
گەر وانەبوو
ئەڵێم: ئافرەت
وەک مرۆڤێ، وەکوو پیاوێ
رۆژو مانگ و ساڵ ناوێ

چوارەم وێنە:
ئەگەر هاتوو
جوانی تەنها بادەنەبوو
شەرابێکی سادە نەبوو
پیاو مەست بکا
وابزانێ
لەگەرمەی بەزم و شایی یا
لە لوتکەی بەرزی بایی یا
سەرچۆپی کێشی پارەیە
خۆی خاوەنی ئەو یارەیە
خۆی خواوەندی ئەویارەیە
وا هەست بکا
کە ئەتوانێ
لەکێڵگەی ئارەزوی پەستا
گوڵی هەستی پێ خوست بکا

گەر وانەبوو
ئەڵێم: ئافرەت
وەک مرۆڤی، وەکوو پیاوێ
رۆژو مانگ و ساڵی ناوێ

پێنجەم وێنە:
گەر جریوەی ئەستێرەی رێز
لە ئاسمان هاتە سەر زەوی
ئەگەر هەوری بارانی سۆز
چاوی وشک نەکردەوە
گەر لە گۆشەی مرۆڤەوە
هێلانەی نازی ئەو رێزە
ناو گلێنەی هەردوو چاو بوو
نمە بارانی ئەو سۆزە
سەرناخی دەروونی پیاو بوو
ئەگەر گورگی -
بە ناو لەپێستی مرۆڤا
چاوی سووری کاڵ بوەوە
کەڵبەی تیژ ئاڵ بوەوە
لۆژ لۆژ بەرەو چاڵ بوەوە
ئەگەر وابوو
ئەڵێم: ئافرەت
وەک مرۆڤێ، وەکوو پیاوێ
رۆژو مانگ و ساڵی ناوێ

دوا وێنە:
ئەگەر ئافرەت
وەک باڵدارێ
ئەو باڵدارەی من ئەمەوێ
هەرگیزاو هەرگیز نەسرەوێ
توانی بە دوو کەڵی چرا
بفڕێ بفڕێ، بۆ پێشەوە
وەک ماسی یەک
ئەو ماسی یەی من ئەمەوێ
بەجۆرێکی وا هەڵکەوێ
بروا بە ناو دەریای گڕا
بوونی بخاتە کێشەوە
بە دەستی خۆی
بە هەستی خۆی
وەک نەشتەرێ
چوو بە چاوی نەخۆشیا
بەگژ جەورو خوێن نۆش یا
وەک مرۆڤێ
توانی جێ ی خۆی بکاتەوە
توانی رێ ی خۆی بکاتەوە
توانی گرەو بباتەوە
دیارە ئافرەت
وەک مرۆڤێ، وەکوو پیاوێ

رۆژو مانگ و ساڵی ناوێ

پێ بکەنە بۆ ژیان

لەفارسییەوە

ئەی کۆرپەلە ساواکەم!
گوێم لێ بگرە، بزە بتگرێ
پێ بکەنە، پێکەنینێکی شیرین
پێم بڵێ، ئەم خەم و ئازارانەت لە کوێوە هەڵقوڵاون
پاشماوەی فرمێسک لە چاوە جوانەکانت بسڕە
چونکە مۆتەکە رەشە نەفرەت لێ کراوەکە
دێتە ماڵەکەمانەوەو لەنێوان هەنیسک و فرمێسکی تۆدا
خۆی حەشار ئەدات. بۆ ئەوەی لە نیوەشەوا بتفڕێنێ
ئاخ.. خۆزگە ئەزانی ئەو مۆتەکە رەشە چەن دڵڕەقە
پێ بکەنە بەرووی هەرشتێکدا کە ئەتگرێنێ.
مایەی بەختەوەریم
پێ بکەنە، پێکەنینێکی سەرکەوتوانە
بزە بتگرێ
بەرووی تیشکی برایەتی و خۆشەویست و ئاواتی خۆشدا
ئەی کۆرپەلە خۆشەویستە گڕوگاڵ شیرینەکەم!
واز لەگریان بێنە
واز لە فرمێسک بێنە
پێکەنینت تروسکەی شەبەقی رووناکمانە
بزەبتگرێ، بزە بتگرێ بۆ ژیان
بزەی شیرینت مەشخەڵی رێگا،

ڕێگای خۆشی و شادییە بۆ ناخی دڵمان

پڕیشکەکان

شیعری (ئاراگون)ی شاعیری گەورەی فەرەنسایە

(١)

واز لە سکاڵا بێنە
هیچ شتێک لەوە زیاتر
مایەی گاڵتە پێ کردن نی یە
کە مرۆڤێک بکڕووزێتەوە
ئەگەر نەگری

(٢)

بڕوام پێ بکەن
هیچ شتێک
بەقەدەر بیرکردنەوە
ژان کێش نی یە

(٣)

هەرچەندە شیعر
کورت تر بێ
چاکتر بەناخی دەروونا
ڕۆ ئەچێت

(٤)

با ئەم شاعیرە
شار بەدەرکەین
چونکە لەشارەکەدا
جێگای ئەم جۆرە

ژانە نابێتەوە
(٥)
ئەسوورێمەوە
نووکی نێزە لەدەروونم چەقیوە
ئەسووڕێمەوە
شتێک لەخەیاڵمایە
ئەسوڕێمەوە
بەگوڵدانێکی گوڵی سیس و
ژاکاوەوە
بەچەند وێنەیەکی
بچووک کراوەوە
ئەسوڕێمەوە
بەجل و بەرگی کۆنەوە
ئەسوڕێمەوە
کوونێکی گەورە لەدڵمایە
(٦)
هەموو شتێکمان بۆ ئەوانە
دروست کردووە کەوا ئەخنکێن
هەموو شتێک بۆ ئەوانەی
هەناسە بدەن
پەنجەرەمان بەسەر شەوا
بەرز کردۆتەوە
لەهەموو شوێنێک
داڵدەمان کردۆتەوە

ئێوەش رەگی سکاڵامان ببڕن
(٧)
هەرگیز
هیچ شتێک
لەزەردەخەنە جوانتر نی یە
بالەسەر روویەکی
شێواویش بێت
ئایا ناتانەوێ جوان بێت؟
(٨)
ئەم هەنگاوە برینداراانە
دوورخەنەوە
(٩)
چەن پێت رەوایە
چاو وەرگێڕی
لەو شتانەی خوێناوین
(١٠)
هەموو شتێک بەتەواوی
لەشوێنی خۆیایەتی؟
یان هیچ نەبێ وا ئەبێ؟
(١١)
ئەی دەرۆزە کەر
دەستە راکێشراوەکانت بشۆ
(١٢)
کێ ئەڵێ ی من ئازار ئەکێشم؟

ئەوانم لەبیر ئەچێتەوە؟

(١٣)

بێ دەنگ بوونت بەس نی یە
بەڵکوو پێویستە بزانی
شتێکی تر بڵێ یت

(١٤)

ئەو دەرختە، بەنەفرەت کراوە
ئەگەر چاو شادو دڵخۆش نەکات
هەروەها شاعیریش مافی مانەوەی نی یە
ئەگەر گوڵ دەرنەکات

(١٥)

هیچ زامێک نی یە
ئەگەر کەمێک جوانی بکەین
دەمێکی لێ نەیەتە دی
هەروەها هاوارێک
نەتوانین بیگۆڕین
تاقانە تاوان:
رێک نەخستنی ئاوازەکانە

(١٦)

قسە بۆ ئەو کەسانە ئەکەم
کە ناتوانن بخەون
ئەوان بەتەنیا نین
مادام لەوان ئەچم
هەروەها قسەش بۆ ئەوانە ئەکەم

حەز ئەكەن بمرن
بۆچى ئەڵێن:
من خۆپەرستم
(١٧)
ژيان پڕە لە پڕيشك
بەڵام لەگەڵ ئەوەشا
هەر ژيانە
(١٨)
جار جار جێ ى خۆيەتى
لەشەوا هاواركەين
(١٩)
جارێكى تر چاوى مناڵە مردوەكان
نايەڵێ لەمرۆ بەدواوە
ئاوێنە ببينێ
(٢٠)
ئايا ئەزانى؟
وشەى شەرمەزارى چى يە
(٢١)
هەوڵ بەن
ئەم وشەيەى لە خەنجەر ئەچێ
ئاوێتەى بەيتى شيعرێكى فەرەنسى بێت

منیش وتم

١٩٧٧

پێ یان وتم: بخۆرەوە، بخۆرەوە، بخۆرەوە
ژەنگ وژاری دەروونەکەت بشۆرەوە
هەتا ئەتوانی بەبادە
خەرمانی خەفەت بەبادە
وەک ئەوانەی هاوزامی تۆن
سارێژبە بەشەرابی کۆن
هەرچی خەم و خەفەت هەیە
لەشکر بێ شکستەی مەیە
هەرچی هەوری رەش و تاڵە
پەرتی دەس شەرابی ئاڵە
هەرچی کەوا گەردەلوول و رەشەبایە
گیژەڵووکەی ئەمسەرەوسەری دنیایە
لەدەست تەلیسمی بادەدا
وژەی نایە
دەنگی نایە
کەواتە تۆش بخۆرەوە، بخۆرەوە، بخۆڕەوە
منیش وتم: ناخۆمەوە، ناخۆمەوە، ناخۆمەوە
ئەوانەی کە دەخۆنەوە
تا خۆیان بیربچێتەوە
تا خەمیان بیربچێتەوە
لاوازن هەر لەکۆنەوە
حەز لەهەست و ژیری ناکەن

لەچەشنە بادەیەک ناگەن
کە چۆن لەپیاڵەی ژیری یا
یەک بینە خۆم ئەخۆمەوە
تا ماوم خۆم ئەخۆمەوە

لەپاڵ کێلێکدا

١٩٧٧

یەکەم:
سەمەندەرێ
رۆژێ بەقەقنەسێ گەیی
وتی: وەرە با من و تۆ
بەزمانی وەک ژیلەمۆ
چیرۆکی ئاگراومان
بنووسینەوە بە پشکۆ
لەکۆنەوە
لەمەڵبەندی هەزاران کات و شوێنەوە
وتوویانەو دەیڵێنەوە:
کە سەمەندەر
وەک خدرو ئاوی ژیان
هەڵقوڵاوی ئەفسانەیە
پەلەوەری بێ لانەیە
مەلێکی بێ هێلانەیە
وەک چۆن ماسی هەر لە ئاوا
توێشەبەرەی ژیانی دەپێچێتەوە
ئەم تەواو پێچەوانەی ئەو
بە ڕۆژو شەو
بۆی بگەڕێن
لە شەپۆلی گڕی سوورا
دەی دۆزنەوەو

بەسەرهاتی دڵداری لەگەڵ ئاگرا
وەک چەپکە گوڵ
وەک شیعر دەهۆنێتەوە
تەنها لەهێلانەی پشکۆی گەشاوەدا
دەبێ و دەژی و دەزێ و دەمرێ
ئەم بوون و ژین و زایینە
بڵێسە نامەی ئایینە
هەمووی بەسەرهاتی منە
کەلە زۆر سەرنجا ونە
دڵداری ی بڵێسەی ئاگر
گەرمایی و رووناکی پێیە
خۆڵەمێشی سەر هەڵگرتووی
تەریوەی سەر پشکۆی ئاگر
دەیزانم و چاوم لێیە
سووتووی گۆرستانی کێیە
دووەم دەنگ:
ئەی قەقنەسی وێرانە ماڵ
دەزانی چۆن بەگڕی باڵ
بەگڕی باڵەکانی خۆم
وەکوو مەشخەڵێکی فڕیو
دەسووتێم و دەنیشمەوەو
دەبمە زووخاڵ
دەزانی چۆن لەبەر ژان و داخی نەوی
لەتاوی کزەو ناسۆری

تاوانەکانی سەر زەوی
لەخۆشی ی بەرزبوونەوەو
فڕینی بێ گەڕانەوە
بەدەریای وشکی ئاسمانا
جووتە باڵ دەمخاتە مەلە
دڕ بە تاوانەکان ئەدەم
دڕ بە سەر لوتکەکان ئەدەم
دڕ بە باڵدارەکان ئەدەم
دڕ بە ئەستێرەکان ئەدەم
تا بە ئاگری فجووقو
فڕینە سەرەو ژوورەکەم
گڕێکی دۆزەخ ئاسایی
لە دەروونی خۆم بەر ئەدەم
تا لە قەقنەسی سوتاوا
چاو هەڵدەهێنێ بەچکەکەم
سێیەم دەنگ:
کە شەو داهات
پەروانەیەک لە دوورەوە
ڕووی کردە هاو سۆزەکانی
بە خۆیو گڕی سورەوە
وتی: منیش وەکو ئێوە
لەشەوگاری شەوەزەنگا
لەوەتەی هەم
بەتاریکی پەژارەو خەم

گڕو رووناكی پەرستم
تەنها گڕە خۆشەویستم
من (دێوانە)بم ئەو (شەم)ە
من (خاتوو زین)بم، ئەو (مەم)ە
بۆیە هەركە تاریكی هات
خۆم ئەسووتێنم كش و مات
بۆیە كە رووناكی دەركەوت
ئەبینی پەروانە دەركەوت
خۆم بەدەوری سەری ئەوا
زۆر زۆر ئەگێڕم لەشەوا
پەروانەم و خاوەنی ڕێ
دڵدارێكی گڕ گرتووم و
بەبێ ئەوەی لەپاڵ كزەو قرچەكەما
تۆزقاڵێ دەنگم لێوە بێ
دەنگی دوایی:
لایانەوە، بەردە كێلێ
بەم وشانە هاتە زمان:
سەرگوزشتەی سەمەندەرو
قەقنەس هەمووی ئەفسانەیە
كەی هونەری جوانەمەرگی و
گڕ پەرستی بۆ بێ هەست و
گیانێكی وەك پەروانەیە
ئەو بەهرەیە
بۆ مرۆڤی راكشاوی ئەو خاكەیە

وەک چەخماخەی هەوری ژان گرتووی بارانێ
رووناکی خستە ناوەوە
وەک تریفەی مانگەشەوی دەمەو بەهار
شەپۆل، شەپۆل، تیشکی ئاسۆی ئەرخەوانی
پرشنگی رشتە گلێنەی
چاوەکانی چەوساوەوە

بەستەیەک بۆ هەژاری

شیعری پاپلیۆ نیرۆدایە

ئەی هەژاری
لەوکاتەوە لەدایک بووم
بە دوامەوەی
لەکلۆری درەختەوە
زستانی ساردو سەختەوە
چاوی زەقت تێ بڕیوم
لە کەلەبەرو کونەوە
هەموو شەوێ
تەق تەقی کلیل و کڵۆم
ناوەکەی تۆ ئەهێنێ بۆم
لەگەڵ نیشان و رەگەزتا
دیمەنی خوێدانی شکاو
جلوبەرگی کۆن و دڕاو
شڕیی پێڵاو
سڵ کردنی پێ بەخشیووم
هەر لەپارێزی منابووی
بەکەڵبە تێر نەخۆرەکەت
بەچاوانی برسیتەوە
دەمی خۆڵەمێشیتەوە
جل ئەدڕێنی
دار ئەشکێنی
ئێسقان و خوێن ئەپروێنی

لێرەو لەوێ بە دوامەوە
وەکوو سێبەر
لە کۆڵان و شەقامەوە
لەو کاتەوە لەدایک بووم
لەژووره بچکۆلەکەمدا
لە گوزەردا
تۆم ئەدی چیچکەت کردوە
چاوەڕێم بووی
کەپەردەی تەختەی نووستوم
لەئوتێلێکدا لائەدا
لە ڕۆژانی گەنجێتی ما
لەجێ ی بۆن و بەرامبەری گوڵ
فیشکەی دەمی سرِت بوە
ئەی هەژاری!
شوێنم کەوتی
لەسەکەنەو خەستەخانە
لەسەردەمی ئاشتی و شەڕا
هەر کەمن نەخۆش ئەکەوتم
تەق تەق لەدەرگایان ئەدام
بەڵام ئەوەی ئەهاتە لام
پزیشکی دەردەکەم نەبوو
بەڵکوو تۆ بووی ئەی هەژاری
کە ئەهاتیتەوە بۆ لام
شتەکانت فڕێ ئەدام

بۆ چەقی ڕێگاو بانەکان
کە پیاوەکان
پێیان ئەکرد بەردە باران
تۆشم ئەدی چەن دەست و برد
بەو پەڕی رق و قینەوە
لەشتی فەرامۆش کراو
لەچەقی ڕێ و بەربارانا
تەختێکی ڕزیوت ئەکرد
سەرپەرشتیت ئەکرد ورد ورد
سەرپەشتی هەژارەکان
ئەمدی کەچۆن دەفری دوایی
ئەکەی بە تاجی پاشایی
ئێستاش ئەمە تامنم من
ئەی هەژاری!
کە پیشەمە شوێن تۆ کەوتن
تۆ دلڕەق بووی
بۆیە منیش وا دلڕەقم
ئەمبینی گۆرانی ئەڵێم
لەگەڵ هەموو هەژارێکا
تۆ گۆرانی من ئەبیسی
لەژێر پەردەی گشت تەختێکا
لەخەستەخانەی ستەما
گۆرانی یەکەی من ئەبیسی
ئەی هەژاری!

تاکوو مابم
هیچ دەس بەرداری تۆ نابم
لەچوار لاوە ڕاوت ئەکەم
ئابڵووقەی مردنت ئەدەم
ئەتکەم بە نیشانی تیرم
ئەتکەم بەدیل و یەخسیرم
نینۆکەکانت ئەشکێنم
کەڵبەت یەک یەک دەرئەهێنم
لەناو دەریای راوکارانا
لەگشت شوێنێ
لەقوڵایی کانەکانا
لەهەرجێیە
پیاوی لێیە
کەوا ئارەقی رەش و شین
لەناو چاوان ئەسڕنەوە
شیعری منەو ئەیڵێنەوە
دەستی سپی و دیارین ئێمە
هەموو رۆژێ
لەگەڵ کرێکاری چنین
نان ئەبەخشین
بەگشت نانەواخانەکان
ئەی هەژاری!
تۆ لەکوێ بی
گۆرانیم بەرز ئەبێتەوە

ژیانی من ئەژێتەوە
خوێنەکەم بەقوڵپی خەبات
ئاڵای زەردی تۆ لائەبات
شاعیری کۆنی رابردوو
تۆی زۆر بەلاوە پیرۆزبوو
نەمر بووی، تۆی لەلا، چاک بوو
دووکەڵی لەلا خۆراک بوو
تاکوو سەردەمیان بەسەرچوو
بەڵام وامن
بەئاگری شیعرووتن
تەخت و بەختت ئەسوتێنم
لەپاپۆڕێکت ئەخزێنم
من و ئەوانەی وەک منن
زۆر داخ لەدڵ و دوژمنن
بەدەردێکی ئەوتۆت ئەبەین
وەها شار بەدەرت ئەکەین
لەم ئەرزە جێت نەبێتەوە
فڕێت ئەدەینە مانگەوە
تالەوێوە
وەک بەندی یەکی ساردوسڕ
سەرنج دەی بە چاوێکەوە
بۆ ئەو نان و هێشوانەی
دنیای سبەی ئەگرنەوە

ئەى ئەسپەكەم پەلە بكە... پەلە

پارچە شيعرێكى (رەسوڵ هەمزاتۆف)ە

رۆژێ سێ ئافرەت بەرێ يان كردم
يەكەميان پشتى دا بەديوارەكەوەو
بێ ئەوەى سەر داخا وتى:
ئەگەر تۆ منت لەبير بچێتەوە ناگريم
دوەميان لەبەر دەرگاى ماڵەكە وەستاو
كوننەيەكى پڕى پێ بوو
گوێم لێ بوو وتى:
بگەڕێرەوە بۆلام، هيچ دوا مەكەوە
سێيەميان: هەناسەيەكى هەڵكێشاو هيچى نەوت.
هەركە لەشاخەكە پێچم كردەوە
ئەو شاخەى پارچە هەورێكى ئەرخەوانى داى پۆشيبو
يەكەمم بيرچوەوە
لەپێچەكەى ترا، بەدەروونێكى ئاسوودەوە
دوەميشم بيرچوەوە
فڕيم، سەدان رێگام كوتايەوە
لەگەڵ رۆژگارا هاتم و چووم
كەچى لەگەڵ ئەوەشدا نەمتوانى
سێيەميانم لەبيرچێتەوە
كەماچم كردبوو
گەڕامەوە بۆ لوتكەكە

یەکەمی نەگریسم دی لەسەر سەربانەکە
چاوەڕێیە
دووەمی ساویلکەش هاتە دەرەوەو
بەکۆنە کوننەکەیەوە
هات بە پیرمەوە
کەچی سێیەم نەهات بۆ پێشوازیم
لەگەڵ ئەوەشا هەتا دنیا دنیایە
ناتوانم لەبیرم بچێتەوە
شەوانیش هەر خەو بەو سێیەمەوە ئەبینم
کە ماچم کردوە

وێنە لە شیعری بابلۆ نیرۆدا

١-
کۆتایی جەژن
من بابلۆم
تائێستا نەگۆڕاوم
خۆشەویستم هەیە، گومانیشم پێیە
قەرزاریشم
لەدەریایەکی فراوانام لەگەڵ فەرمانبەرانا
کەشەپۆل دوای شەپۆل ئەیبزوێنن
لە ئاڵ و گۆڕام
سەر لە گەلانی وائەدەم هێشتا لەدایک نەبوون
دێم و ئەچم بەناو دەریاو وتانا
من زمانی دڕک و داڵ و
دانی تیژی ژەهرو
لەرزەی ئاوو هەواو
خوێنی رێکەوت و
شەوگاری درێژی حووت ئەزانم
چونکە لەزەمینێکەوە
ئەچم بۆ زەمینێکی تر
تاڤگەی چەندان چەمی گەورەو
هەورازی ئەوتۆم بڕیوە
کە یەکجار ستەمە
هەمیشە ئەگەڕامەوە بەبێ

دڵنیایی و مل کەچی
ئەتوانم چی بڵێم؟
ئەگەر ڕەگ و ڕیشەکانم نەبونایە

٢ـ
من بۆ گەل ئەنوسم
هەرچەندە بە چاوە ماندوەکانی ناتوانێ
شیعرەکانم بخوێنێتەوە
بەڵام ئەو کاتە دێت کە دێڕێک
بگاتە گوێ ی، گێژەلووکەیەک
بوومەلەرزە بخاتە ژیانمەوە
ئەوسا جوتیاری چاک چاو هەڵ ئەبڕێ
کرێکار بە زەردەخەنەوە بەرد لەت ئەکات
پاچ وەشێن ناوچەوان بەرز ئەکاتەوە
ماسی گر تۆڕ هەڵ ئەدا بۆ ئەو ماسیەی دەستی ئەسوتێنێ
فیتەر بەبۆن و بەرامەی سابوونەوە لە شیعرەکانم
وورد ئەبێتەوە
ڕەنگە هەموویان بڵێن:
هاوڕێ ی ئێمە بوو
من ئەوەم بەسە
ئەوە ئەو تاجەیە ئارەزووی ئەکەم
لەهەواو
لەمرۆڤی کەرامەت بریندارا
بتوێتەوە

– ئەم پارچە شیعرە لەزیندانە بەسامەکەی ماکرونیزۆس شاعیری تێکۆشەری یۆنان (متلاوس لاومس) نوسیویەو بەشێوەی نامەیەک بە نەهێنی ناردویەتی بۆ یەکێک لە بەندیخانەکانی تورکیا بۆ (نازم حیکمەت) کە ئەو دەمە لە زیندانە تاریکەکەی ئەستەموولدا بوە.. لەوەڵامی شیعرێکی کەبەو شێوە نەهێنییە بۆی ناردوە –

هاوڕێم نازم
بیستم دوێنێ
داخت بۆ یۆنانمان ئەخوارد
دوێنێ، شەو بوو
کاتێکی تا بڵێ ی تاڵ بوو
داخەکەی تۆ
خۆی کێشا بەسەر سنگمانا
ئا ئەو کاتەی کەوا خۆمان
پێچابووە زامەکانمان
پەڕۆمان لەسەر لائەبرد
گوێمان ئەگرت
ناڵەی تۆبوو لەزیندانا
لەزیندانی ئەستەموولا
کەوا ئەتدا بەگوێمانا
بەگوێ ی هەموو
زیندانەکانی جیهانا
ئێستە نازم

من ئەتوانم بەتۆ بڵێم
چەرمی چۆلەکەیە کەجێم
ئێستە نازم
کە چین چین ئارەق ئەڕێژم
ژەنگی پێوەندم ئەچێژم
من ئەتوانم بەتۆ بڵێم
لەم سەر ئاسنی مەچەکەم
هەست بەدەستەکەی تۆ ئەکەم
هەست ئەکەم وای لە گیانما
لەقوڵایی زیندانما
لەناکاوا
لە کۆتایی عومری شەوا
نامەکەت بۆ ئێرە فڕی
وەک باڵدارێک
لەپڕ لەقەفەز دەرپەڕی
وەکوو دەستێک
لەشەپۆل سەری هەڵ بڕی
بڕگە بڕگە، بەترس و لەرز
خوێندمانەوە
لەبەر تریفەی مانگە شەو
ئەم بوو سوێندی ئەخوارد
بۆ ئەو
کە مۆرەکەی (ماکرونیزوس)
لەسەر کراسەکەت بچنین

ناوەکەی تۆ، وەکوو یەکێک
لەجوانەمەرگانی بڕواو
هاوڕێ یانی خۆمان بێنین
ئێمە لێرەدا گیراوین
بێ بن میچ و بەرەلّایە
پیس و بۆگەن
تاریکی یەو دەوری داوە
لەچوار لاوە
ئەوەی کە ئەجوولێتەوە
بڕ بڕە پشتی وەستاوە
چۆن شیعرەکەت
توانی رێ ی خۆی بکاتەوە
لەپیاو کوژو
رەشەبای سەخت بەو لاوەهیچ شتی تر
رێ ی ناکەوێتە ئەم ناوە
چۆن شیعرەکەت
بۆی کرا مل بنێ واوە
ئەوەی ئەمڕۆ
لە وڵاتەکەم رووی داوە
ئەی هاوڕێ کەم
لەهیچ شوێنی ئەم دنیایە
لەوەپێش وا رووی نەداوە
نەئەکرێ بیگێرینەوە
نەئەکرێ بینووسینەوە

تەنیا ئەوەی بە تۆی ئەڵێم:
مناڵەکان
ئەوانەی کەسەدان ساڵە
تەنیا بۆ خۆیان گریاون
کەچی ئەمڕۆ لە ناو لانک
ئەگرین بۆ ئازاری باوک
ویستم ئەمە بەتۆ بڵێم
کەچی تەنانەت مۆمەکەم
سەری خەمی لار کردەوەو
دایە پڕمەی گریانی خەست
ئێستا کە شەوێکی خۆشە
سبەی شەبەق ئەبێتەوە
بەیانی زوو، لێرەو لەوێ
خۆر دەردەکەوێ
پێوەندمان لە پێ بێتەوە
بەسواری پاپۆری شادی
بە ئازادی
دێم هەتاکوو تۆ ببینم
دانامێنم
دەستە سڕ را ئەوەشێنم
تۆش دێ ی بۆ بەخێر هاتنم
ئەوسا بە وێنەی دووبرا
باوەش ئەکەین بە یەکترا
وێڵ ئەبین لەم سەر دنیایە

وەک تازە لەدایک بین وایە
هاوڕێ نازم
ئەگەر دایکەکەی تۆ مابێ
بەماچی دەستی ئەنازم
برات مابێ
داوا ئەکەم
ناوەکەی تۆم پێ ببەخشێ
کوڕت هەبێ
دەستی ئەنێمە ناودەستی
کچە بچکۆلەکەمەوە
ئەگەر بێتو کەست نەبێ
هەرکەس
ئەوا منالە تورکەکان
دایکە بێ دەرەتانەکان
لەسەر تەپۆلکەو گردەکان
لەپشت پەنجەرەی کۆگاکان
لەسەرمان وشک هەڵاتوون
من و تۆ دوو بە دوو ئەچین
لەگەڵ دایک و منالانی
وڵاتی یۆنانی خۆمان
ئەیان بینین
جا پێکەوە
سوێندی رق و قینی نەسرەوت
ئەخۆین: هەرگیز پێ نەکەنین

تا هەمووومان پێ ئەکەنین
گۆرانی ئەڵێین، تادوایی
بەفرمێسکی جیهان دێنین
ئێستەش ئەی هاوڕێ بم بەخشە
وەردیانەکەم لێ نزیکە
مۆمەکەیشم ئەوا کز کز
لەگەڵ مردنا خەریکە

مرۆڤ.. نەورۆز.. هیوا

مانگی مارتی ١٩٧٨

کە ئاسمانەکەی تەقیانووس
هەوری رەشی کردە بەری
جریوەی ئەستێرەی بڕی
ئەنگوستە چاو
بەرەهێڵەو لێزمەی خوڕی
سەر بە کڵاو
لەجێ ی باران
مەرگ و خوێن وشەوی باران
نەبە نیوەڕۆ خۆر دیاربوو
نە شەو ئەستێرە بێداربوو
نە هاژەی تاڤگەو رووباربوو
نە دەنگی زەنگی کاروان و
نە ترپەی پێ ی رێ ی رێبواربوو
هەرچی هەبوو هەر ستەم بوو
هەر تەم و خەم هەر ماتەم بوو
هەرچی هەبوو، هەرچی نەبوو
بۆ کرنووش و مل کەچی بوو
بۆ تەقیانووسێ کە چاوی
کە هەناوی
کە گیانی، کە چارەی، زاری
هەر بروسکەو
گرمە گرمی لێ ئەبارێ:

کەس نابینم خۆم ئەبینم
خوای ئاسمان و سەرزەمینم
هەموو هەستن
نوێژی کرنووش بردنم بۆ داببەستن
بم پەرستن
ئەوی ئێوە ئەتانەوێ
من نامەوێ
بەڵام هەموو ئەو شتانەی
من ئەمەوێ
ئەبێ ئێوەش بتانەوێ
لە وەرزی بەهاری منا
بۆ ئێوەی بە کۆیلە خوڵقاو
لافاوی فرمێسک هەیە
دڕکی خەم و ئێسک هەیە
لەو شەوگارە تاریکەشا
حەوت ئەستێرەی جریوەدار
دەرکەوتن، درەوشانەوە
وەک چەن گوڵێکی شانازی ی
ئینجانەی نەورۆزو بەهار
بە بای باوەڕ گەشانەوە
تالەبەر لافاوی رەشا
لە ئەشکەوتێ گیرسانەوە
بەدەم خەیاڵ و ئەندێشەو
خەوی مان و نەمانەوە

بەگل و پێچ و ژانەوە
نووستن و هەڵ نەستانەوە
ئەمە پێرێ
بەڵام دوێنێ لە زرێبار
لەوڵاتی بەفرو کەژو
نێرگسە جار
یەکێکی کەی وەک تەقیانووس
وەک ئەهریمەن، وەک ئەژدەهاک
بەسەر دەریای ئارەزووا
پردی بۆ خۆی هەڵبەست لە لاک
لە گۆمی فرمێسکی چاوا
چاوی کەساس و داماوا
مەلەی ئەکرد
تا ئەوەندە ئارەق و خوێن
فرمێسکی گەرمی بەرد توێن
ئارەوا رژایە زەوی
ئاو سەری کرد زەمین نەوی
تەخت و بەختی شای ئارەزوو
بەشارەوە هەمووی رۆچوو
بوو بەگۆلی زرێبارێ
شوێن هەوارێ
سەهۆڵ و چلوورەو شەختەو
بەستەڵەکی لێ ئەبارێ
هەتاکوو ببێتە نێزە

بۆ چاوی هەموو زۆرداریّ

ئەوە پێریّ، ئەمە دوێنیّ، بەڵام ئەمڕۆ

ئەژدەهاکەکانی سەردەم!
هەموو هەورەکانی مێژوو
کۆبوونەوە
هەموو زام و
برینەکانی ڕابردوو
هەرچی کۆن و نوێیە هەموو
بەناسۆری ی راست بوونەوە
لەزۆر لاوە
رەهێڵەی باران و لافاو
جیّ پیّ ی ستەم ئەشواتەوە
لەزۆر لاوە
هەوری ژان خۆی ئەخواتەوە
بۆ دەمیّ تەوژمی بەتاو
تامەزرۆیەو
تینوە بۆ ماچی هەتاو
تا نەورۆزی راستەقینە
بۆ مرۆڤی راستەقینە
وەکوو خۆریّ لە ئاسۆوە
پرشنگ ببەخشیّ بەهیوای
رەنگاو رەنگی

هەزاران پەلکەزێڕینە

چوار دڵۆپی قەتیس ماو

بۆ چوار هونەرمەندە بچکۆلە جوانەمەرگەکان

ئابی ١٩٧٨

(١)

منداڵەکان!
ئەی باڵدارە بێ باڵەکان
هەبوو، نەبوو
ڕۆژگارێ بوو
بەهارێ بوو
دەشت و دەری ڕازاوە بوو
گوڵەباخی گەشاوە بوو
دەمێ ئاونگ، دەمێ باران
سەوزایی و فەڕیان ئەباران
بەدڵی سەیران و گەشتا
کوردستانی وەک بەهەشتا
هەر چرۆ بوو
چاوی نازی هەڵ ئەهێنا
هەر گۆپکە بوو
هەر خونچە بوو
بزەی لێوی بەشنە بوو
خۆشی ی سروشت پرشنگدار بوو
هەر خوڕەی چەم و رووبار بوو
کارێزو کانی و سەرچاوە
یەک بە یەک تەقیوی ئاوە

هاژەی تاڤگە بۆ ئەوە بوو
بڵێ: بەهاری وا هەبوو
(٢)
مناڵەکان!
جگەرگۆشە هەڤاڵەکان
هەبوو، نەبوو
بەهارێ بوو
لەشارێ بوو
بەهار هەر ئەم بەهارە بوو
شارەکەش هەر ئەم شارە بوو
ئەو شارەی لەبنیاتەوە
دڵگیرە بە خەباتەوە
ئەو شارەی لە بابانەوە
شیرینە بە زۆرانەوە.
بە نەبەزین و جەرگەوە
کاروانی جوانەمەگەوە
ئەوەی کەپێ ی رازاوەیە
باخچەی هونەرو بەهرەیە
شارەکەمان ئەو شارەیە
گۆشی ئەو دارو بارەیە
بۆ سەربەرزی ی مرۆڤی کورد
بەخت ئەکا درشت و ورد
(٣)
مناڵەکان!

ئەی چۆلەکەی بەرماڵەکان!
هەبوو، نەبوو
شەوانێ بوو
کاروانێ بوو
ویستی بەسەر پشکۆی خەما
بە ناو ژیلەمۆی ماتەما
بەدەریای فرمێسکی چاوا
جەرگی چەن جارە سووتاوا
بەسەر ئاخ و داخی زۆرا
بەسەر تەرم و تاتەشۆرا
بەسەر باڵداری گیراوا
بەسەر هێلانەی شێواوا
بەسەر هەموو ئەمانەدا
فەرهەنگی ئەم خەمانەدا
بەرەو ئاسۆی بەرزی ی هونەر
رێگای مەبەست بگرێتە بەر
(٤)
مناڵەکان!
گلێنە تەمەن کاڵەکان!
ئەم بەهارە
لەم شارە بڵێسەدارە
هەبوو، نەبوو
کارزانێ بوو
فرمانێ بوو

هەبوو، نەبوو
ئازادێ بوو
ڕێبوارێ بوو
کەهەریەکەی ڕووبارێ بوو
لە دنیای ئاوازی کوردا
هونەری ڕەنگین و وردا
ئەو کاروانە بەهرەدارە
ئەو ڕۆژەی دەرچوون لەم شارە
بۆ سەرکەوتن
بەڕێ کەوتن
بە ڕێی متمانەو هیوادا
ڕێگای شانازی و خولیادا
ڕێگای هونەری ڕەسەن دا
پەلکەزێڕینەکەی فەن دا
کەچی دزو جەردەی مردن
چڵێسانە ڕێ ی پێ گرتن
کامە کارزانی لێ زان بوو
کامە پەیامی فرمان بوو
کێ ڕێبواری ڕێ ی هونەر بوو
کێ ئازادی بەهرەوەر بوو
وەکوو گورگێکی چاو برسی
هەڵی بژاردن بۆ نەوسی
بەدەم بروسکەی مەرگەوە
شەبەقیان خستە جەرگەوە

کۆچێکی ئەوتۆیان نۆشی
پرسەیان بە شارێ پۆشی
تا بۆ کوردو کوردستانی
ببن بە قۆچی قوربانی
بۆ پەیامی بەرزی هونەر
جوانەرگێ بن هەتا سەر
ناخی دڵی هەموو کوردێ
بۆ پەیکەریان بکەن بەجێ
تانەمر بن لە مردنا
لەچاوی لەخۆ بوردنا
هەڵبژاردە بن لە مانا
هەڵبژاردەش لەنە مانا
بۆیە تاکوو بەهرە زابێ
تا مناڵ و هونەر مابێ
داییک کۆرپەی لەکۆشا بێ
ئەو چوار ئاوازە ون نابێ
ئەو چوار ئاوازە ون نابێ

***

دەزانی بۆ

شوباتی ١٩٧٩

من وەک تۆ نیم
پەرت و پەرێشانم، کۆ نیم:
دانیشتووم و کەچی دەڕۆم
مرۆڤێکی چەن سەرەڕۆم
دەرۆم و کەچی وەستاوم
رێبوارێکی بێ هەنگاوم
بە هەورازا
بەنشێوا
هەڵدەگەڕێم
دادەگەڕێم
بەڕێ ی خەیاڵا خۆش رەوتم
کڵپەو گڕێکی نەسرەوتم
بەربوومەتە گیانی بزێو
گیانی بێ ئۆقرەو ئارامم
گیانی تامەزرۆو ناکامم
درەختێکم
هەرچی لق و پەل و رەگ و
گەڵام هەیە
جیابوونەوەو
بەدەم رەشەبای سەختەوە
بەدەم وەیشوومەو شەختەوە
دێن و دەچن لەبەر چاوم

بەگێژەڵووکەی هەناوم
من دیوانی شاعیرێکم
کە شیرازەی هەموو واتاو
بەیت و پارچە شیعرێکی ناو
ئەو دیوانە هەڵوەشابێ
کێش و قافیەی نەمابێ
دەنگ و رەنگ و
ورشەو پرشنگی چی هەیە
لەتەمابێ
وەک دڵۆپە فرمێسکی
چاوی داماو
وشە وشە هەڵوەریبێ
ئاوارە بن وەک غەریبێ
شاعیرێکم
چی وشەو دەربڕین هەیە
هەرچی وێنەی شیرین هەیە
هەرچی هەست و نەستم هەیە
ئەندێشەی هەڵبەستم هەیە
هەرچی بەهرەی پاراو هەیە
گوڵی شیعری گەشاو هەیە
لێم یاخین و لێم رەنجاون
بە گڕەی پەریتم ژاکاون
دەزانی بۆ من وەک تۆ نیم،
پەرت و پەرێشانم کۆ نیم؟:

«خەبەر بەرە بۆ خزمانم»
«ئاگر بەربۆتە خەرمانم»
ناخی خەمم هێندە قووڵە
بوومە لەرزەی هیچ خۆشیەک
– ئەم دنیایە بهەژێنێ –
دەریاکەم ناخاتە جووڵە

***

کە شار گڕ ئەدرێ، گڕ ئەگرێ

١٩٧٩

– پێشکەشە بە کاک (هێمن)ی هاوڕێ و شاعیر –

کە مناڵ بووم
لە کاروانێکی شەوڕەوا
باوکی منیش رێبوارێ بوو
بۆ شارەکەی بانە ئەچوو
بەپێ ی بەڵێنێکی کرچی
پەلپم لێ گرت
بم با لەگەڵ ئەو کاروانە
بۆ شارە کۆنەکەی بانە

***

– نە ْ، نە ْ، مەیە تۆ مناڵی
تۆ خەلفێکی تازە ساوای
شەو درێژەو رێمان سەختە
زستان ئەتسووتێنێ شەختە
بڕۆ دواوە
سەفەری کەمان زۆر ماوە
– نەخێر، نەخێر، ناڕۆمەوە
من هەر ئەم کاروانەم ئەوێ
هەر ئەم رێگاو بانەم ئەوێ
گەشتی ئەم زستانەم ئەوێ
هەر شارەکەی بانەم ئەوێ

***

هەر ڕۆیشتم
پێم نا بە گڵ و بە ژانا
بە ئارەق و بە فرمێسک و
خوێن و کۆسپی ڕێگاو بانا
هەر ڕۆیشتم
لەگەڵ کاروانا گەیشتم
دەمەو ئێوارەیەک درەنگ
خامۆشی ی خۆی گەیاندە زەنگ
کە گەیشتم
پێ یان وتم:
دوا مەنزڵە
ئەمە شارەکەی بانەیە
ئەو بانەیەی
بە ئەسحابە کوژ ناسراوە
ئەو بانەیەی
کەوا چەن جارێ سووتاوە
تاسەر لەنوێ
خۆی، خۆی بنیات بنێتەوە
بۆ سووتانی کە
هەنگاو هەڵبگرێتەوە
تا بۆ دواجار
وەکوو درەختێکی پیرۆز
بژێتەوەو
ببڕای ببڕای نەمرێتەوە

***

ئێستاش هەرچەن بیرەوەریم
هەرچەن چاوی ئەندێشەو بیر
ژان ئەکات و
رەهێڵەی گل ئەبارێنێ
ئەو کاروانەم لەبەر چاوە
چۆن بە ژیلەمۆی ئازارا
نەکوو هەر لەلایەکەوە
لەزۆر لاوە
لەشی خڵتانی خوێناوە
بە هەورازی وەک دۆزەخا
سەر ئەکەوێ
ئەکەوێ و هەڵ ئەستێتەوە
ئەکەوێ ئەگەڕێتەوە
ئەکەوێ و بۆ پێشەوە هەر
ئەچێتەوە
بۆ سێبەری ئەو درەختەی
کە پیرۆزەو ئەژێتەوە
ئەژێتەوە

لە وەڵامی نامەیەکدا

بۆ هەرە خۆشەویستەکەم
١٩٧٩

کە شەپۆلی شەماڵەکەت
لەناخەوە هەژانمی
پەرداخی فرمێسکی پڕبووم
تاسەی دووری ی
بە یەک قلّپ رژانمی

***

لەخەم و پەژارەی خۆما
لەناوەوە
شانە شانە پوورەهەنگ و
جێ ی شارە زەردەواڵە بووم
کش و مات و وڕو بێ دەنگ
کەچی گیانە
لەو دوورەوە
هەستی تۆ ورووژانمی

***

چەشنی گوڵە بەرۆژەیەک
بەسەر لقی بەرزی خۆرپەرستیو
ژیانمەوە
هەڵ نیشتووم
کەچی کڵپەی هەناسەکەت
بەڕەگەوە برژانمی

(٢)
دە ئەی بەچکە چۆلەکە
بێ پەڕو باڵ و باڵدارەکە
ئاوارەکە
بۆ لقەکان، هێلانەکە
هەربخوێنەو بخوێنەوە
***
دە ئەی بەفر هەناوەکە
ئەی دڵداری لوتکەی بەرزی
چیا گردن پیرۆزەکان
نەرم نەرم، هەر ببارێ و
بشۆرەوە ئازارەکان
بۆ گزنگی هەتاوە کە
***
بەلەمەوان!
لەناو دەریای بێ سنووری
نازو خۆشەویستی خۆتا
بەرەو ئاسۆی هەرە بەرزو
گەش و پیرۆز
بۆ پێشەوە هەر مل بنێ و
سەوڵ لێدە
بۆ مژینی شیلەی ژیان
(٣)
من ئەزانم، گوڵ و گەڵا

هەر لەسەر لق و پەلی خۆی
سەوزو ئاڵە
من ئەزانم ئاوی کانی
وەکو کۆرپەی کۆشی داییک
هەر لەسەر سنگی سەرچاوە
روونی نازەو
ئەڵێ ی دووچاوی قرژاڵە
من ئەزانم کەوی نامۆ
لەقەد پاڵی شاخ و کێوا
بەرەڵابێ
دەنگی دلێرو زوڵاڵە
بەڵێ، بەڵێ، من ئەزانم
مرۆڤی دوورو ئاوارەش
لە بەهەشتا
بۆ دۆزەخی نیشتمانی
شیرینی ی ژیانی، تاڵە
(٤)
ئەمەوایە
ئەمە ئایینە، بڕوایە
کەچی لەگەڵ ئەوانەشا
خۆ شل کردن، (ترازاندن)
تا لێواری (کەمێ مردن)
نارەوایە
ئەزانی بۆ، چونکە مرۆڤ

ئەوەندەی لاوازی تیایە
سەد ئەوەندەش
سەرچاوەی پیرۆزی و ژیری و
گەورەیی وای لەناخایە
کارێزێکە، وەک داربەڕوو
ڕەگ و ریشەی چڕو قووڵی
لەبێخایە، لە بن نایە
(٥)
لەگەڵ هەموو ئەوانەشا
کە دەیزانم، خۆزگەم وایە
دڵێکی ئەوەندە گەورەو
دەروونێکی وام هەبوایە
چی خۆشەویستی هەڵئەگرێ
لەم ناو سروشت و دنیایە
بڵێم ئۆخەی لە دڵمایە
بڵێم ئۆخەی لەگەڵمایە
لەگیان و چاوی تۆدایە

***

لەدارستانی کتێبخانەیەکدا

١٩٨٣

ڕۆژێ بەناو دارستانی
کتێبخانەیەکی چڕا
گەشتم ئەکرد
نامێلکەیەکی بچکۆلە
لەپاسارێ
وەک پاساری
هەڵ نیشتبوو
کەهەڵم گرت هاتە زمان
وتی: ئەوەی بەبێ درۆ
بەشوێنی راستی یا وێڵە
بابێت و گوێ لەمن بگرێ
بزانێ من چی پێ ئەڵێم:
ڕاستی ئەوەندە گەورەیە
ئەوەندە بەرز و پیرۆزە
شتێکە ئەبێ رەنگ نەکرێ
شتێکە ئەبێ زل نەکرێ
شتێکە ئەبێ خەست نەکرێ
هەروەکوو خۆی چۆنە وەها
بێ پێچ و پەنا بگوترێ
راستی ساکارو سادەیە
ئەبێ وشک نەکرێتەوەو
لەدەروونا

دەنگی زوڵاڵی کپ نەکرێ
لەرەوتی ئەم ژیانەدا
بۆپێشەوە
بێ ترس و لەرز
خۆ بۆ زانستی بەخت بکرێ
تاشوێنی رەوای خۆی بگرێ

لەزمان هەڵۆیەکی برینداڕەوە

١٩٨٣

مەحوی دەڵێت:
بێستونی عەشقی شیرینێک وا هاتۆتە پێش
گەر لەحەق بێم یا نەیەم تەقلیدی فەرهادێ ئەکەم

خەمەکانم هەگرتووەو
بەهەورازی ژانەکانما سەرئەکەوم
بەشەبەقی زامەکانما مل ئەنێم و
ئەنێمەوە
لەبەر کڵپەی خوێنەگەشە ڕژاوەکەم
سرودی داستانەکەی خۆم ئەڵێم و
ئەڵێمەوە:
وابۆ سەدو پەنجا ساڵە
ئەرخەوان و داری ژاڵە
یا گوڵاڵە
لەم شاری ڕەشەبایەدا
تێراوی کانیاوێکن
لەجێگەی ئاو خوێنی ئاڵە
سلێمانی!
قۆچەکەی ڕۆژی قوربانی
شاری وەیشوومەو ڕەشەبا!
لەوڕۆژەوە هەوری چاوی

هەردوو چامەی نالی و سالم
لەم وڵاتی شارەزوورە
بارانێکی ڕەهێڵەیەو
لەخۆش کردنەوەوە دوورە
لەوساتەوە، هەڵۆیەکم بریندارم
لەم چیاوە بۆ ئەو چیا
خۆم ئەگێڕم لەدەوری سەری ئەمشارە
بێ قەرارم
نەخشەکەی من
بەدەستی ڕاوکەرانەوە
ئەڵێم بۆ دێوجامە لوا
لەگیرفانی سیاسەتی ئەم و ئەودا
حەشار درا
سنوورەکەم
لەتاریکی نیوەشەوا، پێ شێل کرا
مرۆڤ و خاک و ئاوەکەم
لەقەسابخانەی پیلانی دەووڵەتانا
لەسیڤەرا، لە لۆزانا
بەچەشنی گۆشتی قوربانی
بەئاشکرا
لەت لەت کرا
دابەشکرا
لەگەڵ هەموو ئەمانەشا
ئەگەرچی زەردەو پێکراوم

من ئەو هەڵۆیەم هەرماوم
بۆ هەناسەی خاک و ئاوم
بۆ نەخشەو هێلانەو ناوم
گەر باوەڕ بەبوونم ناکەی
بڕۆ لە ڕەشەبا پرسە
ئەو ئەزانێ
منی هەڵۆ
درەختێکم، سەر سەختێکم
چی گەڵای لێ هەڵوەرانم
چەن لق و پەلی شکانم
هەرچی ناشێ و ناکرێیە
شیاو کردی
ئنجا کەمێ لەلای وایە
مردن ملم پێ کەچ ناکاو
ڕەگەکانم بەدەروونی
خاک و ئاوێکا ڕۆچوون و
بوونە ناخی ئەو ڕۆژگارو مێژووەی
لەبن نایە
باوەڕ بە ئازارم ناکەی؟
بڕۆ لەئەستێرە پرسە
ئەو ئەزانێ
– ئاخۆ چاوی شەوگاری –
کارەساتی من
تاقە وەنەوزێکی دیوە:

کێ نایزانێ؟
کێ نەی دیوە، نەی بیستووە
لە ڕۆژگارێکی ڕەشا
لەئەشکەوتێکی تۆڵەدا
سەدان چاوو دڵی منیان
وەکوو پل و پوشی پایز
لەبەر زەقەی چاوی مافا
بەئاشکرا
کە ئاگردا
ئێستەش لەچاوی مێژووا
دووکەڵی ئەو بۆچڕووکە
لەودەمەوە
هەرماوە خۆی ئەخواتەوە
نە من و تۆ ئەخواتەوە
کێ نایزانێ؟
کێ نەی دیوە، نەی بیستووە
لەپارچە جەرگێکی ترا
ئەستێرە گەشەیەک هەڵهات
بۆ نەورۆزو بۆ بەهاری
بارانێکی سەوز باری
بەدەم وەشتی بەیانەوە
هەزاران گوڵ گەشانەوە
سەدان کوێرەکانی خولیاو
هیوای بەرز ژیانەوە

تاپەڵەهەورێکی چڵکن
وەک ژەهری مارێکی ڕقن
لەئاسمانی ڕۆژئاواوە
پەلەپەل گەییە ئەم ناوە
کردی بەگرمەو لافاوێ
بەبروسکەو بەگێژاوێ
هەرچی هەبوو، ئەستێرە، گوڵ
کانی، نەورۆز، شنەی شەماڵ
خولیا، خەیاڵ
هەمووی کردن بەکۆی زووخاڵ
شیرینی لێ کردم بەتاڵ
تاله ئاسۆی مهاباتا
وەختەبوو برینەکانم
سارێژببن بەکۆمارێ
جاببمەوە بەو هەڵۆیەی
پڕ بەگەرووی ئەم دنیایە
هاواربکەم
بچریکێنم
بزریکێنم
منیش وەکوو ئێوە هەم و
خۆشەویستی زۆرم پێیە
هیوای جۆربە جۆرم پێیە
دڵێکی وەک خۆرم پێیە
کەچی دڵۆپێ دەنگ نی یە

لەبارانی دەنگەکانا
بڵێ وایە
لێرەش بەرازی بەلەسە
ڕەوە گورگی پەروەردەی قین
دڕندە مرۆڤ خۆرەکان
شفرەو کەڵبەی خەڵتانی خوێن
کۆماری کردبێ سەرو شوێن
لەوساشەوە منی هەڵۆ
– منی گۆشکراوی چیای –
گەردن بەرزو لوتکەدارم
بەئاسمانی فڕینەوە
لێرەو لەوێ
هەر کاروانی کۆچ ئەبینم
قۆچ و پرسەی قۆچ ئەبینم
کانی و کارێز و سەرچاوە
ئەبینم بێنازی ئاوە
ئەستێرەی دێ ئەکوژێتەوە
میوەی ساوای سەرسنگی دار
تینووەو بەرئەبێتەوە
باخ بەگڕی دۆزەخی تاڵ
سەرانسەر بۆتە ئاخ و داخ
نەکەس ئەڵێ ناوت هەیە
نەخاک و نە ئاوت هەیە
نەمێژووە و نەنیشتمان

نەبەردەکێلی ناونیشان
بۆ ڕەتان و ستەم نەبێ
کەس بیری ناکەوینەوە
لەسەر دڵی بێ دڵەکان
خەمێکین نارەوینەوە
منی هەڵۆ
لەپارچەکانی جگەرما،
ئەم ژانانە دێن و ئەچن
هەرپێچ ئەخۆن و لوول ئەبن
چاوێکن لەگل ناکەون
ئازارێکن هیچ ناخەون
بەڵام ئێمەی توخم هەڵۆ
ئێمەی چیا سەربەرزەکان
گۆشی ئازارو ژانەکان
هیچ بەکوڕنووشی نامرین
بەدەردی خوایی نامرین
منی هەڵۆ
بەم ئاسمانە بەرزەمەوە
بۆخۆم و بۆ هێلانەکەم
بۆ کوردو کوردستانەکەم
چاوم بڕیوەتە ئاسۆ
چاوم بڕیوەتە ئاسۆ
***

بیگریەنەو خەمتی بەرێ

-١-

کەخەم ببێتە هەوێنی مەیاندنی شعرێکی من
لەناخەوە
ئاوێنەیەک دروست ئەبێ
وێنەی خۆم و ئەوکەسانەی تیا ئەبینم
کەوەک منن

-٢-

زوو شاعیرێ هاواری کرد:
باخچەی سەوزی ئەم ژیانە
ئەم تەمەنە
هەناسەکەی هێجگار کورتە
بەشی خۆشەویستی ناکا
من تێ ناگەم، چۆن مرۆڤ
بەختی رق و کینەی ئەکەن
منیش ئەڵێم:
بەشی خۆشی و شادی ناکا
چۆنە بەگڕەی پەژارە
بەبڵێسەی خەم و خەفەت
لەجێ ی بزەو گەشانەوە
ئەیژاکێنن،
ئەیسوتێنن؟!

-٣-

لەباخێکا،

خونچەیەک لەبەرخۆییەوە
گوێم لێ بوو بەچرپە وتی:
نە زیاتریش
دڵم تەنگە
ئەگەرچی کورتە تەمەنم
ناشادم و پێ ناکەنم
کەچی کەشنەی شەماڵی
سەرلەبەیانی هەڵی کرد
گرێ ی دڵی کرایەوە
بەبزەوە گەشایەوە
بووبە گوڵ و
هەرپێکەنی..... هەرپێکەنی
هەتاکوو سەری نایەوە
-٤-
تۆش ئەی مرۆڤ !
ئەی مرۆڤە ساکارەکە
ئەگەر ڕەشەبا هەڵی کرد
باگێژەڵووکەشی پێ بێ
چاو لێک مەنێ
بیکەرەوە، بیکەرەوە
باکوێر نەبێ
ئەگەر خەمێ، گەر گریانێ
یەخەی گرتی لەچەقی ڕێ
بیگرینەو خەمتی بەرێ

– – – – –

لێک دابڕان

١٩٨٧

کەڕۆیشتن، وانەزانن
کەمتەرخەمیم، ڕێ ی لێ تەنیم
وەک ڕۆژان و شەوانی زوو
هیچ نەخەوم، پێشتان کەوم
بەهەورازی کوێستانی هات و نەهاتا
هیچ نەسرەوم، هەرسەرکەوم
کۆڵی خەم و ئەندێشەتان
یان توێشەبەرەی کێشەتان
هەرچی هەیەو هەرچی ئەبێ
لێ وەرگرم، بۆ هەڵگرم
– – – – –
کەڕۆیشتن، وەک دوو کۆتر
کەداتان لەشەققەی باڵتان
بەرەو هەوارگەی خەیاڵتان
بۆ سێبەری دارێکی دوور
دوورتر لەپێوانەی سنوور
هەرچیم هەیە،
هەرچی سۆزو هەرچی هەست و
هەرچی خۆشەویستیم هەیە
چی مایەی سەربەرزیم هەیە
گلێنەی دووچاوم هەیە

گەرمایی هەناوم هەیە
گزنگ و هەتاوم هەیە
هەمووی وەکو چەپکە گوڵی
چەپکە دڵێ
لەوەختی بەڕێ کردنا،
کز وەستابوون لەگەڵ منا
- - - - -
کەڕۆیشتن، وەک شەپۆلێ
لەدەریای ئەم ژیانەدا
گێژاوی ئەم جیهانەدا
بۆشاییەک لرفەی ئەهات
لەقوڵایی ئەم گیانەدا
من و ئەوانەی وەک منن
لەخەمی دووری یا ونن
ئەم دابڕان و جیاییە
نوخشەی وەرزی کۆتاییە
- - - - -
کەڕۆیشتن، بەهرەی شیعر
لەبەرچاوم لێڵ و پێڵ بوو
وەکوو جاران
هونەرو پەیامی نەما
دڵی شاعیر، وەکوو سالان
سەبووری و ئارامی نەما
گەش بینم و بەبێ ئێوەش

وەختە بڵێم، وەکوو ڕۆژان
ئەم ژیانە تامی نەما
کامی نەما

سێ تەڵ سەرنج

١٩٨٣

(١)
ئەستێرەیەک
لەئەستێرە گەشەکانی
ئاسمانی خۆشەویستیەک
گوێم لێ بوو سکاڵای ئەکرد
جار جارە بەمانگی ئەوت:
بۆچ وەک ئەستێرەکانی تر
تریفەی زۆرم نادەیتێ و
تێری گەشەی خۆتم ناکەی
مانگیش ئەیوت:
پێش ئەوەی لەدایک ببن
لەناخی دڵسۆزی من و
خۆشەویستی بێ سنوورا
چەن مرواری وگەوهەرێ بوون
یەک لەدوای یەک
هەروەکوو یەک
ڕووناکی ی سۆزم پێدان و
خەڵاتی ئاسمانم کردن
تاگەش بن و
بجریوێنن
(٢)
لەخەوما باخەوانێ بووم

باخێکی بچکۆلەم هەبوو
یەکێ لەشەتڵە کۆرپەکان
ویستی بەجێمان بهێڵێ
ڕووی تێ کردم:
– تۆ ئەڵێ ی چی؟
گەر ئەزانی هەواری نوێ
سەوزی و بەرزی و گەشەی پێیە
مەیلی خۆتە، وابەجێیە
ئەویش کەلێکی دایەوە
زانی هەڵەت و ڕەقەنە
لەباخەکەی خۆی مایەوە
(٣)
ڕۆژێ لەکەناری چەمێ
گوێم لەشەپۆلێکی وردبوو
بەخوڕەی ئاوەکەی ئەوت:
ناتوانی وەکوو من مەنگ بی
وابێ دەنگ بی
خوڕەش وتی:
ئەگەروابم
شایستەی ناوەکەم نابم
ئەگەر خەوبچێتە چاوم
ونی ئەکەم دەنگ و ناوم
شەپۆل وتی:
نەخێر کە ئەگەینە دەریا

کەلەوێ کۆئەبینەوە
گەورە ئەبین
هەرچی هێمنی ی دنیایە
ئاوێتەی ناخی دەریایە
هەرچی جوانی و پیرۆزی یە
لەوەدایە
بەو مەزنی و تەوژمەوە
هاژەی نایە

تۆ ئەو تۆیەی

١٩٨٦

کەبێ دەنگم،
وانەزانی ڕۆژانی زوو
ژیلەمۆبووم
نە پشکۆبووم
هێدی، هێدی، ساردبوومەوەو
ئێستە مشتێ، خۆڵەمێشی ساردو سڕم
***
کەبێ دەنگم
واتێ نەگەی، سۆزی جاران
وەکوو بەچکە چۆلەکەیەک
لەبەر تۆف و کڕێوەدا
زمانی لەگۆ کەوتوەو
کەسیرەیەو، جریوەی لەبیرچۆتەوە
***

کەبێ دەنگم
وای بۆنەچی، هەستی گەرمم
لەبەر گێژەڵووکەی ئازار
پلە پووشێکی پایزەو
بەدەم ڕەشەبای تووڕەوە
بێ ئارام و بێ ئۆقرەیە و
جێ چییە بەخۆی ناگرێ

***

کەبێ دەنگم
گومان نەکەی
درەختی یا دو مەیلی تۆ
گەڵاکانی هەڵوەریبێ و
جارێکی تر
چرۆ لەئامێزی نەگرێ و
ئیتر سەوز نەبێتەوە

***

کەبێ دەنگم
دڵنیابە بێ دەنگی ی من
دەنگە، دەنگە
ئەزانێ بۆ؟!
چونکە سۆزو
چونکە هەستی ڕاستەقینەم
پشکۆیەکە
هەرگیز بەژیلەمۆ نابێ
خۆشەویستیم، باڵدارێکە
بەهیچ هێزێ
کەسیرەو دەستەمۆ نابێ
یا دوبیرەوەریم بۆتۆ
درەختێکە
هەمیشە هەرگەش و سەوزەو
بێ نەمام و بەبێ گۆپکەو

بەبێ بزەی چرۆ نابێ
تۆ ئەو تۆیەی
ئەو گەوهەرەی
وەختە بڵێم – – –
هیچ گەوهەرێ بەتۆ نابێ

***

پەپوولەکان

١٩٨٨

فریشتەی سۆز!
هەروەکوو جارەکانی تر
ئەمجارەشیان
زووکە بێ بەهانامەوە
تۆش ئەی بەهرە!
بۆهەوێنی شیعرێکی نوێ
هیچ مەوەستە، فریاکەوە
دنیا شەوە
بەڵام کپ و خامۆش نیە
پێکەنینەو سەربڕاوە
خۆشی ی ونە
بۆنازانی
ئەو شیعرەی بەدڵی منە
زادەی خەم، بەرهەمی شەوە؟
باخچەی تەمەنی شاعیریش
پایزێکی دڵ شکاوە
بەڵام بەڵام
بەسەر لقی هەرەبەرزی
سێ نەمامی ئەوباخەوە
زەردەخەنەی سێ چرۆیەو
وەکوو خۆزگە، وەکوو ئۆخەی
لەو نەمامانە ئاڵاوە

وائەم شیعرەی ی پێ ڕسکاوە،

(١)

تۆ ئەی (ژێوار)ی ئێسک سووک
بەچکە چۆلەکەی بێ دەنووک
ئەی سمۆرە!
ئەی نۆبەرەی نەمامەکان
شادم بەوەی
لەگەڵ تۆی تەمەن ساڵ ونیو
قسەو بیرەوەریم زۆرە
ئەی تۆنەبووی
وەکوو گوڵێ لەسەرچنار
گەشایتەوە
شەپۆل شەپۆل، بەهاژە هاژ
گەشەو بزەت
دابە چەم و دابە کەنار
بەگڕو گاڵ
شنە شنت دابە شەماڵ
ئەی تۆنەبووی
هەرکەهاتی وەکوو باران
دڵۆپ، دڵۆپ
ناوی تازەو ناوی زۆرت
بەسەر هەمووماننا باران
هەرکە هاتی
وردەخەم و پەژارەی زۆر

لەهێلانە ڕەوایەوە
لەم شەوەدا
بۆ ئەوەی ڕۆژببێتەوە
گزنگی خۆر
هی گەش بینی
بەبزەوە گەشایەوە
کەهاتی
بەماچ و نوقوڵ
بەشیعرو گوڵ
باوەشت بۆ کرایەوە
ئەی بەرخەکە!
جەرگی جەرگی' هەمە هەمە ؛
ئەی پەروەردەی کۆشی نازو
خۆشەویستی ئەم سەردەمە
ئەی ڕۆڵەی زیت
ژیرو بزێو
تۆ منالی، یان سحرێکی
تاکوو لەناخی ناخەوە
نزیکت بین، خۆشمان بوێ ی
نازت بگرین، هێشتا کەمە
هێشتا کەمە
(٢)
تۆش سۆما گیان!
سۆمای چاوەکانی شاعیر

ئەی خونچەی تازە پشکوتوو
تەنیا لەوێنەکەدا دیتوو
کۆرپەی باوەشی نامۆیی
ئای چەن ستەمە بۆ تۆیی
ڕۆڵە، ڕۆڵە!
ئەی کارژۆلە!
هەڵبەت ئێستاکە تێم ناگەی
تۆش و هەزاران بەرخ و کار
هەزاران شوان
باخ، باخەوان
تەرەی کەڵبەی گورگی هارن
ئاوارەی دێهات و شارن
بێزاری دووپشک و مارن
ئەم وڵاتە
دارستانی کارەساتە
ئەم هەزارویەک شەوەیە
شارە و هی زەردەواڵەیە
فاشستەکان
گورگە ڕەگەزپەرستەکان
پڕ بەدنیا ئەلووریێنن
تامەزرۆی فرمێسک و خوێنن
زەردەخەنەی لێوی ساوا
ئەتاسێنن
بێشکەو جۆلانە ئەشکێنن

شارۆچکە و دێ ئەڕوخێنن
سەگی هارن، سەگی هارن
هەڵ ئەبەزن، دائەبەرزن
یان، ئەوەڕن، یان ئەگەزن
مارن مارن
بۆ پێوەدان ئەفیشکێنن
برسی و تینووی پەلامارن
شێت و هارن
پۆل پۆل منالْ ئەخنکێنن
ئەیانەوێ
ئاشی شەڕ بەخوێن بگەڕێ
پرسەیان بۆهەموو ئەوێ
کانی ڕوون و کارێزی پاک
تینوو ئەکەن
لەوڵاتی ڕەش و ڕووتا
گوڵەگەنم ئەسووتێنن
وەکوو بەراز
بێستان و باخ پێ شێل ئەکەن
گۆڕستانمان بێ کێل ئەکەن
دەس بۆشەرەف درێژئەکەن
لەسەر بەرماڵیش (نوێژ) ئەکەن
سۆما! سۆما!
هەرچیم وت وهەرچیش ئەڵێم
هەمووی وایە

جام پڕبووەو لێ ی ڕژاوە
لێ ی ڕژاوە
(٣)
سانا، سانا،
تۆش وەک سۆما
ئەوەندەی بەگیان نزیکی
بەهەناسەو شێوە دووری
ئەی پەپوولە!
خەم خەم نی یە،
گێژەڵووکەو گەردەلوولە
دەمێ ساڵە
کەئەم شارە
بێ نەورۆزو بێ بەهارە
کە ئەم باخە
بۆ باخەوان
گوڵی هەمووی ئاخ و داخە
کە ئەم ماڵە
یانزە ساڵە
بۆ خەم خۆرە غەریبەکەت
هەنگوینی لەدەما تاڵە
سانا، سانا
تۆش وەک سۆما
چەن نزیکی، هێندە دووری
لێم ببوورە

کەپێت بڵێم، جارێ ساوای
تۆ نازانی
سانا بەچکەی کۆترێکە
یانزەساڵە
لەسەر بەردو
لەبن داری
هێلانەی گەرمی خۆی دوورە
کۆترێکە شەڕی ناوێ
دژی داوە
دژی فرمێسک و خوێناوە
ئاشتی ئەوێ
مەشخەڵی زانستی ئەوێ
پێکەنینی گشتی ئەوێ
پەپوولەکان
بێ خەم بن و، بێ خەم بنوون
بفڕن، بفڕن
هەروەکو هەنگ
بێ دەنگ
بۆسەر شانەی هەنگوین
کەبەرزە و پیرۆزەو شیرین
ئەم شەوگارە
بۆکوێ ئەچێ
هەر کۆچ ئەکا
نەورۆزی سەرفرازی دێ و

زستانی کۆیلەیی ئەڕوا
باخچەی تاسەو خۆزگەو هیوا
چەپکە گوڵی بەهار ئەگرێ
چەپکە گوڵی دیدار ئەگرێ
زەردەخەنەی هەمیشەیی
ساناو سۆماو ژیوار ئەگرێ

بۆ شارە جوانەمەرگەکە

١٩٨٨

کە (باڵامبۆ)
دەستی کردە مل (شنرویێ)
بەرامبەر کانی ئاشقان
بەڕۆژو بەشەو
بێ ئەوەی چاو بچێتە خەو
وەک پاسەوان
دەستەو نەزەری شار وەستان
نەیان ئەزانی ڕۆژێ دێ
تەم و خەمێ دایان ئەگرێ
بەسەرتەرمی هەزارانا
تەرمی شاری خامۆشانا
ئەبێ بۆ کورد قڕان بگرین
بۆ شاری خامۆشان بگرین
لەپڕ بگرین
بەخوڕ بگرین
جاران، جاران
جارانی زوو
وام ئەزانی
بەدەس شەڕفرۆشانەوە
تاک وتەرا، لێرە و لەوێ
هەرمرۆڤ جوانەمەرگ ئەبێ
خەیاڵ، ئەو خەیاڵەی نەبوو

شاریش، گەورەبێ، یان بچووک
بەبروسکەی تاوانباران
ستەمکاران
وەک مرۆڤ جوانە مەرگ ئەبێ
(هێرۆشیما) و (ناکازاکی)
لەدوورەوە
بەدەم ناڵەی ئەتۆمەوە
هاواریان کردا
خوێن خۆرە مرۆڤ خۆرەکان
چڵێسە تێرنەخۆرەکان
بازرگانە فاشیستەکان
قاسەو گیرفان پەرستەکان
بەخوێنی ئێمە سەرخۆشن
شەڕ فرۆشن
خوێن ئەنۆشن
چاوسورو ئەتۆم هاوێژن
ژەهری زۆروستەم ڕێژن
ئێمەیان کرد بەگۆڕستان
بۆ هەزاران هەزار ئینسان
جاران، جاران،
جارانی زوو
وام ئەزانی ژەهرو دەرمان
بۆیە هەیە
بۆیە ئەو داهێنانەیە

بۆبزەو بۆ گەشەی ئینسان
ئەوەش کەمارو مێرووە
مێش و مەگەزی زیندووە
مرۆڤ ژەهری بۆ ڕشتووە
کەچی هەڵەبجەی جوانەمەرگ
بەدەم گیانەڵاوە وتی:
لەنەورۆزا
لەکوردستانی بێ نازو
دڵ شکاوا
لەهەڵبجەی چەپکەگوڵی
لەمێژە سیس و ژاکاوا
بۆمبارانی ژەهرو دەرمان
بەهەزاران مەرگی باران
بەهەزاران جەرگی تاران
لەناو دۆزەخی ستەم دا
لەگلارو پاشەرۆکی
ساڵانی چەرخی بیستەم دا
من لێرەوە چاوم لێیە
مریەم دوو گلێنەی پێیە
دوو چرۆی وا بەکۆڵەوە
دەمی ناوەتە خۆڵەوە
خۆی وەریوەو چرۆ سوتاو
دەم ئەگێڕێ بۆ قومێ شیر
بۆ چۆڕێ ئاو

فریشتەیەو شپرزەیە
بینایی نوستووی بێشکەیە
لانکی وابەکۆڵەوە
بەتەپ و تۆزی خۆڵەوە
هەرکەسەر خۆی کەوتۆتەوە
نەیزانیوە
لەدۆزەخی ئەو ڕێگەیە
جەرگەکەی لێ بەربۆتەوە
خەستەخانە
پیرە (خدر)ەو میوانە
بەدەم هەناسەو تاسەوە
بەدیار چاوی نەناسەوە
وتی تازە بۆچی بژیم؟
بۆ کڵۆڵیم، چارە ڕەشیم
باخەوانی شەش باخچەنیم؟
کوا کێ وتی لەم وڵاتە
بەرهەمی یەکسانی قاتە
تەماشا تابلۆی ئەم شارە
تەرم ولاشەی بە هەزارە
لەهەموو ڕەنگ
لەهەموو دەنگ
ئەگەر مرۆڤە، گەر ئاژەڵ
سەرانسەر تێکەڵن، تێکەڵ
گشت لەمردنا یەکسانن

یەک بەهان ویەک بایەخن
بەبێ ئەوەی پێ بزانن
کە چەڕە دووکەڵی ژەهر
لە جێ ی هەوری باراناوی
ڕشماڵی مردنی هەڵدا
بە سەر شارو دەشت و دەردا
وەک ڕەهێڵە
لە یەک تاوا
مردنی نیو دەقیقەیی
پۆل پۆل مرۆڤی کورد باری
بە چەند چرکەیەک چی ئەکرێ
چی گیاندارە ئەبێ بمرێ
بە دیار زەقەی چاوی هەرچی
بنکەو دەزگای ئینسان هەیە
هەرچی کەوا ئەنجومەن و
دەستەی نێو دەوڵەتان هەیە
بە بەر چاوی چی ئایین و
چی فەلسەفەو ویژدان هەیە
چی ئینجیل و قورئان هەیە
مەسیحی و موسوڵمان هەیە
جاران (نالی)
بۆ (حەبیبە)و
بۆ (خاک و خۆڵ) شیعری ئەوت
یان (مەولەوی)

بۆمەرگی (عەنبەر خاتوون)ی
بەخوڕ فرمێسکی شیعری ڕشت
خۆ (کەمالی)
بۆ (ئەحمەد موختاری)ی شاعیر
دڵۆپە ئەشکێ بوو درشت
دوێنێ (گۆران)
بۆ (هیوا)ی جگەرگۆشەی و
(ساوای بێ دایک) چی نەوت
بەڵام شاعیری کورد ئەمڕۆ
ئەبێ پرسەی شیعری گەرم
نەوەک بۆتاقە ئینسانێ
بۆ گەڵاڕێزانی مرۆڤ
مرۆڤی کورد
بەم بەهارە
بۆ وەرزی خەزانێ دانێ
بۆ وەرزی خەزانێ دانێ

شیعریش ئەگری

پێشکەشە بەکاک (حەسیب قەرەداغی) شاعیر بەبۆنەی جوانەمەرگ بوونی دووکچی گەورەیەوە لەماوەی ساڵێکدا

١٩٨٤

(١)

ئەی شاعیری فەرهەنگی خەم
نازانم لەبیرچۆتەوە؟
کەوا چەن ساڵێ لەمەوبەر
لەباخچەکەی نووسەرانا،
دەمە دەمی ئێوارەیەک
ساوایەکی شیعری خۆتت
لەکۆشابوو
کەتازە لەدایک بوو بوو
هێشتا ناوت لێ نەنابوو
شیعرێ بووکە هەردوو چاوی
فرمێسکی تیا قەتیس مابوو
رووی دەمی تکات کردە من
ناوێک لەو ساوایە بنێم
منیش بەدەم سەرنجەوە
وشە بەوشەیم مژی
وەک گوڵەباخێکی تازە
بەگلێنەی چاو بۆنم کرد
چرپانم بەگوێ ی تاسەتا

ئەو (فەرهەنگی خەم)ە چاکە
کە هەوێنی ئەم شیعرەتە
کەخوێنی ئەم ساوایەتە
تۆش دەس بەجێ
وەکوو مەسەلی (هەنگ و دار)
ناوت لێ نا (فەرهەنگی خەم)
(٢)
ئەوە ئەوسا
بەڵام دوایی
لەبەر دڵی هەر هۆیەبوو
ئاشکرابێ، یانهێنی
وەک شاعیرێ
زوو بزانێ
لەبەر ناسۆری ی زامەکان
هەر نەتوانێ
لەدواییا شیعر بڵێ
یان کەووتی:
شیعر ئەبێ بۆ خەم دانێ
بۆیە چەپکە گوڵی شیعری
یەکەم باخچەی گەشاوەتان
وەکوو شیعرە ساوەکەتان
سەرجەم ناونا (فەرهەنگی خەم)
(٣)
ئەی شاعیری فەرهەنگی خەم

لەکۆچی بێ گەڕانەوەی
(کەژاڵ)ی جوانەمەرگتا
لەسەر زمانی ئەوەوە
پار پێم وتی:
لەژێر رەشماڵی سەیوانی ماتەمەوە
بەدەم هەنیسکی خوێنەوە
کەژاڵ وتی:
بابەگیان! مەگری مەینەتی زۆرە
دێن و بەرۆکمان ئەگرن بە نۆرە
پێش مرۆڤ دەریا خەیاڵێ خاوبوو
چی هەیە هەمووی وشک وبێ ئاو بوو
فرمێسکی مرۆڤ پڕی کردەوە
بەدەم زووخاوی داخ و دەردەوە
کۆستەکەی منیش دڵۆپێکە لەو
بووم بەخەیاڵ و بەیادو بە خەو
ئێوەم بەجێ هێشت بۆ کسپەو ماتەم
منی (کەژاڵ)یش بۆ (فەرهەنگی خەم)
(٤)
ئێستەش کەوا لەپاش ساڵێ
لەکەژاوەی پاییزێکی تەماوی یا
خەماوی یا
تەرمی (بەهار) بەڕێ ئەکەن
بۆلای (کەژاڵ)
هەتاکوو پێ ی بڵێ: خوشکێ!

برینی کۆستی هەردووکمان
زۆر تازەیەو
تەماشا خوێنی لێ ئەتکێ
کەمن هاتم
هەوری خەمی کۆچەکەی تۆ
بەخوڕ فرمێسکی ئەباران
کەمن هاتم
هەنیسک ئەیوت:
لەبەر دوو جوانەمەرگەکە
جارێ گەروو جێ نایەڵم
لەبەر گریان
کەمن هاتم
فەرهەنگی خەمەکەی بابە
هەرگەورەو گەورەتر ئەبوو
نەک هەر (کەژاڵ)
وا (بەهار)یشی گرتەخۆ
کەمن هاتم
گوێم لەناڵەو شیوەنێ بوو
هەر ئەیوت و ئەیوتەوە
(هەر کۆچ کۆچت بوو، کۆچ نەبڕایەوە
کۆچ بوو بەئاگر نەکوژایەوە)

مرۆڤەو لە میزەڵڵان ئەچێ

کە میزەڵڵان
لەسنووری خۆی زیاتری
فوو تێ کرا
ئەتەقێت و
جارێکی تر
فوو بەخۆیەوە نابینێ
مرۆڤی ئەوتۆشمان هەیە
لەئاقاری ئەم ژینەدا
هەر لە میزەڵڵان ئەچێ
بەدەستی ئەو
بەدەستی ئەم
بەو دەم، بەم دەم
مرۆڤن، میزەڵڵان ئاسا
سەرومڕ فوویان تێ ئەکەن
هەڵیان ئەدەن
ئەوانیش بەرز ئەبنەوە
ئەکەون و هەڵئەسنەوە
کەبەوفووە داناکەون
پەیتا پەیتا
فووی زۆرتریان تێ ئەپەستن
کەی دەربەستن
ئەمجارە پیرە میزەڵڵان

یالەدەمی فووی تۆ کەرا
یان لەبەرزبوونەوەدا
ئەتەقێت و
ناوی جارانی نامێنێ
شەرمەزاری بەسەرخۆیا ئەبارێنێ

بۆ چاوە گەشەکانی (دێرین)

١٩٨٥

برای من و باوکی دێرین!
چاک ئەزانم
لەو ڕۆژەوە کە گلاوی
کەگردە نشین کراوی
کە کەوتویتە بەر شەپۆلی تیژی ژیان
لەقەڵبەزەی پێکەنینەوە بۆ گریان
ئاگام لێیە دڵت تەنگە
خەم وەک شارە زەردەواڵە
لەناخی تۆ وروژاوە
ویزە ویز و ژاوە ژاوە
ڕۆژی ڕووناک شەوە زەنگە
ژیانێکی تفت و تاڵە
بەڵام... بەڵام
کاکی برام!
چاوم لێیە
ورەی تۆی بەسەردا زاڵە
هەرکە سیمات ئەخوێنمەوە
چەشنە زاتێ ئەبینمەوە
ئەڵێ: دەرفەتی ژینەکەم
تەمەنە زۆر شیرینەکەم
باکەمیش بێ
باخەمیش بێ

پشت بەبیرم، بەهیواکەم
ئەو بەفربێ، من چیاکەم
ئەڵێ: هەوێنی ئەم ژینە
ورەو کێشەو نەبەزینە
دڕکی یەئس و نائومێدی
پێ شێل ئەکەم
ئەبێ بژیم، ئەبێ بژیم
بۆ وەفای وەفا شیرینم
بۆ چاوی گەشی دێرینم

بۆ (ژێوار)

١٩٨٦

کە ژێوار بوو،
کۆتایی وەرزی بەهار بوو
وەکوو بەچکە چۆلەکەیەک
بەجووکەو گڕو گاڵەوە
بەشنەی بای شەماڵەوە
وێڵی باخچەی سەرچنار بوو
///
وەک ماسییە بچکۆلەیەک
لەم گۆلەوە، لەوگۆلەوە
بەدەم هاژەو شەپۆلەوە
فێرە مەلەی ناو ڕووبار بوو
///
کە ژێوار بوو
لەباخچەکەی پیت و فەڕا
(نۆبەرەی شیرینی دار) بوو
لەنەوبەهاری تاسەدا
گوڵێکی سەرلق دیار بوو
لەهێلانەی گەرمی ی نازا
کۆرپەلەیکی نازدار بوو
///
کە ژێوار بوو
تەنیایی پێ ڕەوایەوە

هێلانەی پێ کرایەوە
زۆر کانیاوی وشک و تینووی
هەناوی پێ ژیایەوە
چەن دڵ و چاوی شەکەتی
بەبزە پێ حەسایەوە
منیش، وەک باخەوانەکان
هەست و نەستم بەو نەمامە
چاوە ڕوونی بۆ مایەوە
باخچەی سۆزی خۆشەویستیم
بەهەشتی مناڵ پەرستیم
وەکوو نێرگس، وەکوو ناز ناز
پەڵە پەڵە گەشایەوە

کە ئەهاتی

١٩٨٢

کە ئەهاتی
وام ئەزانی پەژارە و خەم
نە زۆر، نەکەم
وەکوو گڕەی ئاگرێکی بڵێسەدار
باخی خۆشی دڵنیایی
دەروونی تۆی نەناسیوە

***

کە ئەهاتی، وام ئەزانی
چاوی بزەو
پێکەنینە ساکارەکەت
وەکوو ئەستێرەی گەلاوێژ
لەخۆشی و گەشە بەولاوە
لە ورشە و پرشە بەولاوە
هێشتا فرمێسکی نەدیوە
کەئەهاتی، وام ئەزانی
شەپۆلی جم و جووڵەکەت
لەدەریای بەخۆنازینا
رۆژێ لەڕۆژانی تەمەن
وەک بەفرێکی بێ گەردوپاک
لەسەر کێوی:
دڵشکان و
پەشیمانی و

بێ ئارامی
نەباریوە

***

کەئەهاتی، وام ئەزانی
پەپوولەیت و
بەشوێن گوڵ و هەڵاڵەدا
دێ یت و دەچی و
بۆنی هەرە خۆشی عەتری
باخچەی ژیانت مژیوە

***

کەچی داخەکەی داخانم
ئەمجارەیان
پێچەوانەی جاری جاران
بەو چیرۆکە دڵتەزێن و
بەسەرهاتە خەماویەت
وەک مامۆستا
هاتی تەختەسڕت هێنا
چی نوسرابوو
لەسەر تەختەی هەست و هۆشم
دەربارەی کامەرانی ی تۆ
هەر هەموویت کوژانەوە

***

ئەمە وابوو
بەڵام ئاخۆ تۆماری ژین
دەفتەری تەمەنی مرۆڤ

تەنها یەک دوو لاپەڕەیەو
ئەبڕێتەوە؟
مرۆڤ چی یە؟!
حەزو خولیاو ئارەزووە
تیشکی ئێستەو رابوردووە
کانی ی هەستێکی زیندووە
گەربیەوێ
باڵدارێکی سەرکەوتووە
دەریایەکە
سەدان شەپۆلی نەبەزی و
نەسرەوتن و یاخی بوونی
بۆ گەوهەری کامەرانی
بۆ ئەو ژینەی
شیاوی ناوی مرۆڤ و
دوا ڕۆژی ڕووناک و گەشە
گرتۆتە خۆ

***

دەتۆش وەرە، بەگوێم بکە
بەسەر دڕکی ڕێ ی ژیانا
هەتاکو سەر هەنگاو بنێ
وەک مرۆڤێکی بێ پەروا
هیچ مەترسە، هیچ سڵ مەکە
وەک کۆترێ
بفڕە بەرەو ئەو باخچەیەی

گوڵی ڕەنگاوڕەنگی لێیە:
خۆشەویستی
دڵنیایی
ئارامی زۆر
خەونی سەوز
کەسایەتی
ئەبێ من و تۆ بزانین
گوڵی باخچەی
ئەگەر هەبێ ـ کامەرانین
سامانی چڵکن و پڵکن
هەر پێشکەشی ژەنگ و ژارکە
وەکوو کردت
چۆنت ئەوێ، وەها بژی
بەشانازی، بەسەربەرزی

شاعیر بۆیە شیعر ئەڵێ

۱۹۸٦

کەوشکە خەم ئەتوێتەوەو
ئەبێ بەفرمێسکێکی گەش
ئەڵێن باری لەش سووک ئەبێ
ئەی ئەوانەی خەمیان زۆرەو
لەناوەوە خۆیان، خۆیان ئەخۆنەوە
چاویان فرمێسک ناناسێ
ئاخۆ قورقوشمی سەر دڵیان
چەن گران بێ؟!
بەو هەموو خەمە سەوزەوە
ئەگەر شاعیر شیعر نەڵێ
ئەبێ هەور
لە وەرزی شەستەبارانا
دانەکات و
بەهاریش وەجاخی کوێر بێ و
گوڵی پێ نەگەشێتەوە
بەو هەموو خەمە چڕەوە
ئەگەر شاعیر شیعر نەڵێ
ئەبێ چاو بۆ بینین و
گوێ بۆ بیستن و
دڵ بۆ لێدان و بۆ ژیان نەبێ

***

بەو هەموو خەم و ژانەوە

ئەگەر شاعیر شیعر نەڵێ
ئەبێ دایک نەزۆک بێت و
مناڵیش بێ هەناسە بێ و
لێوی ساواش
بزە هەر نەزانێ چی یە

***

شاعیر بۆیە شیعر ئەڵێ:
وشکە خەمی بتوێتەوەو
ببێ بەفرمێسکی شیعر
ببێ بەبارانی شیعر
گوڵ و بەهارانی شیعر
ببێ بەچاو
بەگوێ
بەدڵ
بۆ بینین و بۆ بیستن و
بۆ چرکەو لێدانی شیعر

***

شاعیر مناڵیشی نەبێ
بەشیعر وەجاخی ڕوونە
چاوی کۆرپەو لێوی ساوای
گەربشگری
هەربزەیەو زەردەخەنە

بروسکەی پرسەیەک

لاواندنەوەی (هێمن)ی شاعیر و هاوڕێمە
١٩٨٦

هەر کە(بارگەی یارانەکەی)بەهێمنی گەیشتە شار
زوو زانیم کەبارگەو بنەی هێمنیش دەگاتە هەوار
زوو زانیم کە (پاشەبەرە) شیعرێکی نائاسایی یە
کزەو سۆزی هەناوەکەی ژیلەمۆی ماڵ ئاوایی یە
فرمێسکی ئەو چاوە تەڕەی لەو پارچە شیعرەیا هەبوو
تۆمارێکە بۆ تەمەن و بۆ ڕەوتی ژینەکەی هەموو
ئەو بارگەیەی هەر هەناسە و ئاخ و داخ و سکاڵایە
شیوەنێکی گەرم و گوڕی کاڵاکەی لەقەد باڵایە
بەدەم سەرنجی شیعرەوە بۆ تۆی ماندوو، بۆ تۆی تینوو
چاوی خەیاڵم تۆی ئەدی و ئەیوت چاوێک بنێ و بنوو
ئاسۆ وەک جاری جارانی، بگرە زیاتر، تەماوی یە
مەڵبەند هەرلایەکی ئەگری، ڕەشپۆشێکی خەماوی یە
ئێستەش بەبۆنەی کۆچەوە کە تۆمارت ئەخوێنمەوە
یادی هەڵگرو داگری ژیانەکەت ئەژێنمەوە
ئەی بلبلە خۆش خوێنەکەی باخچەکەی کوردستانەکەم
تەریوە دڵشکاوەکەی شەیداکەی نیشتمانەکەم
گوڵی شیعر لەباخچەتا گەشی بۆن و بەرامەبوو
پاراوی خۆشەویستیت و گۆشی ئەوهەموو زامەبوو
گوڵی کام شیعرێ ناسکە لەتاریک و ڕوونا هەیە
بۆ جوانی و بۆ ئەم خاکەیە، بۆ ئازادی ئەم کوردەیە

شاعیرە پەخشان نووسەکەی زمان پیت و پاراوەکە
ئەی بەبەرهەم گوڵە باخی سەر لق بەرزە گەشاوەکە
ئەی ئاوارەو دەربەدەری دەستی خەباتی چەن ساڵە
بۆ مافی کوردی ڕەنجەڕۆ ڕێبواری ئەوڕێگە تاڵە
بەناو (هێمن)ی، جەربەزەی ئەو هەورازە سەخت و کووڕە
بەناو دڕک و داڵی زۆرا، ڕووبەڕووی وەیشوومەی تووڕە
تاڵە نزیکی (چوارچرا) سەری شەکەتت نایەوە
شیعرو خەبات و ناسۆری و مەهاباتت بۆ مایەوە

بۆ مێژوو

– پێشکەشە بەگیانی سمایل خانی سمکۆ –

سمکۆش، وەک شێخی نەمر
هەڵۆیەک، بوو، بەرزەفڕ
لەسەر لوتکەی چیاوە
هەر بەهەوری ئەدا دڕ

***

لەشەققەی باڵی خولیای
ئەدا، بۆ ئاسۆی هیوا
بەسەر هەزاران هەزار
دوندو تەپۆلکەو شیوا
لەشەوی کوردستانا
سمکۆ بڵێسەو گڕبوو
بۆ خۆری سەر فرازی
خوێنی مەشخەڵ هەڵگربوو
زۆر بن دارو بن بەردی
ئەم خاکی کوردستانە
بۆ هاژەی پەرو باڵی
هەڵۆ مان، داستانە
ئەو ئارەق و خەباتە
جێ ی شانازی مێژووە
بۆ سەر بەرزی ی وڵاتە
هەڵمەتەو نەمر بووە
تاڕاوکەری تامەزرۆ

بەخوێنی گەشی هەڵۆ
ئەم کوردەی کرد ڕەنجەڕۆ
بەکسپەی مەرگی سمکۆ
ئەو چیا سەربەرزانە
بۆ هەڵۆ هەر هێلانەن
بۆ ئەو بەچکە شێرانە
هەر بێشەن و هەرلانەن

بۆ قاسملۆی شەهید

١٩٩٠

دنیا شەوە
خەم وەک شارە زەردەواڵە
ورووژاوە
چاویش خەوی لێ زڕاوە
نە خوێنی سووری تێزاوە
ئاخۆ ئەستێرەی عومری کێ
داکشاوە

***

دە ئەی بەهرە و قەڵەم بە جووت
ئێوەش هەردوو بکەونە خۆ
بنەخشێنن تابلۆی شیعر
بۆ رەوت و کۆچی قاسملۆ

***

بۆکێ؟ بۆ کاکە رەحمانێ
بۆ گەوهەرێ، بۆ ئینسانێ
بۆ هەڵۆیەکی بەرزەفڕ
لە کوێستانێ، لە گەرمیانێ
سەرانسەری کوردستانێ
لە جیهانێ

***

بۆ کام مەزن؟ مامۆستایە
بۆ نووسەرێ، بۆ زانایە
بلیمەتێ، کەم هاوتایە

بۆ مەشخەڵێ، بڵێسەیەک
ڕۆشن کەری ڕێ ی کاروانێ
بۆ قەڵەمێ، بۆ ویژدانێ
خاوەن (کورد و کوردستانێ)

***

بۆ سەرداری، خەباتگێڕێ
ڕۆڵەی کوردی شۆڕشگێڕێ
بۆ ڕابەرێ، وەک پەروانە
بەدەم عەشق و سووتانەوە
خۆی لەدەوری مەرگ بگێڕێ
باخەوانێ، شەتڵ و نەمام
بەئارەق و خوێن بدێرێ
بۆ سەربەرزی و بۆ مافی کورد
گیان بەسەر دەستی بسپێرێ
لەرێ ی پرشنگی باوەڕا
لەرێ ی سەرفرازی کوردا
لەئاگرا، بەناوگڕا
لێرەو لەوی
هیچ نەسرەوێ
قارەمانێ
بەسەرمەرگا هەنگاو بنێ
خۆی بۆ ژینی نەمر دانێ

***

بۆ کام مرۆڤ؟ بۆ ئینسانێ

دلاوەرێ، بۆ جوامێرێ
بەرەو خۆری کامەرانێ
هەموو گەلان
بۆ ئاشتی، بۆ دۆستایەتی
هاودەردانی هەموو جیهان
بۆ ئازادی چەوساوەکان
لەشەوەزەنگی ژیانا
بەرەو تیشکی گزنگی خۆر
لەریزی پێشی پێشەوە
لەزەوی وشک و رەقەنا
تۆو بچێنێ
نەمام و خەلف و چووزەرەی
ناسنامەی کوردی بڕوێنێ
شەپۆلی نوستووی دەریاکان
ببزوێنێ
لەگۆشەی هەموو دەرفەتێ
مافە رەواکان بنوێنێ
بەدە زمان
لەسەر هەقی خوراوی کورد
گەلانی دوورو نزیکی
گۆی ئەم زەمینە بدوێنێ

***

کەچی داخەکەی داخانم
ئەو گەوهەرە

ئەو نووسەرە
ئەو رابەرە دلاوەرە
ئائەو هەڵۆ بەرزە فڕە
تەفرە درا
کەوتە داوی پیلانەوە
زرمەی گوللە بارانەوە
لەهەندەران
لەلایەن خوێن خۆرانەوە
کەللەی پژا
خوێنی رژا
لەگەڵ عەبدوڵڵاو فازیلا
ئەو سوارچاکە هەڵکەوتووە
لەتەک ئەو دوو هاوڕێیەدا
ئەسپەکەی نووچی دا، گلا

***

تۆش ئەی ئارامگاکەی پاریس
خاکی پیرۆزی (کۆمونە)
هەروەکوو پاڵەوانانی
مێژووی گەشت
تۆش ئەی گڵکۆ!
تەرمی خوێناوی قاسملۆ
ماچ بکەو بگرە باوەشت
نوێنەرێکی کوردستانی گڕگرتووە
رێبوارێکی رێ ی خەباتی

دوورو درێژو ماندووە
مژدەی بەرێ
نەمردووە
نەمردووە
شەهیدێکی زۆر مەزنەو
هەر زیندووە

تاسەی نامەیەک

١٩٩٠

ئارۆ! ئارۆ!
هەرکە نامە بەسۆزەکەت
وەکوو کۆترێکی ماڵی
بەسەر دەشت و دەرو کێوا
بەسەر هەورازو نشێوا
فڕی و دای لەشەققەی باڵی
رێگایەکی دووری پێوا
بەگیانی وەک فریشتەوە
هەرهات و هات
بەگمەگم
لای هێلانەکە نیشتەوە
ئێمەی تینوو بۆ هەواڵێ
وەک خاک و خۆڵی شارەزوور
لەبەر قرچە قرچی خۆرا
بۆ گەواڵە هەورێکی دوور
بۆشنەیە، بۆ شەماڵێ
بۆ بارانێ
بۆ گەشەی جاری جارانێ
بزەی لێوی بەهارانێ
ئارۆ! ئارۆ!
بۆ ئێمە، ئێمەی تامەزرۆ
نامەکەت ئەو بارانە بوو

گەشەی جاری جارانە بوو
بزەی ئەو بەهارانە بوو

***

لێم ئەپرسی
بێ دەنگی ی تۆ ئەم ترسێنێ
بۆم ئەنووسی
گێژەڵوکەی سەختی دووری
ئەم هەژێنێ
لەبێ دەنگیم هیچ مەترسە
سەرسەختی من رۆژی ماوە
خۆت ئەمناسی
گەرچی پیری تێم ئاڵاوە
وزەم گەرمە، ورەم لاوە
تۆش ئارۆ گیان!
وەکوو کاکەی ئاوارەمان
لەئاسۆگەی ئارامەوە
گێژەڵووکە رابماڵە
ئەو گەوهەرەی من ئەیناسم
گەرچی بۆ دەریای غەریبی
بێ ئەزموون و کرچ و کاڵە
وەک ساڵ، وەک تەمەن مناڵە
پێوانەی تەمەن ژیری بێ
– بەسەر دڕک و داڵی خەمی –
دووری و دابڕانا زاڵە

وەکوو کاکۆ
وەک هەزاران جگەرگۆشەی
وڵاتی بەفرو نێگس و
نەورۆزی پڕ لە گوڵاڵە
ئارۆ! ئارۆ!
هاکا زانیت لەتاوانا
لەگەڵ گڕی جگەرمانا
ئێمەش دامان لەشەققەی باڵ
بەرەو دنیای خەون و خەیاڵ
بەرەو هێلانەکەی (سانا)

بۆ عەزیز نەسین

پێشکەشە بە (د.کەمال مەزهەر)ی مێژوو نووس و دۆستی دێرین کە ئیلهامی ئەم شیعرەی پێ بەخشیم/ ١٩٩٠

(١)

عەزیز نەسین!
ئەی مامۆستای بەهرەی نووسین
بەدەست و قەڵەمی ڕەنگین
بەچیرۆک و بەرۆمانی
بەپێزو پیرۆزو سەنگین
بەتەوس و تەشەرو تانەو
پلارو بزماری ژەنگین
دڵ و قەڵای زۆردارانت
خستۆتە سەر لەرەو لەرزین
هەژارانیش هەوێنی تۆن
بۆ بەرهەم و بەهرەو بەخشین

(٢)

عەزیز نەسین!
ئەی مرۆڤە کەم وێنەکەی
رووی سەرزەمین
ئەگەرچی جێ ی بەراوردو
پرس نی یە
لێم مەگرە گەربێت و بڵێم
بۆمان هەیە کەبپرسین

عەزیز نەسین!
تۆش ئەژیت و پارەدارە –
چاوچنۆکەکانیش ئەژین
(٣)
عەزیز نەسین!
ئەی ئازیزی تورکی
نزیک و دراوسێ
ئێمەی کوردیش
لەخەرمانی بەرهەمتەوە
لەهەڵوێستی سەرجەمتەوە
لەپرشنگی سەردەمتەوە
وەکووو گەلانی سەرزەمین
لەمێژەوە، عەزیز نەسین
ئێمەی کوردیش تۆ ئەناسین
نەک هەر ناسین
بەڵکوو تۆو ئەوانەی وەک تۆن
لەناخمانا
لەقەڵەم و زمانمانا
بۆ پێ نازین
مایەی سەربەرزی و شانازین
(٤)
عەزیز نەسین!
وەکوو ئێمە تۆ ئەناسین
تۆش دەمێکە کورد ئەناسی

بێ وەفانین
خاوەن مافی ناڕەوا نین
بەش خوراون
هەر خوراون
تۆش بۆیە واهاتیتە دەنگ
تا گورگەکان بکەی بەپەنگ
(٥)
عەزیز نەسین!
لەم شارەوە
لەم نەورۆزو بەهارەوە
لەجیاتی چەپکە نێرگسێ
بۆتۆی نزیک و دراوسێ
لەکوردی وەفادارەوە
وەک شاعیرێ
وشەی هەستم بۆ تۆچنی
چونکە خۆشەویستی منی
ئەم شیعرەم بۆ بەڕێ کردی
لەبەر ئەوەی
خەمخۆرێکی گەورەی کوردی

بۆ شەدە

لەپاییزی هەشتاو هەشتا
بەدەم شەپۆلی تاسەوە
(سروە)، (شەدە)ی هێنایەوە
یەکەم شەوبوو گەشایەوە
لەوباخەوە
یەکەم شەو بوو کرایەوە
بەدیاری ی بابەو دایەوە
بەچەپکێ مام و خاڵەوە
شەدە رووی کردە ماڵەوە

***

چاوی گێڕا
ماڵێکی بێ مناڵی دی
بێ بزەو گرو گاڵی دی
کە ژووری دی، کەهۆڵی دی
هێلانەی چۆڵ و هۆڵی دی
نەبێشکەیەو نەساوایە
دەنگی گریانی لێ نایە

***

بەبێ دەنگی هاواری کرد:
من نۆبەرەم
ئەو نەفەرەم
خۆشەویستی و نازم هەیە

گریانی من جریوەیە
چەن چکۆلەم، هێندە گەورەم
مەڕواننە جورم و شێوەم
تێکدەری بەرنامەی ئێوەم
هەر بەتەنها بۆ من ئەلوێ
کەشەو گریام هیچ کەس نەنوێ
دەبمناسن
بەبێ من بۆ هیچ کوێ ناچن
***
تۆش ئەی شەدە بچکۆلەکە
بەوێنەی بەچکە چۆلەکە
گوڵە تازە گەشۆلەکە
بجریوێنە
گەش بنوێنە
خۆشەویستمان بدوێنە
لەبێشکەو جۆلانەی نازا
سۆزی ئێمەو خۆت ڕاژێنە
ئەمڕۆ سبەی گڕوگاڵ کە
هێلانەکەت زۆرتر قاڵ کە
گفەو بڤەو زەردەخەنە
بەسەرمانا بکەن شنە
هەرچی ماڵێ بێ منداڵە
باشیرینیش بێ هەرتاڵە
بەخێر هاتی سەرچاومان

سۆزەی جەرگ و هەناومان

چلەی ماتەمە و کۆچی بەهرەیەک

سەبارەت بەوەی کە مامۆستا (محەممەد مستەفا کوردی)ی کۆچ کردوو زۆرتر چێژی لەشیعری عەروزی و بابەتی قافیەی یەکگرتوو وەرئەگرت، منیش بەهەوای ئەو حەزو ئارەزووەی ئەوەوە، بۆ چلەی ماتەمەکەی ـ ئەم قەسیدەیەم، لەسەر ئەو تانوبۆیە چنی

ئەی مامۆستا و ئەی هاوڕێ ی وشەی گیانی بەگیانی
گەرچی بەشێوەو دیمەن ونی بەرچاوەکانی
شەپۆلی دەنگی نزمت نادا لەپەردەی گوێمان
بێ تاسە، بێ هەناسە، لەشاری خامۆشانی
دوێنێ (حافڤ) ئەیفەرموو، ئێمەش باوەڕمان وابوو
زیندوو کەمرد بەردێکە یادگارو نیشانی:
«ئەمڕۆ کەلەبەر چاوم، لوتفێ بکە لەگەڵما
سبەی مردم بێ سوودە فرمێسکی پەشیمانی»
«حاجی قادر»یش فەرمووی: (چی جێ بمێنێ ناوە)
ئەوناوەش ناوی چاکە، بۆمان و بۆ نەمانی
تەمەن هەرچەن درێژبێ، مردن ئەیپێچێتەوە
مرۆڤ چاک بێ، یان خراپ، چاو لێک ئەنێ ژیانی
دیارە پێوانەی راستی مرۆڤی راستەقینەش
خۆشەویستی و خەباتە بۆ گەل و نیشتمانی
خۆشەویستی و کنەی تۆش بۆ ئەم گەلی کوردەمان
بەرزو پیرۆزو دیارە، وەک چیای کوردستانی
بەکوردی پەتی نووسین، بەو هەموو هێزو پێزە

لەبەڵگە بەولاوەیە، نەخشێنەری پەخشانی
چیرۆک و سەرگروشتەو پەندو باوی خۆماڵی
بەرهەمی بەهرەی تۆ بوون بۆ گەنجینە و سامانی
ئەو بەهرەیەی کە سروشت بەو قەڵەمەی تۆی دابوو
سیحری ڕووتە و ئەباری بۆسەر دڵدارەکانی
گوڵاو پرژێنی باخی عومری درێژی تۆ بوو
پرشنگی (ژین) و (هیوا) و (ڕۆژی نویٚ) و (سلێمانی)
خۆلە (فەرهەنگی خاڵ) دا سەربازێکی ون بوو بووی
لەو پەرێزەشا خۆت خۆت کردە قۆچی قوربانی
جارجارەش بەترسەوە لەگەڵ فریشتەی شیعرا
سەرەتاتکێتان ئەکرد، ئەشچویتە جیٚ ژووانیٚ
لە شیکردنەوەی شیعری بەرزی دێرینی کوردا
سەرچاوەی متمانە بووی بۆ تینووی باخ و کانی
جیٚ دەست و پەنجەت دیارە بەتابلۆی کتێبەوە
بۆ جگەر گۆشەکان و بۆ ئەدەب و زمانی
لەئاقاری ڕەوشتی پیرۆزی تایبەتیشا
مرۆڤیٚ بووی نموونەی پاکی و ڕاستی و ڕەوانی
بیٚ فیزو بیٚ هەوابووی، سادەوساکارو بیٚ وەی
قسە نەستەق و خۆش دەست، سوارچاکی نوکتە زانی
ئایین پەروەری ڕاست و کوردێکی ساغ و سووتاو
دژی ئایین و ئۆیین، بیٚ کەڵکەڵەی شەیتانی
مامۆستا گیان! ئەگەرچی چلەی ماتەمی تۆیە،
پرسەی دوا کۆچ فرمێسکە و سۆزەو کسپەو گریانی
پرسەی گشتیش ئەگەربوو، وەک هەیە، هیچ ناگرین

گریان چەكی داماوە، بۆ بێ دەستەوستانی
خەم ئەبێ ببێ بەگڕ، فرمێسكیش بە بڵێسە
چرا ئەگەر نەسووتێ، شەوەو تاریكستانی
تۆش لەشەوی تاریكا، وەك مۆم، كز كز ئەسووتای
رووناكیت پێ ئەبەخشین، ڕووبەڕوو، یان پەنهانی
داخەكەم، بەروبوومی تیشكەكەت هەرمەڵۆ بوو
زاخاوی چاوتی نەدا، نەشاراو نەخەرمانی
چاولێك نێ، دڵنیابە، نەوەی ئەمەكداری كورد
(كوردی) فەرامۆش ناكا، ئەركێكەو لەسەرشانی
تائەم كوردە بمێنێ، یادی (كوردی)ش ئەمێنێ
بێ خەم بنوو لەخاكا، تۆ شەكەتی وچانی

بۆ مەدهۆشی شاعیر و بەڵێنەکەی

نەفس بەهیوای ئەو بەڵێنە بوو
هێلکەی چی؟! هەمووی دووزەردێنە بوو
وتیان بێ خوێیە، من کەتامم کرد
بەینی بەینەڵڵا هیچ بێ خوێ نەبوو
پیری یە، یان خەم زەینی کول کردوون
بیر تیژی ی ئێوە خۆ کەم وێنە بوو
چوارشەممەو شەممەو سەفەر دوایی هات
دەنگی تەلەفۆن بۆ بەر گوێ نەبوو
سەرما خەریکە دوورکەوێتەوە
جڵقەی هێلکە بۆر لەهیچ کوێ نەبوو
قەرز کۆن ئەبێ، بڵێ ی نەفەوتێ؟
مەسەل کۆنە، هی ئەمڕۆ و دوێ نەبوو

بۆ شارەکەم

١٩٨٧

ئەی شارەکەم!
نازانم تۆ
تینووی خوێن و تاسەی منی
یان من تامەزرۆی خاکتم؟
بۆیە هەرچەن شەوی ژینم
لێ تاریک و شەوەزەنگ بێ
شیلەی تەمەنی شیرینم
لەخەما، پڕ ژارو ژەنگ بێ
خۆشەویستی نێوانمان
هیچ نایەوێ، لەتۆ دووربم
هیچ نایەڵێ، وەک باڵدارێ
تەریوی ئەودیو سنووربم

***

ئەی شارەکەم!
کەلە شاعیرێکیان پرسی:
چۆنە عەشق و خۆشەویستی
پاریست کردۆتە خولیا؟!
چۆنە وا نایگۆڕیتەوە
بەهەموو شارانی دنیا؟!
لەبەر ئەوەی کەزیندووە
بژیوو سەربە گێچەڵ و نەمربووە

***

سلێمانی!
منیش لەئاسۆی ناخەوە
بەگوێ ی تۆدا ئەچرپێنم تابمێنم
خوێنم شاری وەک تۆی ئەوێ
دڵم یاری وەک تۆی ئەوێ
بلبلی سۆزو کەڵکەڵەم،
هەر بەهاری وەک تۆی ئەوێ
هەر هەواری وەک تۆی ئەوێ

لایلایە

(سەعیدی شەمسی ئەنساری)
لەفارسیەوە بۆ شیعری کوردی

ئەی کۆرپەلە نازدارەکەم!
بەئاسوودەیی بخەوە
بەگوێ ی فریشتەما چرپان
لەبێشکەکەت دوورکەونەوە
تا بەبەستەی نەرم و نیان
تۆ هیچ بێدار نەکەنەوە
ئەودەمەی چاوت لێک ناوە
بە پەپوولەکانی باخچەم وت:
گوڵاو گوڵ نەکەن لەم ناوە
چونکە ئەوەندە ناسکی
بەباڵە فڕەی پەپوولەش
چاوەکانت هەڵێناوە
منیش گۆرانی هێمنی
لایەلایە
نەرم نەرم ئەڵێمەوە
دڵۆپ دڵۆپ شیری گیانم
ئەرێژمە ناو ئەو دەمەوە
تا لەژێر رەشماڵی شەوا
لەرەو ترپەی هەناسەی کورت
شنەی بڕژێتە گوێمەوە

(لەچلەی بەهرەیەکدا)

بەبۆنەی چلەی ماتەمی شاعیری دیارو کۆچ کردوو (کامەران)ەوە

کە پرشنگێکی بەهرەدار
وەکوو خۆر سەرئەنێتەوەو
بۆ یەکجاری ئاوا ئەبێ
لێم مەپرسە
گێژەڵوکەی پەژارەو خەم
لەناخی شەکەتی منا
چۆن ئەوروژێ

***

هەر کەجگەر گۆشەی شیعر
– بە کۆچی بێ گەڕانەوەی –
خەمخۆری کۆستی ئەکەوێ و
لەپایزێکی درەنگا
وەک منالێکی نازداری
گەرماو گەرم لەناز کەوتوو
یان بابلێ ین
وەکوو کۆترێکی تەریو
بەگمەگم
لەبەرۆچکەی دیوانێکا
دەفتەرێکا
کاغەزێکا

کزو کەساس هەڵ ئەکورمێ
من لێرەوە
ئاگرێکم تێ بەرئەبێ
بەگریانی وشک نەبێ
بەشەپۆلی هیچ ڕووبارو
هیچ چەمێ ناکوژێمەوە
کەبەهرەیەک
لەناکاوا
وەکوو ئەستێرە گەشەیەک
لەئاسۆی شاری دێرینی
هەولێرەوە
بەرەو سلێمانی ئەکشێ
بۆ ماڵ ئاوا
– لەژێر سێبەری درەختی –
بێ گەڵای دار ئەرخەوانی
سەیوانی خەما رائەکشێ
هیچ مەپرسە
دڵدارانی شیعرو وشەو
خۆشەویستی
هەناسەیان
چۆن بۆ کۆچی ئەو بەهرەیە
ئەو هەورەیە
لەجێ ی بەفرو، لەجێ ی باران
پرسەو ماتەم ئەبارێنێ

ئەو بەهرەیەی
سەردەمێکی دوورو درێژ
وەکوو (حاجی)، وەکوو (بێکەس)
لەڕێ ی وشەو هەڵبەستەوە
بۆ نەتەوە
بەچەپک (گوڵاڵە سوورە)ی
خوێن گەرمی ی ڕشتە بەستەوە
بەدەم (ڕەنج و ئاوات)ەوە
بڵێسەی (ئاگرو ژیلە)
لەشەوگاری شەوە زەنگا
مەشخەڵێ بوو بەدەستەوە
بۆ (دیاری)، (گوڵە ئەستێرە)ی
گەشەو زەبری هۆنراوە بوو
گوڵێ بوو، بەرهەمی شیعر
کە چوار وەرزە گەشاوە بوو
بۆ سەرفرازی ی ئەم کوردەو
بۆ مرۆڤی چەوساوە بوو

***

ئەو بەهرەیەی
کەشوێنە زای نۆبەرەی شیعری
(بەدرە)بوو
دەست بەسەری ی، بەندی ی، خەبات
هۆی هەژان و تەقینەوەی
کانی و کارێزی بەهرە بوو

لەزیندانی تاریکەوە
زڕەی زنجیر ئەبێ بڵێ:
(هەزار سڵاو لە خاکەکەم
کەخۆمی بۆ والێ ئەکەم
کاتێ دڵی من ئەگەشێتەوە
کەبەفری خەمی کورد بتوێتەوە)
ئێستەش هەرچەن ئەو بەهرەیە
رێبواری سەر ئەوڕێگەیە
بەناکامی
دڵشکاوی
بێ ئارامی
لەسەیوان سەری نایەوە
بەناچاری ی حەسایەوە
ئەویش وەک زۆر شاعیری کورد
تا هانای بۆ ئەرخەوان برد
تەنها بەناو کامەران بوو
خێرنەدیو بوو
بەڵام لەجیهانی شیعرو
وشەی گەرم و ڕاپەڕینا
پشکۆی دیار بوو
لەدنیای گیانی و هیوادا
بەختی یار بوو
بۆیە کوردستان هەتا بمێنێ
سەرلوتکەو کەژی

گوڵ و گوڵاڵەی هەڵبەست و نووسین
وەک نێرگسەجاڕ
نەورۆزو بەهار
بگەشێتەوە، بشەکێتەوە
وەک ساوای نازدار
بشنێتەوە، بخنێتەوە
ئەویش لەشیعرو بەرهەمی جوانا
گوڵاڵە سوورەو دار ئەرخەوانا
خەمە گەورەکەی دڵی سەیوانا
گزنگی ئاسۆی گەشی هەمووانا
وەک نەمرانمان
کامەرانیشمان
زیندووەو ئەژی